4400-СОН ТУРДОШ ХИЗМАТЛАРНИНГ ХАЛҚАРО СТАНДАРТИ (ҚАЙТА ТАҲРИРЛАНГАН)
КЕЛИШИЛГАН ТАРТИБ-ТАОМИЛЛАР ТОПШИРИҚЛАРИ
(2022 йил 1 январда ёки ундан кейин шартлари келишилган келишилган тартиб-таомиллар топшириқлари учун амал қилади)

МУНДАРИЖА

Банд

Кириш

ТХХСнинг қўллаш доираси ... 1–3

Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи ... 4–6

ТХХС ваколати ... 7–10

Кучга кириш санаси ... 11

Мақсадлар ... 12

Таърифлар ... 13

Талаблар

ТХХСга мувофиқ келишилган тартиб-таомиллар топшириғини амалга ошириш ... 14–16

Тегишли ахлоқий талаблар ... 17

Профессионал мулоҳаза ... 18

Топшириқ даражасида сифатни бошқариш ... 19–20

Топшириқни қабул қилиш ва давом эттириш ... 21–23

Топшириқ шартларини келишиш ... 24–26

Келишилган тартиб-таомилларни бажариш ... 27–28

Амалиётчининг экспертининг ишидан фойдаланиш ... 29

Келишилган тартиб-таомиллар тўғрисидаги ҳисобот ... 30–33

Келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бошқа топшириқ билан биргаликда бажариш ... 34

Ҳужжатлаштириш ... 35

Стандартни қўллаш ва бошқа изоҳловчи материаллар

ТХХСнинг қўллаш доираси ... A1–A8

Кучга кириш санаси ... A9

Таърифлар ... A10–A13

Тегишли ахлоқий талаблар ... A14–A20

Профессионал мулоҳаза ... A21–A23

Топшириқ даражасида сифатни бошқариш ... A24–A27

Топшириқни қабул қилиш ва давом эттириш ... A28–A38

Топшириқ шартларини келишиш ... A39–A44

Келишилган тартиб-таомилларни бажариш ... A45

Амалиётчининг экспертининг ишидан фойдаланиш ... A46–A50

Келишилган тартиб-таомиллар тўғрисидаги ҳисобот.....A51–A58

Келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бошқа топшириқ билан биргаликда бажариш..... A59

Ҳужжатлаштириш A60

1-илова: Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи учун намунавий топшириқ хати

2-илова: Келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботлари намуналари

4400-сон Турдош хизматларнинг халқаро стандарти (ТХХС) (Қайта таҳрирланган), *Келишилган тартиб-таомиллар топшириқлари*, Халқаро сифат бошқаруви, аудит, таҳлилий текширув, бошқа ишончни таъминлаш ва турдош хизматлар бўйича баёнотларга кириш контекстида ўқилиши лозим.

Кириш

Ушбу ТХХСнинг қўллаш доираси

1. Ушбу турдош хизматларнинг халқаро стандарти (ТХХС) қуйидагиларни қамраб олади:

   (a) Келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бажариш учун ёлланган амалиётчининг жавобгарликлари; ва

   (b) Келишилган тартиб-таомиллар тўғрисидаги ҳисоботнинг шакли ва мазмуни.

2. Ушбу ТХХС топшириқ предмети сифатида молиявий ёки номолиявий мавзуларга оид келишилган тартиб-таомилларни бажаришга қўлланилади. (А1-А2 бандларга қаранг)

1-сон СБХС билан боғлиқлик[1] (3-бандга қаранг)

3. Сифатни бошқариш тизими ва сиёсатлари ёки тартиб-таомиллари ташкилотнинг жавобгарлигидир. 1-сон СБХС ташкилотнинг келишилган тартиб-таомиллар топшириқларига нисбатан ташкилотларга қўлланилади. Ушбу ТХХСнинг алоҳида келишилган тартиб-таомиллар топшириқлари даражасида сифатни бошқариш бўйича қоидалари ташкилот 1-сон СБХС ёки камида шу даражада талабчан бўлган талабларга бўйсуниши тахминига асосланган. (А3-А8 бандларга қаранг)[2]

Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи

4. Келишилган тартиб-таомиллар топшириғида амалиётчи, буюртмачи томон бажарилган тартиб-таомиллар топшириқ мақсади учун тўғри эканлигини тан олган ҳолда, амалиётчи ва буюртмачи томон ўртасида келишилган тартиб-таомилларни бажаради. Амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботида бажарилган келишилган тартиб-таомиллар ва тегишли аниқланган натижаларни хабар қилади. Буюртмачи томон ва бошқа мўлжалланган фойдаланувчилар келишилган тартиб-таомиллар ва амалиётчи томонидан хабар қилинган аниқланган натижаларни ўзлари кўриб чиқадилар ва амалиётчи томонидан бажарилган ишдан ўз ҳисоботларини чиқарадилар.

5. Ушбу ТХХСга мувофиқ бажарилган келишилган тартиб-таомиллар топшириғининг қадри қуйидагилардан келиб чиқади:

   (a) Амалиётчининг профессионал стандартларга, шу жумладан тегишли ахлоқий талабларга риоя қилиши; ва

   (b) Бажарилган тартиб-таомиллар ва тегишли аниқланган натижаларни аниқ етказиш.

6. Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи аудит, таҳлилий текширув ёки бошқа ишончни таъминловчи топшириқ эмас. Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи амалиётчининг фикрини ёки ишончни таъминлайдиган ҳисоботини ҳар қандай шаклда ифодалаш мақсадида далиллар олишни ўз ичига олмайди.

Ушбу ТХХС ваколати

7. Ушбу ТХХС амалиётчининг ТХХСга риоя қилишда мақсадларини ўз ичига олади, бу эса ушбу ТХХС талаблари белгиланган контекстни тақдим этади. Мақсадлар амалиётчига келишилган тартиб-таомиллар топшириғида нимага эришиш кераклигини тушунишда ёрдам беришга қаратилган.

8. Ушбу ТХХС амалиётчига белгиланган мақсадларга эришиш имконини бериш учун мўлжалланган "лозим" сўзидан фойдаланган ҳолда ифодаланган талабларни ўз ичига олади.

9. Бундан ташқари, ушбу ТХХС ушбу ТХХСни тўғри тушуниш учун тегишли контекстни тақдим этувчи кириш материали, таърифлар ва қўллаш ҳамда бошқа изоҳловчи материалларни ўз ичига олади.

10. Қўллаш ва бошқа изоҳловчи материаллар талаблар тўғрисида қўшимча тушунтириш ва уларни амалга ошириш учун кўрсатмалар беради. Бундай кўрсатмалар ўз-ўзидан талабни юкламаса-да, талабларни тўғри қўллаш учун тегишлидир. Қўллаш ва бошқа изоҳловчи материаллар шунингдек, ушбу ТХХСда кўриб чиқилган масалалар бўйича талабларни қўллашда ёрдам берадиган базавий маълумотларни ҳам тақдим этиши мумкин.

Кучга кириш санаси

11. Ушбу ТХХС 2022 йил 1 январдан ёки ундан кейин келишилган топшириқ шартлари келишилган тартиб-таомиллар бўйича топшириқлар учун амал қилади. (А9-бандга қаранг)

---

[1] Сифатни бошқаришнинг халқаро стандарти (СБХС) 1-сон, *Молиявий ҳисоботлар аудити ёки таҳлилий текширувини ёхуд бошқа ишончни таъминлаш ёки алоқадор хизматлар топшириқларини бажарувчи фирмалар учун сифат бошқаруви*

[2] 1-сон СБХС, 5-банд

Мақсадлар

12. Ушбу ТХХС бўйича келишилган тартиб-таомиллар топшириғида амалиётчининг мақсадлари қуйидагилардан иборат:

    (a) Бажариладиган тартиб-таомилларни буюртмачи томон билан келишиш;

    (b) Келишилган тартиб-таомилларни бажариш; ва

    (c) Ушбу ТХХС талабларига мувофиқ бажарилган тартиб-таомиллар ва тегишли натижаларни хабар қилиш.

Таърифлар

13. Ушбу ТХХС мақсадлари учун қуйидаги атамалар мазкур маъноларга эга:

    (a) Келишилган тартиб-таомиллар – Амалиётчи ва буюртмачи томон (ва агар тегишли бўлса, бошқа томонлар) тарафидан келишилган тартиб-таомиллар. (А10 бандга қаранг)

    (b) Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи – Амалиётчи ва буюртмачи томон (ва агар тегишли бўлса, бошқа томонлар) келишган тартиб-таомилларни бажариш ва бажарилган тартиб-таомиллар ҳамда тегишли аниқланган натижаларни келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботида хабар қилиш учун амалиётчи жалб қилинган топшириқ. (А10 бандга қаранг)

    (c) Топшириқ раҳбари – Топшириқ ва унинг бажарилиши, шунингдек ташкилот номидан чиқариладиган келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи учун жавобгар бўлган ҳамда зарур бўлганда, профессионал, юридик ёки тартибга солувчи орган томонидан тегишли ваколатлар берилган партнёр ёки ташкилот томонидан тайинланган бошқа шахс.

    (d) Буюртмачи томон – Амалиётчини келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бажариш учун ёлловчи томон(лар). (А11 бандга қаранг)

    (e) Топшириқ гуруҳи – Келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бажарувчи барча партнёрлар ва ходимлар, ҳамда амалиётчининг ташқи экспертидан ташқари, топшириқда тартиб-таомилларни бажарувчи бошқа шахслар.

    (f) Аниқланган натижалар – бу бажарилган келишилган тартиб-таомилларнинг факт натижаларидир. Аниқланган натижалар холис тасдиқланиши мумкин. Ушбу ТХХСда аниқланган натижаларга ҳаволалар амалиётчи бериши мумкин бўлган ҳар қандай тавсиялар каби ҳар қандай шаклдаги фикрлар ёки ҳисоботларни истисно қилади. (А12-А13 бандларга қаранг)

    (g) Мўлжалланган фойдаланувчилар – Амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботидан фойдаланишини кутадиган шахс(лар) ёки ташкилот(лар) ёки гуруҳ(лар). Баъзи ҳолларда, келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи юборилган шахслардан ташқари бошқа мўлжалланган фойдаланувчилар ҳам бўлиши мумкин. (А10 бандга қаранг)

    (h) Амалиётчи – Топшириқни бажарувчи шахс(лар) (одатда топшириқ раҳбари ёки топшириқ гуруҳининг бошқа аъзолари, ёки қўлланилишига қараб, ташкилот). Ушбу ТХХС талаб ёки жавобгарлик топшириқ раҳбари томонидан бажарилишини аниқ мақсад қилган ҳолларда, "амалиётчи" эмас, балки "топшириқ раҳбари" атамаси қўлланилади.

    (i) Амалиётчининг эксперти – Ишончни таъминлаш ва турдош хизматлардан бошқа соҳада мутахассисликка эга бўлган, шу соҳадаги иши амалиётчига келишилган тартиб-таомиллар топшириғи бўйича жавобгарликларини бажаришда ёрдам бериш учун қўлланиладиган шахс ёки ташкилот. Амалиётчининг эксперти амалиётчининг ички эксперти (амалиётчининг ташкилоти ёки тармоқ ташкилотининг шериги ёки ходими, шу жумладан вақтинчалик ходими) ёки амалиётчининг ташқи эксперти бўлиши мумкин.

    (j) Профессионал мулоҳаза – Ушбу ТХХС ва тегишли ахлоқий талаблар томонидан тақдим этилган контекст доирасида, келишилган тартиб-таомиллар топшириғи вазиятларида тўғри бўлган ҳаракат йўналишлари тўғрисида маълумотларга асосланган қарорлар қабул қилишда тегишли кўникма, билим ва тажрибани қўллаш.

    (k) Тегишли ахлоқий талаблар – Келишилган тартиб-таомиллар топшириқларини бажаришда топшириқ гуруҳига қўлланиладиган профессионал ахлоқ тамойиллари ва ахлоқий талаблар. Тегишли ахлоқий талаблар одатда Бухгалтерлар учун халқаро ахлоқ стандартлари кенгашининг Профессионал бухгалтерлар учун халқаро ахлоқ кодекси (Халқаро мустақиллик стандартларини ўз ичига олган) (БХАСК кодекси)нинг қоидаларини, қатъийроқ бўлган миллий талаблар билан биргаликда, ўз ичига

олади.

(l) Масъул томон – Келишилган тартиб-таомиллар бўйича баҳоланадиган предмет учун масъул томон(лар).

Талаблар

Ушбу ТХХСга мувофиқ келишилган тартиб-таомиллар топшириғини амалга ошириш

14. Амалиётчи ушбу ТХХСнинг бутун матнини, шу жумладан унинг қўллаш ва бошқа изоҳловчи материалларини, унинг мақсадларини тушуниш ва унинг талабларини тўғри қўллаш учун тушуниши лозим.

Тегишли талабларга риоя қилиш

15. Амалиётчи ушбу ТХХСнинг ҳар бир талабига риоя қилиши лозим, агар муайян талаб келишилган тартиб-таомиллар топшириғига тегишли бўлмаса, масалан, агар талаб билан қамраб олинган вазиятлар топшириқда мавжуд бўлмаса.

16. Амалиётчи ушбу ТХХСнинг келишилган тартиб-таомиллар топшириғига тегишли барча талабларига риоя қилмаса, ушбу ТХХСга мувофиқлигини ифодаламаслиги лозим.

Тегишли ахлоқий талаблар

17. Амалиётчи тегишли ахлоқий талабларга риоя қилиши лозим. (А14-А20 бандларга қаранг)

Профессионал мулоҳаза

18. Амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар топшириғини қабул қилиш, бажариш ва ҳисобот беришда, топшириқ шароитларини ҳисобга олган ҳолда, профессионал мулоҳаза юритиши лозим. (А21-А23 бандларга қаранг)

Топшириқ даражасида сифатни бошқариш

19. Топшириқ раҳбари қуйидагилар учун умумий жавобгарликни ўз зиммасига олиши лозим:

(a) Келишилган тартиб-таомиллар топшириғида сифатни бошқариш ва унга эришиш, шу жумладан, агар қўлланилса, амалиётчининг эксперти томонидан бажарилган иш, ва бутун топшириқ давомида етарлича ва тегишли равишда иштирок этиш; ва (А24 бандга қаранг)

(b) Топшириқ ташкилотнинг сифатни бошқариш сиёсати ёки тартиб-таомилларига мувофиқ бажарилиши учун:

(i) Мижозлар билан муносабатларни ва келишилган тартиб-таомиллар топшириқларини қабул қилиш ва давом эттириш бўйича ташкилотнинг сиёсати ёки тартиб-таомилларига риоя қилиш; (А25 бандга қаранг)

(ii) Топшириқнинг характери ва вазиятларини, ташкилотнинг сиёсати ёки тартиб-таомилларини ва топшириқ давомида юзага келиши мумкин бўлган ҳар қандай ўзгаришларни ҳисобга олган ҳолда, топшириқни бажариш учун етарли ва муносиб ресурслар топшириқ гуруҳига ўз вақтида ажратилганлигини ёки тақдим этилганлигини аниқлаш;

(iii) Топшириқ гуруҳи ва топшириқ гуруҳининг таркибига кирмайдиган амалиётчининг экспертлари биргаликда келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бажариш учун, шу жумладан етарли вақтга эга бўлиш, тегишли малака ва қобилиятларга эга эканлигидан қаноат ҳосил қилиш;

(iv) Топшириқ гуруҳи аъзолари томонидан тегишли ахлоқий талабларнинг бузилиши аломатларига нисбатан ҳушёр бўлиш ва агар топшириқ раҳбарининг эътиборига топшириқ гуруҳи аъзолари тегишли ахлоқий талабларни бузганлигини кўрсатувчи масалалар етиб келса, тегишли ҳаракатларни аниқлаш; (А26 бандга қаранг)

(v) Топшириқ гуруҳи аъзоларини йўналтириш ва назорат қилиш, уларнинг ишини кўриб чиқиш ва топшириқни профессионал стандартлар ва қўлланиладиган қонун ва норматив ҳужжат талабларига мувофиқ бажариш; ва

(vi) Тегишли топшириқ ҳужжатларини тўплаш, тегишли равишда сақлаш ва ушлаб туриш учун жавобгарликни ўз зиммасига олиш.

(vii) 1-сон СБХС ёки ташкилотнинг сиёсати ёки тартиб-таомилларига мувофиқ топшириқ сифатини текшириш талаб қилинганда, топшириқ сифатини текшириш якунланмагунча ҳисоботга сана

қўймаслик.[3]

20. Агар амалиётчи унинг эксперти ишидан фойдаланиш керак бўлса, топшириқ раҳбари амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботига киритилган аниқланган натижалар учун жавобгарликни ўз зиммасига олиш учун етарли даражада амалиётчининг экспертининг ишида иштирок эта олишидан қаноат ҳосил қилиши лозим. (А27 бандга қаранг)

Топшириқни қабул қилиш ва давом эттириш

21. Келишилган тартиб-таомиллар топшириғини қабул қилиш ёки давом эттиришдан олдин, амалиётчи топшириқнинг мақсадини тушуниши лозим. Амалиётчи, агар амалиётчидан бажариш сўралаётган тартиб-таомиллар келишилган тартиб-таомиллар топшириғининг мақсади учун номувофиқ эканлигини кўрсатувчи ҳар қандай фактлар ёки вазиятлардан хабардор бўлса, келишилган тартиб-таомиллар топшириғини қабул қилмаслиги ёки давом эттирмаслиги лозим. (А28-А31 бандларга қаранг)

22. Амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар топшириғини фақат қуйидаги ҳолларда қабул қилиши ёки давом эттириши лозим: (А28-А31 бандларга қаранг)

    (a) Буюртмачи томон амалиётчи томонидан бажарилиши кутилаётган тартиб-таомиллар топшириқ мақсади учун тўғри эканлигини тан олади;

    (b) Амалиётчи келишилган тартиб-таомилларни бажариш учун зарур бўлган маълумотларни олиш имконияти бўлишини кутади;

    (c) Келишилган тартиб-таомиллар ва тегишли аниқланган натижалар аниқ, чалғитмайдиган ва турли талқинларга йўл қўймайдиган атамаларда холис тарзда тавсифланиши мумкин; (А32-А36 бандларга қаранг)

    (d) Амалиётчида тегишли ахлоқий талабларга риоя қилинмаслигини тахмин қилиш учун сабаб йўқ; ва

    (e) Агар амалиётчидан мустақиллик талабларига риоя қилиш талаб қилинса, амалиётчида мустақиллик талабларига риоя қилинмаслигини тахмин қилиш учун сабаб йўқ. (А37-А38 бандларга қаранг)

23. Агар топшириқ раҳбари ташкилот томонидан топшириқни қабул қилиш ёки давом эттиришдан олдин маълум бўлганида, топшириқни рад этишига сабаб бўлган бўлиши мумкин бўлган маълумотни олса, топшириқ раҳбари бу маълумотни дарҳол ташкилотга етказиши лозим, шунда ташкилот ва топшириқ раҳбари зарур чораларни кўриши мумкин.

Топшириқ шартларини келишиш

24. Амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар топшириғининг шартларини буюртмачи томон билан келишиши ва келишилган топшириқ шартларини топшириқ хати ёки бошқа мос ёзма келишув шаклида қайд этиши лозим. Бу шартлар қуйидагиларни ўз ичига олиши лозим: (А39-А40 бандларга қаранг)

    (a) Келишилган тартиб-таомиллар предмет(лар)ни аниқлаш;

    (b) Буюртмачи томон тарафидан аниқланган топшириқнинг мақсади ва келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботининг мўлжалланган фойдаланувчилари;

    (c) Агар қўлланилса, буюртмачи томон тарафидан аниқланган масъул томон, ва келишилган тартиб-таомиллар топшириғи келишилган тартиб-таомиллар предмети учун масъул томон жавобгарлиги асосида бажарилиши тўғрисидаги баёнот;

    (d) Амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бажаришда риоя қиладиган тегишли ахлоқий талабларни тан олиш;

    (e) Амалиётчидан мустақиллик талабларига риоя қилиш талаб қилиниши ва, агар шундай бўлса, тегишли мустақиллик талаблари тўғрисида баёнот; (А37-А38 бандларга қаранг)

    (f) Келишилган тартиб-таомиллар топшириғининг характери, шу жумладан қуйидаги баёнотлар:

        (i) Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи амалиётчи томонидан буюртмачи томон (ва агар тегишли бўлса, бошқа томонлар) билан келишилган тартиб-таомилларни бажаришни ва аниқланган натижаларни хабар қилишни ўз ичига олади; (А10 бандга қаранг)

        (ii) Аниқланган натижалар бу бажарилган келишилган тартиб-таомилларнинг факт натижаларидир; ва

        (iii) Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи ишончни таъминловчи топшириқ эмас ва шунга

[3] 1-сон СБХС 2, *Топшириқ сифатини текширишлар*

кўра, амалиётчи фикр ёки ишончни таъминловчи ҳисоботини ифодаламайди;

(g) Буюртмачи томон (ва агар тегишли бўлса, бошқа томонлар) тарафидан келишилган тартиб-таомиллар топшириқ мақсади учун тўғри эканлигини тан олиш; (А10 бандга қаранг)

(h) Келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи юбориладиган шахсни аниқлаш;

(i) Бажариладиган тартиб-таомилларнинг характери, муддатлари ва қўллаш доираси, аниқ, чалғитмайдиган ва турли талқинларга йўл қўймайдиган атамаларда тавсифланиши; ва (А41-А42 бандларга қаранг)

(j) Келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботининг кутилаётган шакли ва мазмунига ҳавола.

25. Агар келишилган тартиб-таомиллар топшириқ давомида ўзгартирилса, амалиётчи ўзгартирилган тартиб-таомилларни акс эттирувчи ўзгартирилган топшириқ шартларини буюртмачи томон билан келишиши лозим. (А43 бандга қаранг)

Такрорланувчи келишилган тартиб-таомиллар топшириқлари

26. Такрорланувчи келишилган тартиб-таомиллар топшириқларида, амалиётчи, вазиятлар, шу жумладан топшириқни қабул қилиш ёки давом эттириш тўғрисидаги ташкилотнинг мулоҳазаларидаги ўзгаришлар, топшириқ шартларини қайта кўриб чиқишни талаб қилиш-қилмаслигини ва буюртмачи томонга мавжуд топшириқ шартларини эслатиш зарурияти бор-йўқлигини баҳолаши лозим. (А44 бандга қаранг)

Келишилган тартиб-таомилларни бажариш

27. Амалиётчи топшириқ шартларида келишилган тартиб-таомилларни бажариши лозим.

28. Амалиётчи ёзма тасдиқлашларни сўраш лозимлигини кўриб чиқиши лозим. (А45 бандга қаранг)

Амалиётчининг экспертининг ишидан фойдаланиш

29. Агар амалиётчи ўз экспертининг ишидан фойдаланса, амалиётчи: (А46-А47, А50 бандларга қаранг)

(a) Экспертнинг малакаси, қобилиятлари ва холислигини баҳолаши;

(b) Эксперт билан ўша экспертнинг ишининг характери, қўллаш доираси ва мақсадларини келишиши; (А48-А49 бандларга қаранг)

(c) Эксперт томонидан бажарилган ишнинг характери, муддатлари ва қўллаш доираси эксперт билан келишилган иш билан мослигин аниқлаши; ва

(d) Аниқланган натижалар, амалиётчининг эксперти томонидан бажарилган ишни ҳисобга олган ҳолда, бажарилган ишнинг натижаларини етарли даражада тавсифлаши-тавсифламаслигини аниқлаши лозим.

Келишилган тартиб-таомиллар тўғрисидаги ҳисобот

30. Келишилган тартиб-таомиллар тўғрисидаги ҳисобот ёзма бўлиши ва қуйидагиларни ўз ичига олиши лозим: (А51 бандга қаранг)

(a) Ҳисоботнинг келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи эканлигини аниқ кўрсатадиган сарлавҳа;

(b) Топшириқ шартларида белгиланган манзил;

(c) Келишилган тартиб-таомиллар предметини аниқлаш; (А52 бандга қаранг)

(d) Келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботининг мақсадини аниқлаш ва келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи бошқа мақсад учун мос бўлмаслиги мумкинлиги тўғрисида баёнот; (А53-А54 бандларга қаранг)

(e) Қуйидагиларни кўрсатувчи келишилган тартиб-таомиллар топшириғи тавсифи:

(i) Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи амалиётчи томонидан буюртмачи томон (ва агар тегишли бўлса, бошқа томонлар) билан келишилган тартиб-таомилларни бажаришни ва аниқланган натижаларни хабар қилишни ўз ичига олади; (А10 бандга қаранг)

(ii) Аниқланган натижалар бу бажарилган келишилган тартиб-таомилларнинг факт натижаларидир; ва

(iii) Буюртмачи томон (ва агар тегишли бўлса, бошқа томонлар) келишилган тартиб-таомиллар топшириқ мақсади учун тўғри эканлигини тан олган; (А10 бандга қаранг)

(f) Агар қўлланилса, буюртмачи томон тарафидан аниқланган масъул томон, ва масъул томон

келишилган тартиб-таомиллар предмети учун жавобгар эканлиги тўғрисида баёнот;

(g) Топшириқ *4400-сон ТХХС (Қайта таҳрирланган)*га мувофиқ бажарилганлиги тўғрисида баёнот;

(h) Амалиётчи келишилган тартиб-таомилларнинг тўғрилиги тўғрисида ҳеч қандай тасдиқлаш бермаслиги тўғрисида баёнот;

(i) Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи ишончни таъминловчи топшириқ эмаслиги ва шунга кўра, амалиётчи фикр ёки ишончни таъминловчи ҳисоботини ифодаламаслиги тўғрисида баёнот;

(j) Агар амалиётчи қўшимча тартиб-таомилларни бажарганида, амалиётчининг эътиборига хабар қилиниши мумкин бўлган бошқа масалалар етиб келиши мумкинлиги тўғрисида баёнот;

(k) Амалиётчи БҲАСК кодексининг ахлоқий талабларига, ёки бошқа профессионал талабларга, ёки қонун ёки норматив ҳужжат билан юкланган талабларга, камида шу даражада талабчан бўлган талабларга риоя қилиши тўғрисида баёнот;

(l) Мустақилликка нисбатан:

(i) Агар амалиётчидан мустақил бўлиш талаб қилинмаса ва бошқача топшириқ шартларида мустақиллик талабларига риоя қилишга келишилмаган бўлса, топшириқ мақсади учун амалиётчи риоя қилиши талаб қилинадиган мустақиллик талаблари йўқлиги тўғрисида баёнот; ёки

(ii) Агар амалиётчидан мустақил бўлиш талаб қилинса ёки топшириқ шартларида мустақиллик талабларига риоя қилишга келишилган бўлса, амалиётчи тегишли мустақиллик талабларига риоя қилганлиги тўғрисида баёнот. Баёнот тегишли мустақиллик талабларини аниқлаши лозим;

(m) Амалиётчи аъзоси бўлган ташкилот 1-сон СБХСни, ёки бошқа профессионал талабларни, ёки қонун ёки норматив ҳужжатдаги талабларни, камида 1-сон СБХС каби талабчан бўлган талабларни қўллаши тўғрисида баёнот. Агар амалиётчи профессионал бухгалтер бўлмаса, баёнот қўлланилган, камида 1-сон СБХС каби талабчан бўлган профессионал талабларни ёки қонун ёки норматив ҳужжатдаги талабларни аниқлаши лозим;

(n) Топшириқ шартларида келишилганидек, бажарилган тартиб-таомилларнинг характери ва қўллаш доирасини, ва агар қўлланилса, ҳар бир тартиб-таомилнинг муддатларини батафсил тавсифлаш; (А55-А57 бандларга қаранг)

(o) Бажарилган ҳар бир тартиб-таомилдан келиб чиққан аниқланган натижалар, шу жумладан аниқланган истиснолар тўғрисида тафсилотлар; (А55-А56 бандларга қаранг)

(p) Амалиётчининг имзоси;

(q) Келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботининг санаси; ва

(r) Амалиётчи амалиёт олиб борадиган юрисдикциядаги жойлашуви.

31. Агар амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботида амалиётчининг эксперти томонидан бажарилган ишга ҳавола берса, ҳисоботнинг матни амалиётчининг тартиб-таомилларни бажариш ва аниқланган натижаларни хабар қилиш бўйича жавобгарлиги экспертнинг иштироки туфайли камайганлигини англатмаслиги лозим. (А58 бандга қаранг)

32. Агар амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботида 30(o) бандда талаб қилинганидек, аниқланган натижаларнинг тавсифидан ташқари аниқланган натижалар қисқача баёнини тақдим этса:

(a) аниқланган натижалар қисқача баёни аниқ, чалғитмайдиган ва турли талқинларга йўл қўймайдиган атамаларда, холис тарзда тавсифланиши лозим; ва

(b) Келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи қисқача баёнини ўқиш тўлиқ ҳисоботни ўқиш ўрнини босмаслигини кўрсатувчи баёнотни ўз ичига олиши лозим.

33. Амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботига амалиётчи келишилган тартиб-таомилларни якунлаган ва ушбу ТХХСга мувофиқ натижаларни аниқлаган санадан олдин бўлмаган санани қўйиши лозим.

Келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бошқа топшириқ билан биргаликда бажариш

34. Келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи бошқа топшириқлар бўйича ҳисоботлардан аниқ фарқланиши лозим. (А59 бандга қаранг)

Ҳужжатлаштириш

35. Амалиётчи топшириқ ҳужжатларига қуйидагиларни киритиши лозим: (А60 бандга қаранг)

(a) Топшириқнинг ёзма шартлари ва, агар қўлланилса, тартиб-таомилларга ўзгартиришлар киритиш бўйича буюртмачи томоннинг келишуви;

(b) Бажарилган келишилган тартиб-таомилларнинг характери, муддатлари ва қўллаш доираси; ва

(c) Бажарилган келишилган тартиб-таомиллардан келиб чиққан аниқланган натижалар.

***

Стандартни қўллаш ва бошқа изоҳловчи материаллар

Ушбу ТХХСнинг қўллаш доираси (2-бандга қаранг)

А1. Ушбу ТХХСда "илова"га ҳавола, тегишлигича, келишилган тартиб-таомиллар бажариладиган ҳар қандай нарсани, шу жумладан маълумот, ҳужжатлар, баҳолашлар ёки қонунлар ва норматив ҳужжатларга риоя қилишни қамраб олади.

А2. Молиявий ва номолиявий мавзусига оид келишилган тартиб-таомиллар топшириғи предметига мисоллар қуйидагиларни ўз ичига олади:

- Қуйидагилар молиявий ҳарактерга эга топшириқлар предмети ҳисобланади:
  - Ташкилотнинг молиявий ҳисоботи ёки молиявий ҳисобот ичидаги операцияларнинг, ҳисоб қолдиқлари ёки ёритиб беришларнинг муайян синфлари.
  - Молиялаштириш дастуридан талаб қилинган харажатларнинг мувофиқлиги.
  - Роялти, ижара ёки франшиза тўловларини тушумнинг фоизи асосида аниқлаш учун тушумлар.
  - Тартибга солувчи органлар учун капитал етарлилиги коэффициентлари.
- Қуйидагилар номолиявий характердаги топшириқлар предмети:
  - Фуқаро авиацияси органига хабар қилинган йўловчилар сони.
  - Тартибга солувчи органга хабар қилинган сохта ёки яроқсиз товарларнинг йўқ қилинишини кузатиш.
  - Тартибга солувчи органга хабар қилинган лотерея тиражлари учун маълумотларни шакллантириш жараёнлари.
  - Тартибга солувчи органга хабар қилинган иссиқхона газлари чиқиндилари ҳажми.

Юқоридаги рўйхат тўлиқ эмас. Ташқи ҳисобот бериш талаблари ривожланиб боргани сайин қўшимча турдаги предметлар пайдо бўлиши мумкин.

1-сон СБХС билан боғлиқлик (3-бандга қаранг)

А3. 1-сон СБХС ташкилотнинг турдош хизматлар топшириқлари, шу жумладан келишилган тартиб-таомиллар топшириқлари учун сифатни бошқариш тизимини ишлаб чиқиш, амалга ошириш ва ишлатиш бўйича жавобгарликларини кўриб чиқади. 1-сон СБХС шунингдек ташкилотнинг топшириқ сифатини текширишга тегишли бўлиши талаб қилинадиган топшириқларни қамраб олувчи сиёсатлар ёки тартиб-таомилларни ўрнатиш бўйича жавобгарлигини кўриб чиқади. 2-сон СБХС топшириқ сифатини текширувчини тайинлаш ва мос келиши, ҳамда топшириқ сифатини текширишни бажариш ва ҳужжатлаштириш билан шуғулланади.[4][5][6]

А4. 1-сон СБХСга кўра, ташкилотнинг мақсади турдош хизматлар топшириқлари, шу жумладан келишилган тартиб-таомиллар топшириқлари учун сифатни бошқариш тизимини ишлаб чиқиш, амалга ошириш ва ишлатишдан иборат бўлиб, бу ташкилотга қуйидагилар бўйича асосли ишончни таъминлайди:

(a) Ташкилот ва унинг ходимлари профессионал стандартлар ва қўлланиладиган қонун ва норматив ҳужжатлар талабларига мувофиқ ўз жавобгарликларини бажарадилар ва бундай стандартлар ва талабларга мувофиқ топшириқларни амалга оширадилар; ва

(b) Ташкилот ёки топшириқ раҳбарлари томонидан чиқарилган топшириқ ҳисоботлари вазиятларга мос.[7]

А5. Келишилган тартиб-таомиллар топшириқларига нисбатан 1-сон СБХСни қабул қилмаган юрисдикция

[4] 1-сон СБХС, 2(b)-банд
[5] 1-сон СБХС, 2(a)-банд
[6] 1-сон СБХС, 1-банд
[7] 1-сон СБХС, 14-банд

бундай топшириқларни бажарувчи ташкилотларда сифатни бошқариш учун талабларни белгилаши мумкин. Топшириқ даражасида сифатни бошқариш тўғрисидаги ушбу ТХХСнинг қоидалари қабул қилинган сифатни бошқариш талаблари камида 1-сон СБХС каби талабчан эканлиги тахминига асосланган. Бу ўша талаблар 1-сон СБХС талабларини қамраб олганда ва ташкилотга 1-сон СБХС мақсадига эришиш учун мажбуриятлар юклаганда эришилади. 1-сон СБХСга риоя қилиш, бошқа жиҳатлардан ташқари, ташкилотнинг сифатни бошқариш тизими қуйидаги саккиз компонентни қамраб олишини талаб қилади:[8]

(a) Ташкилотнинг рискларни баҳолаш жараёни;

(b) Бошқарув ва раҳбарлик;

(c) Тегишли ахлоқий талаблар;

(d) Мижоз муносабатларини ва муайян топшириқларни қабул қилиш ва давом эттириш;

(e) Топшириқ натижадорлиги;

(f) Ресурслар;

(g) Маълумот ва мулоқат; ва

(h) Мониторинг ва тузатиш жараёни.

A6. Ташкилотнинг сифатни бошқариш тизими контекстида, топшириқ гуруҳлари топшириққа қўлланиладиган сиёсатлар ёки тартиб-таомилларни амалга ошириш учун жавобгарликка эга.

A7. Одатда, қуйидаги ҳоллардан ташқари, топшириқ гуруҳи ташкилотнинг сифатни бошқариш тизимига таяниши мумкин:

- Топшириқ гуруҳининг тушуниши ёки амалий тажрибаси ташкилотнинг сиёсатлари ёки тартиб-таомиллари топшириқнинг характери ва вазиятларини самарали қамраб олмаслигини кўрсатса; ёки
- Ташкилот ёки бошқа томонлар тарафидан тақдим этилган, бундай сиёсатлар ёки тартиб-таомилларнинг самарадорлиги тўғрисидаги маълумотлар бошқача ҳолатни кўрсатса.

Масалан, топшириқ гуруҳи қуйидагиларга нисбатан ташкилотнинг сифатни бошқариш тизимига таяниши мумкин:

- Ходимларни ишга қабул қилиш ва расмий тренинг орқали ходимларнинг малакаси ва қобилиятлари.
- Мижоз муносабатларини ва келишилган тартиб-таомиллар топшириқларини қабул қилиш ва давом эттириш бўйича ташкилотнинг сиёсатлари ёки тартиб-таомиллари орқали мижоз муносабатларини сақлаш.
- Ташкилотнинг мониторинг ва тузатиш жараёни орқали қонун ва норматив талабларга риоя қилиш.

Келишилган тартиб-таомиллар топшириғига таъсир қилиши мумкин бўлган ташкилотнинг сифатни бошқариш тизимида аниқланган камчиликларни кўриб чиқишда, топшириқ раҳбари ташкилот томонидан амалга оширилган тузатиш ҳаракатларини ўша камчиликларни бартараф этиш учун топшириқ раҳбари келишилган тартиб-таомиллар топшириғи контекстида етарли деб ҳисоблайдиган ҳаракатларни кўриб чиқиши мумкин.[9]

A8. Ташкилотнинг сифатни бошқариш тизимидаги камчилик келишилган тартиб-таомиллар топшириғи профессионал стандартлар ва қўлланиладиган қонун ва норматив ҳужжат талабларига мувофиқ бажарилмаганлигини ёки келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи тўғри бўлмаганлигини англатмайди.

Кучга кириш санаси (11-бандга қаранг)

A9. Бир неча йилни қамраб олувчи топшириқ шартлари учун, амалиётчилар келишилган тартиб-таомиллар топшириқлари кучга кириш санасида ёки ундан кейин ушбу ТХХСга мувофиқ ўтказилиши учун топшириқ шартларини янгилашни хоҳлаши мумкин.

Таърифлар

Буюртмачи томон ва бошқа мўлжалланган фойдаланувчилар (13(a), 13(b), 13(d), 13(g), 24(f)(i), 24(g), 30(e)(i), 30(e)(iii) бандларга қаранг)

A10. Баъзи ҳолларда, тартиб-таомиллар буюртмачи томондан ташқари мўлжалланган фойдаланувчилар билан келишилиши мумкин. Буюртмачи томондан ташқари мўлжалланган фойдаланувчилар ҳам тартиб-таомилларнинг тўғрилигини тан олиши мумкин.

---

[8] 1-сон СБХС, 6-банд

[9] 1-сон СБХС, 16(a)-банд

A11. Буюртмачи томон турли вазиятларда масъул томон, тартибга солувчи орган ёки бошқа мўлжалланган фойдаланувчи бўлиши мумкин. Ушбу ТХХСда буюртмачи томонга ҳаволалар тегишли бўлганда бир нечта буюртмачи томонларни ўз ичига олади.

Аниқланган натижалар (13(f) бандга қаранг)

A12. Аниқланган натижалар холис тасдиқланиши мумкин, бу эса бир хил тартиб-таомилларни бажарувчи турли амалиётчилар эквивалент натижаларга эришиши кутилишини англатади. Аниқланган натижалар амалиётчи бериши мумкин бўлган ҳар қандай тавсиялар каби фикр ёки ҳисобот ифодаланишини истисно қилади.

A13. Амалиётчилар "аниқланган натижалар" атамаси ўрнига "факт аниқланган натижалар" атамасидан фойдаланиши мумкин, масалан, "аниқланган натижалар" атамаси нотўғри тушунилиши мумкин бўлган ҳолларда. Бу "аниқланган натижалар" атамаси факт бўлмаган натижаларни ўз ичига олиши мумкин деб тушуниладиган юрисдикцияларда ёки тилларда бўлиши мумкин.

Тегишли ахлоқий талаблар (17-бандга қаранг)

Холислик ва мустақиллик

A14. Келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бажарувчи амалиётчидан тегишли ахлоқий талабларга риоя қилиш талаб қилинади. Тегишли ахлоқий талаблар одатда БХАСК кодекси, қатъийроқ бўлган миллий талабларни биргаликда, ўз ичига олади. БХАСК кодекси амалиётчилардан холислик ҳам киритилган асосий тамойилларга риоя қилишни талаб қилади, бу эса амалиётчилардан ўзларининг профессионал ёки бизнес мулоҳазаларини бир томонламалик, манфаатлар тўқнашуви ёки ноўрин таъсир, ёки шахслар, ташкилотлар, технология ёки бошқа омилларга нисбатан ноўрин ишониш туфайли хавф остига қўймасликни талаб қилади. Шунга кўра, амалиётчи бўйсунадиган тегишли ахлоқий талаблар, камида, амалиётчидан келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бажаришда холис бўлишни талаб қилиши лозим.

A15. БХАСК кодекси келишилган тартиб-таомиллар топшириқлари учун мустақиллик талабларини ўз ичига олмайди. Бироқ, миллий ахлоқ кодекслари, қонунлар ёки норматив ҳужжатлар, бошқа профессионал талаблар ёки келишилган тартиб-таомиллар топшириғи предметига тегишли шартнома, дастур ёки келишув шартлари мустақилликка тегишли талабларни белгилаши мумкин.

Қонунлар ва норматив ҳужжатларга риоя қилмаслик[10]

A16. Қонун, норматив ҳужжат ёки тегишли ахлоқий талаблар:

(a) Амалиётчидан аниқланган ёки гумон қилинган қонунлар ва норматив ҳужжатларга риоя қилмасликни ташкилотдан ташқаридаги тегишли органга хабар қилишни талаб қилиши мумкин.

(b) Ташкилотдан ташқаридаги тегишли органга хабар бериш вазиятларда тўғри бўлиши мумкин бўлган жавобгарликларни белгилаши мумкин.[11]

A17. Аниқланган ёки гумон қилинган қонунлар ва норматив ҳужжатларга риоя қилмасликни ташкилотдан ташқаридаги тегишли органга хабар бериш қуйидаги сабабларга кўра вазиятларда талаб қилиниши ёки тўғри бўлиши мумкин:

(a) Қонун, норматив ҳужжат ёки тегишли ахлоқий талаблар амалиётчидан хабар беришни талаб қилади;

(b) Амалиётчи тегишли ахлоқий талабларга мувофиқ аниқланган ёки гумон қилинган риоя қилмасликка жавоб бериш учун хабар беришни тўғри ҳаракат деб аниқлаган; ёки

(c) Қонун, норматив ҳужжат ёки тегишли ахлоқий талаблар амалиётчига шундай қилиш ҳуқуқини беради.

A18. Амалиётчидан келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бажариш учун зарур бўлгандан юқори даражада қонунлар ва норматив ҳужжатларни тушуниш кутилмайди. Бироқ, қонун, норматив ҳужжат ёки тегишли ахлоқий талаблар амалиётчидан аниқланган ёки гумон қилинган риоя қилмасликка жавоб беришда билимни, профессионал мулоҳазани ва эскпертликни қўллашни кутиши мумкин. Бирор ҳаракат ҳақиқий риоя қилмасликни ташкил қилиш-қилмаслиги охир-оқибат суд ёки бошқа тегишли ҳакамлик органи томонидан аниқланадиган масаладир.

A19. Баъзи ҳолларда, аниқланган ёки гумон қилинган қонунлар ва норматив ҳужжатларга риоя қилмасликни

[10] Тегишли ахлоқий талаблар қонунлар ва норматив ҳужжатларга риоя қилмаслик фирибгарликни ҳам ўз ичига олишини кўрсатиши мумкин. Масалан, БХАСК Кодексининг 360.5 A2 бандига қаранг.

[11] Масалан, БХАСК Кодексининг R360.36 — 360.36A3 бандларига қаранг.

ташкилотдан ташқаридаги тегишли органга хабар бериш қонун, норматив ҳужжат ёки тегишли ахлоқий талаблар бўйича амалиётчининг махфийлик вазифаси томонидан чекланиши мумкин. Бошқа ҳолларда, аниқланган ёки гумон қилинган риоя қилмасликни ташкилотдан ташқаридаги тегишли органга хабар бериш тегишли ахлоқий талаблар бўйича махфийлик вазифасининг бузилиши деб ҳисобланмайди.[12]

А20. Амалиётчи ҳар қандай муайян ҳаракат йўналишини танлашнинг профессионал ёки ҳуқуқий оқибатларини тушуниш учун ички маслаҳатлашишни (масалан, ташкилот ичида ёки тармоқ ташкилоти ичида), ҳуқуқий маслаҳат олишни, ёки тартибга солувчи орган ёки профессионал ташкилот билан махфий асосда маслаҳатлашишни (агар бундай қилиш қонун ёки норматив ҳужжатлар билан тақиқланмаган бўлса ёки махфийлик вазифасини бузмаса) кўриб чиқиши мумкин.[13]

Профессионал мулоҳаза (18-бандга қаранг)

А21. Профессионал мулоҳаза ушбу ТХХС ва тегишли ахлоқий талабларни қўллашда ва бутун келишилган тартиб-таомиллар топшириғи давомида ҳаракат йўналишлари тўғрисида, тўғри бўлгани каби, маълумотларга асосланган қарорлар қабул қилишда юритилади.

А22. Келишилган тартиб-таомиллар топшириғини қабул қилиш, бажариш ва ҳисобот беришда профессионал мулоҳаза, масалан, қуйидагиларда юритилади:

- Топшириқни қабул қилишда
- Буюртмачи томон (ва агар тегишли бўлса, бошқа томонлар) билан бажариладиган тартиб-таомилларнинг характери, муддатлари ва қўллаш доирасини (топшириқ мақсадини ҳисобга олган ҳолда) муҳокама қилиш ва келишиш.
- Топшириқни қабул қилиш ва давом эттириш шартлари бажарилган-бажарилмаганлигини аниқлаш.
- Топшириқ шартларида келишилганидек тартиб-таомилларни бажариш учун зарур ресурсларни, шу жумладан амалиётчининг экспертини жалб қилиш зарурлигини аниқлаш.
- Агар амалиётчи ундан келишиши сўралаётган тартиб-таомиллар келишилган тартиб-таомиллар топшириғининг мақсади учун номувофиқ эканлигини кўрсатувчи фактлар ёки вазиятлардан хабардор бўлса, тўғри ҳаракатларни аниқлаш.
- Топшириқни бажаришда
- Агар келишилган тартиб-таомилларни бажараётганда, амалиётчи қуйидагилардан хабардор бўлса, тўғри ҳаракатлар ёки жавобларни аниқлаш:
  - Фирибгарликни ёки қонунлар ёки норматив ҳужжатларга риоя қилмаслик ёки гумон қилинган риоя қилмаслик ҳолатини кўрсатиши мумкин бўлган масалалар.
  - Келишилган тартиб-таомиллар топшириғига тегишли маълумотнинг яхлитлигига шубҳа туғдирадиган ёки маълумот чалғитувчи бўлиши мумкинлигини кўрсатадиган бошқа масалалар.
  - Келишилганидек бажарилиши мумкин бўлмаган тартиб-таомиллар.
- Топшириқ ҳақида ҳисобот беришда
- Истиснолар аниқланганда ҳам, топилмалрни холис тарзда ва етарли тафсилотларда тавсифлаш.

А23. Келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бажаришда, амалиётчидан келишилган тартиб-таомилларни бажараётганда профессионал мулоҳаза юритиш зарурати чекланган, шу жумладан қуйидаги сабабларга кўра:

- Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи амалиётчи ва буюртмачи томон келишган тартиб-таомилларни бажаришни ўз ичига олади, бунда буюртмачи томон бажарилган тартиб-таомиллар топшириқ мақсади учун тўғри эканлигини тан олган.
- Келишилган тартиб-таомиллар ва уларни бажаришдан келиб чиқадиган натижалар аниқ, чалғитмайдиган ва турли талқинларга йўл қўймайдиган атамаларда холис тарзда тавсифланиши мумкин.
- Аниқланган натижалар холис тасдиқланиши мумкин, бу эса бир хил тартиб-таомилларни бажарувчи турли амалиётчилар эквивалент натижаларга эришиши кутилишини англатади.

Топшириқ даражасида сифатни бошқариш (19-20 бандларга қаранг)

А24. Топшириқ раҳбарининг ҳаракатлари ва топшириқ гуруҳининг бошқа аъзоларига тегишли хабарлари, ҳар бир топшириқда сифатни бошқариш ва унга эришиш учун умумий жавобгарликни ўз зиммасига олганда, топшириқ сифатига эришиш учун қуйидагиларнинг муҳимлигини таъкидлайди:

(a) Профессионал стандартлар ва тартибга солувчи ва қонуний талабларга мувофиқ иш бажариш;

(b) Қўлланиладиган ҳолда ташкилотнинг сиёсати ёки тартиб-таомилларига риоя қилиш; ва

(c) Ушбу ТХХСга мувофиқ топшириқ учун амалиётчининг ҳисоботини чиқариш.

---

[12] Масалан, БХАСК Кодексининг R114.1 — 114.3 A3 ва R360.37 бандларига қаранг.

[13] Масалан, БХАСК Кодексининг 360.39 A1 бандига қаранг.

A25. 1-сон СБХС ташкилотдан мижоз билан муносабатларни ёки топшириқни қабул қилиш ёки давом эттириш тўғрисида келишилган тартиб-таомиллар топшириғининг характери ва вазиятлари ва мижознинг яхлитлиги ва ахлоқий қадриятлари (шу жумладан раҳбарият, ва, ўринли бўлганда, бошқарув учун масъул шахслар) тўғрисида бундай мулоҳазаларни қўллаб-қувватлаш учун етарли бўлган олинган маълумотларга асосланган мулоҳазаларининг тўғрилигини қамраб оладиган сифат мақсадларини белгилашни талаб қилади. Агар топшириқ раҳбари раҳбариятнинг яхлитлигига топшириқнинг тўғри бажарилишига таъсир қилиши мумкин бўлган даражада шубҳа туғдирган ҳолатда топшириқни қабул қилиш тўғри бўлмаслиги мумкин.

A26. 1-сон СБХС тегишли ахлоқий талабларга нисбатан жавобгарликларни бажаришни қамраб оладиган сифат мақсадларини белгилаш бўйича ташкилотнинг жавобгарликларини белгилайди. Ушбу ТХХС топшириқ гуруҳининг тегишли ахлоқий талабларга риоя қилиши бўйича топшириқ раҳбарининг жавобгарликларини белгилайди.[14]

A27. Агар амалиётчи 20-банддаги талабни бажара олмаса, амалиётчи учун келишилган тартиб-таомиллар топшириғининг қўллаш доирасини амалиётчи тўғри равишда жавобгарликни ўз зиммасига ола оладиган тартиб-таомиллар билан чеклаш учун буюртмачи томон билан келишиш тўғри бўлиши мумкин. Буюртмачи томон бошқа тартиб-таомилларни бажариш учун экспертни алоҳида ёллаши мумкин.

Топшириқни қабул қилиш ва давом эттириш (21-23 бандларга қаранг)

A28. Келишилган тартиб-таомиллар топшириғининг мақсадини тушунишда, амалиётчи ундан бажариш сўралаётган тартиб-таомиллар келишилган тартиб-таомиллар топшириғининг мақсади учун номувофиқ эканлигини кўрсатувчи белгилардан хабардор бўлиши мумкин. Масалан, амалиётчи қуйидагиларни кўрсатадиган фактлар ёки вазиятлардан хабардор бўлиши мумкин:

- Тартиб-таомиллар мўлжалланган фойдаланувчиларнинг қарор қабул қилишига таъсир ўтказиш учун мўлжалланган тарзда танланган.
- Келишилган тартиб-таомиллар бўйича баҳоланадиган предмет ишончсиз.
- Ишончни таъминловчи топшириқ ёки маслаҳат хизмати буюртмачи томон ёки бошқа мўлжалланган фойдаланувчиларнинг эҳтиёжларини яхшироқ қондириши мумкин.

A29. 21 ва 22 бандлардаги шартлар бажарилганлигига амалиётчини қаноатлантириши мумкин бўлган бошқа ҳаракатларга қуйидагилар киради:

- Ўринли бўлганда, бажариладиган тартиб-таомилларни, масалан, қонун ёки норматив ҳужжатда, ёки шартномавий келишувда (баъзида "Қоидалар" деб аталади) белгиланган ёзма талаблар билан таққослаш.
- Буюртмачи томондан қуйидагиларни сўраш:
  - Кутилаётган тартиб-таомиллар ва топшириқ шартларида белгиланган келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботининг шакли ва мазмуни нусхасини мўлжалланган фойдаланувчи(лар)га тарқатиш.
  - Бажарилиши лозим бўлган тартиб-таомиллар бўйича мўлжалланган фойдаланувчи(лар)дан тасдиқ олиш.
  - Бажариладиган тартиб-таомилларни мўлжалланган фойдаланувчи(лар)нинг тегишли вакиллари билан муҳокама қилиш.
- Агар буюртмачи томон ягона мўлжалланган фойдаланувчи бўлмаса, буюртмачи томон ва бошқа мўлжалланган фойдаланувчи(лар) ўртасидаги ёзишмаларни ўқиш.

A30. Агар 21 ва 22 бандлардаги шартлар бажарилмаса, келишилган тартиб-таомиллар топшириғи буюртмачи томон ёки бошқа мўлжалланган фойдаланувчиларнинг эҳтиёжларини қондириши эҳтимоли кам. Бундай вазиятларда, амалиётчи ишончни таъминловчи топшириқ каби бошқа хизматларни, янада мувофиқроқ бўлиши мумкин бўлганларни, таклиф қилиши мумкин.

A31. 21 ва 22 бандлардаги барча шартлар шунингдек топшириқ давомида қўшилган ёки ўзгартирилган тартиб-таомилларга ҳам қўлланилади.

Келишилган тартиб-таомиллар ва аниқланган натижаларнинг тавсифлари (22(c) бандга қаранг)

A32. Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи давомида бажариладиган тартиб-таомиллар қонун ёки норматив ҳужжат билан белгиланиши мумкин. Баъзи вазиятларда, қонун ёки норматив ҳужжат шунингдек тартиб-таомиллар ёки аниқланган натижаларнинг келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботида қандай тавсифланиши кераклигини ҳам белгилаши мумкин. 22(c) бандда белгиланганидек, келишилган тартиб-таомиллар топшириғини қабул қилиш шарти амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар ва аниқланган натижалар аниқ, чалғитмайдиган ва турли талқинларга йўл қўймайдиган атамаларда холис тарзда

[14] 1-сон СБХС, 29-банд

тавсифланиши мумкинлигини аниқлаганидир.

А33. Келишилган тартиб-таомиллар аниқ, чалғитмайдиган ва турли талқинларга йўл қўймайдиган атамаларда холис тарзда тавсифланади. Бу уларнинг мўлжалланган фойдаланувчига бажарилган тартиб-таомилларнинг характери ва қўллаш доирасини, ва агар қўлланилса, муддатларини тушуниш учун етарли даражада спецификлик даражасида тавсифланишини англатади. Ҳар қандай атама контекстга ёки унинг йўқлигига қараб ноаниқ ёки чалғитувчи тарзда қўлланилиши мумкинлигини тан олиш муҳим. Атамалар улар қўлланиладиган контекстда тўғри деб тахмин қилинса, қабул қилиниши мумкин бўлган ҳаракатлар тавсифларининг мисоллари қуйидагиларни ўз ичига олади:

- Тасдиқлаш.
- Таққослаш.
- Келишиш.
- Кузатиб бориш.
- Текшириш.
- Сўров.
- Қайта ҳисоблаш.
- Кузатиш.

А34. Улар қўлланиладиган контекстга қараб ноаниқ, чалғитувчи ёки турли талқинларга йўл қўядиган атамаларга, масалан, қуйидагилар киради:

- ХАИСКнинг стандартлари бўйича ишончга тегишли бўлган атамалар, масалан "ҳаққоний тақдим этилган" ёки "тўғри ва ҳаққоний", "аудит", "таҳлилий текширув", "ишонч", "фикр" ёки "ҳисобот".
- Натижаларга нисбатан "биз тасдиқлаймиз", "биз текширдик", "биз аниқладик" ёки "биз таъминладик" каби ишонч фикри ёки ҳисоботини ифода этишни англатадиган атамалар.
- "Биз барча тушунтиришларни олдик ва биз зарур деб ҳисоблаган бундай тартиб-таомилларни бажардик" каби ноаниқ ёки мужмал иборалар.
- "Муҳим" ёки "аҳамиятли" каби турли талқинларга йўл қўядиган атамалар.
- Бажариладиган тартиб-таомилларнинг характери ва қўллаш доираси, ва агар қўлланилса, муддатларини белгиламасдан "муҳокама қилиш", "баҳолаш", "синов", "таҳлил қилиш" ёки "кўриб чиқиш" каби ноаниқ тартиб-таомиллар тавсифлари. Масалан, "муҳокама қилиш" сўзидан фойдаланиш муҳокама ким билан олиб борилиши ёки берилган аниқ саволларни белгиламасдан ноаниқ бўлиши мумкин.
- "Бизнинг фикримизча", "бизнинг нуқтаи назаримиздан" ёки "биз шундай позицияни эгаллаймизки" каби натижалар факт натижаларни акс эттирмаслигини таклиф қиладиган атамалар.

А35. Масалан, "харажатлар тақсимланишини улар оқилона эканлигини аниқлаш учун кўриб чиқиш" каби тартиб-таомил, атамалар аниқ, чалғитмайдиган ёки турли талқинларга йўл қўймайдиган бўлиши шартини қондириши эҳтимоли кам, чунки:

- "Кўриб чиқиш" атамаси айрим фойдаланувчилар томонидан харажатлар тақсимланиши чекланган ишонч топшириғи предмети деб нотўғри тушунилиши мумкин, бундай ишонч тартиб-таомили томонидан кўзда тутилмаган бўлса ҳам.
- "Оқилона" атамаси "оқилона"ни нима ташкил қилиши бўйича турли талқинларга йўл қўяди.

А36. Қонун ёки норматив ҳужжат тартиб-таомилани белгилаган ёки тартиб-таомилани ноаниқ, чалғитувчи ёки турли талқинларга йўл қўядиган атамалар билан тавсифлаган вазиятларда, амалиётчи 22(c) банддаги шартни, масалан, буюртмачи томондан қуйидагиларни сўраш орқали қондириши мумкин:

- Тартиб-таомилни ёки тартиб-таомил тавсифини ўзгартириш, шунда у бошқа ноаниқ, чалғитувчи ёки турли талқинларга йўл қўймайдиган бўлади.
- Агар масалан қонун ёки норматив ҳужжат туфайли ноаниқ, чалғитувчи ёки турли талқинларга йўл қўядиган атамани ўзгартириб бўлмаса, атаманинг таърифини келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботига киритиш.

Мустақиллик талабларига риоя қилиш (22(e), 24(e) бандларга қаранг)

А37. 22(e) банд амалиётчидан А15 бандда келтирилганлар каби сабабларга кўра мустақиллик талабларига риоя қилиш талаб қилинганда қўлланилади. 22(e) банд шунингдек амалиётчи буюртмачи томон билан, топшириқ шартларида, мустақиллик талабларига риоя қилишга келишганда ҳам қўлланилади. Масалан, амалиётчи дастлаб амалиётчидан тегишли ахлоқий талаблар, қонун ёки норматив ҳужжат, ёки бошқа сабабларга кўра мустақиллик талабларига риоя қилиш талаб қилинмайди деб аниқлаган бўлиши мумкин. Бироқ, топшириқни қабул қилиш ва давом эттиришни кўриб чиқишда ёки топшириқ шартларини келишишда, амалиётчининг қуйидаги масалалар тўғрисидаги билими муайян аниқланган мустақиллик талабларига риоя қилиш келишилган тартиб-таомиллар топшириғи мақсади учун тўғри эканлиги тўғрисида буюртмачи томон билан муҳокамани кўрсатиши мумкин:

- Келишилган тартиб-таомиллар топшириғининг мақсади;

- Буюртмачи томон, бошқа мўлжалланган фойдаланувчилар ва масъул томоннинг (агар буюртмачи томондан фарқ қилса) шахсияти;
- Бажариладиган тартиб-таомилларнинг характери, муддатлари ва қўллаш доираси; ёки
- Амалиётчи буюртмачи томон, бошқа мўлжалланган фойдаланувчилар ёки масъул томон (агар буюртмачи томондан фарқ қилса) учун бажараётган ёки бажарган бошқа топшириқлар.

А38. Амалиётчи буюртмачи томоннинг (ёки агар буюртмачи томондан фарқ қилса, масъул томоннинг) молиявий ҳисоботларининг аудитори бўлиши мумкин. Бундай вазиятда, агар амалиётчи шунингдек келишилган тартиб-таомиллар топшириғини ўтказиш учун жалб қилинган бўлса, келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботининг мўлжалланган фойдаланувчилари амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар топшириғи мақсади учун мустақил деб тахмин қилиши мумкин. Шу сабабли, амалиётчи буюртмачи томон билан амалиётчининг молиявий ҳисоботлар аудитига қўлланиладиган мустақиллик талабларига риоя қилиши келишилган тартиб-таомиллар топшириғи мақсади учун тўғри эканлигига келишиши мумкин. Бундай ҳолда, 24(е) бандга мувофиқ, амалиётчидан бундай мустақиллик талабларига риоя қилиш талаб қилиниши тўғрисидаги баёнот топшириқ шартларига киритилади.

Топшириқ шартларини келишиб олиш (24–25-бандларга қаранг)

А39. Тегишли бўлганда, топшириқ хатига қўшимча масалалар киритилиши мумкин, масалан:
- Келишилган тартиб-таомиллар топшириғининг айрим жиҳатларида амалиётчи-экспертнинг ёлланиши билан боғлиқ келишувлар.
- Келишилган тартиб-таомиллар тўғрисидаги ҳисоботдан фойдаланиш ёки уни тарқатиш бўйича ҳар қандай чекловлар.

А40. Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи учун топшириқ хатининг намунаси 1-иловада келтирилган.

А41. Амалиётчи буюртмачи томон билан бажариладиган тартиб-таомиллар истисноларни аниқлаш учун миқдорий чегараларни ўз ичига олишини келишиб олиши мумкин. Агар шундай бўлса, топшириқ шартларидаги тартиб-таомилларнинг тавсифига киритилади.

А42. Баъзи ҳолларда, қонун ёки қоида фақат бажариладиган тартиб-таомилларнинг хусусиятини белгилаб қўйиши мумкин. Бундай ҳолатларда, 24(і)-бандга мувофиқ, амалиётчи бажариладиган тартиб-таомилларнинг муддати ва қўллаш доирасини буюртмачи томон билан келишиб олади, токи буюртмачи томонда бажариладиган тартиб-таомиллар топшириқ мақсади учун тўғри эканлигини тан олиш учун асос бўлсин.

А43. Баъзи ҳолларда, топшириқ шартларини келишиб олиш ва келишилган тартиб-таомилларни бажариш чизиқли ва алоҳида тарзда амалга оширилади. Бошқа ҳолларда, топшириқ шартларини келишиб олиш ва келишилган тартиб-таомилларни бажариш такрорланувчи жараён бўлиб, топшириқ давомида янги маълумотлар юзага келишига жавобан келишилган тартиб-таомилларга ўзгартиришлар киритилади. Агар олдин келишилган тартиб-таомилларни ўзгартириш керак бўлса, 25-банд амалиётчидан буюртмачи томон билан топшириқнинг ўзгартирилган шартларини келишиб олишни талаб қилади. Топшириқнинг ўзгартирилган шартлари, масалан, янгиланган топшириқ хати, мавжуд топшириқ хатига қўшимча ёки бошқа шаклдаги ёзма тасдиқлаш кўринишида бўлиши мумкин.

Такрорланувчи топшириқлар (26-бандга қаранг)

А44. Амалиётчи такрорланувчи топшириқ учун янги топшириқ хати ёки бошқа ёзма келишув юбормасликка қарор қилиши мумкин. Қуйидаги омиллар топшириқ шартларини қайта кўриб чиқиш ёки буюртмачи томонга мавжуд топшириқ шартларини эслатиш мақсадга мувофиқлигини кўрсатиши мумкин:
- Буюртмачи томон келишилган тартиб-таомиллар топшириғининг мақсадини ёки келишилган тартиб-таомилларнинг хусусияти, муддати ёки қўллаш доирасини нотўғри тушунганлигини кўрсатувчи ҳар қандай белги.
- Топшириқнинг ҳар қандай қайта таҳрирланган ёки махсус шартлари, шу жумладан илгари келишилган тартиб-таомилларга киритилган ҳар қандай ўзгартиришлар.
- Топшириқга таъсир қилувчи ҳуқуқий, меъёрий ёки шартномавиий талабларнинг ўзгариши.
- Топшириқ раҳбарияти ёки бошқарув ваколатига эга шахсларининг ўзгариши.

Келишилган тартиб-таомилларни бажариш (28-бандга қаранг)

А45. Амалиётчи баъзи ҳолларда ёзма тасдиқлашларни сўрашга қарор қилиши мумкин, масалан:
- Агар келишилган тартиб-таомиллар сўровларни ўз ичига олса, амалиётчи оғзаки тақдим этилган жавоблар бўйича ёзма тасдиқлашларни сўраши мумкин.
- Агар буюртмачи томон масъул томон бўлмаса, амалиётчи буюртмачи томон билан келишилган тартиб-таомила сифатида масъул томондан ёзма тасдиқлашлар сўровларини киритишга келишиши мумкин.

Амалиётчининг экспертининг ишидан фойдаланиш (29-бандга қаранг)

А46. Амалиётчининг экспертининг ишидан фойдаланиш экспертни амалиётчига қуйидагиларда ёрдам бериш учун жалб қилишни ўз ичига олиши мумкин:

- Буюртмачи томон билан бажариладиган келишилган тартиб-таомилларни муҳокама қилиш. Масалан, юрист амалиётчига шартноманинг ҳуқуқий жиҳатларини қамраб олиш учун тартиб-таомилани лойиҳалаш бўйича таклифлар бериши мумкин; ёки
- Келишилган тартиб-таомила(лар)дан бирини ёки бир нечтасини бажариш. Масалан, кимёгар дон намунасидаги токсин даражаларини аниқлаш каби келишилган тартиб-таомилалардан бирини бажариши мумкин.

А47. Амалиётчининг эксперти амалиётчи томонидан ёлланган ташқи эксперт ёки ташкилотнинг бир қисми бўлган ва шунинг учун ташкилотнинг сифатни бошқариш тизимига бўйсунадиган ички эксперт бўлиши мумкин. Одатда, амалиётчи қуйидаги ҳоллардан ташқари, ташкилотнинг сифатни бошқариш тизимига таяниши мумкин:

- Амалиётчининг тушуниши ёки амалий тажрибаси ташкилотнинг сиёсатлари ёки тартиб-таомиллари топшириқнинг характери ва вазиятларини самарали қамраб олмаслигини кўрсатса; ёки
- Ташкилот ёки бошқа томонлар томонидан тақдим этилган, бундай сиёсатлар ёки тартиб-таомилларнинг самарадорлиги тўғрисидаги маълумотлар бошқача ҳолатни кўрсатса.

Бундай таянишнинг даражаси вазиятларга қараб турлича бўлади ва қуйидагилар каби масалаларга нисбатан амалиётчининг тартиб-таомилларининг характери, муддатлари ва қўллаш доирасига таъсир қилиши мумкин:

- Ишга қабул қилиш ва тренинг дастурлари орқали малака ва қобилиятлар.
- Амалиётчининг экспертининг холислигини амалиётчи томонидан баҳоланиши.
- Амалиётчининг эксперти билан келишув.

Бундай таяниш амалиётчининг ушбу ТХХС талабларини бажариш бўйича жавобгарлигини камайтирмайди.

А48. Агар амалиётчининг эксперти келишилган тартиб-таомила(лар)дан бирини ёки бир нечтасини бажараётган бўлса, 29(b) бандда талаб қилинганидек, ўша экспертнинг ишининг характери, қўллаш доираси ва мақсадларини келишиш амалиётчининг эксперти томонидан бажариладиган тартиб-таомил(лар)нинг характери, муддатлари ва қўллаш доирасини ўз ичига олади. 29(b) бандда талаб қилинган масалалардан ташқари, амалиётчининг амалиётчининг эксперти билан келишувига қуйидагилар каби масалаларни киритиш тўғри бўлиши мумкин:

(a) Амалиётчи ва ўша экспертнинг тегишли роллари ва жавобгарликлари;

(b) Амалиётчи ва ўша эксперт ўртасидаги мулоқотнинг характери, муддатлари ва қўллаш доираси, шу жумладан ўша эксперт томонидан тақдим этиладиган ҳар қандай ҳисоботнинг шакли; ва

(c) Амалиётчининг экспертининг махфийлик талабларига риоя қилиш зарурияти.

А49. А47 бандда қайд этилган масалалар амалиётчи ва амалиётчининг эксперти ўртасидаги келишувнинг тафсилоти ва расмийлик даражасига, шу жумладан келишувнинг ёзма бўлиши тўғри эканлигига таъсир қилиши мумкин. Амалиётчи ва амалиётчининг ташқи эксперти ўртасидаги келишув кўпинча топшириқ хати шаклида бўлади.

А50. Амалиётчининг экспертининг ишидан фойдаланиш лозим бўлса, 29-бандда талаб қилинган баъзи тартиб-таомилларни топшириқни қабул қилиш ёки давом эттириш босқичида бажариш тўғри бўлиши мумкин.

Келишилган тартиб-таомиллар тўғрисидаги ҳисобот (30-33 бандларга қаранг)

А51. 2-илова келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботларининг намуналарини ўз ичига олади.

Топшириқ предмети бўйича бажарилган келишилган тартиб-таомиллар (30(c) бандга қаранг)

А52. Агар қўлланилса, нотўғри тушунишни олдини олиш учун, амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи топшириқ пердмети бўйича бажарилган келишилган тартиб-таомиллар ташқаридаги маълумотларга алоқаси йўқлигини аниқлаштиришни хоҳлаши мумкин. Масалан, агар амалиётчи ташкилотнинг дебиторлик қарзлари ва товар-моддий захиралари бўйича келишилган тартиб-таомилларни бажариш учун ёлланган бўлса, амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи фақат шу ҳисобларга тегишли эканлиги ва ташкилотнинг тўлиқ молиявий ҳисоботларига алоқаси йўқлиги тўғрисидаги баёнотни киритишни хоҳлаши мумкин.

Келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботининг мақсади (30(d) бандга қаранг)

А53. 30(d) бандда талаб қилинган баёнотдан ташқари, амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи фақат

буюртмачи томон ва мўлжалланган фойдаланувчилар учун мўлжалланганлигини кўрсатишни тўғри деб ҳисоблаши мумкин. Муайян юрисдикциянинг қонун ёки норматив ҳужжатига қараб, бунга келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботининг тарқатилиши ёки фойдаланилишини чеклаш орқали эришилиши мумкин. Баъзи юрисдикцияларда келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботидан фойдаланишни, аммо унинг тарқатилишини эмас, чеклаш мумкин бўлиши мумкин. Бошқа юрисдикцияларда келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботининг тарқатилишини, аммо унинг фойдаланилишини эмас, чеклаш мумкин бўлиши мумкин.

А54. Агар рухсат берилса, амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботининг тарқатилиши ёки фойдаланилишини чеклаш ҳақида қарор қабул қилишда кўриб чиқиши мумкин бўлган омиллар, масалан, қуйидагиларни ўз ичига олади:

- Мўлжалланган фойдаланувчилардан ташқари бошқа фойдаланувчилар келишилган тартиб-таомиллар топшириғининг мақсадини нотўғри тушуниши ёки натижаларни нотўғри талқин қилиши хавфи юқори эканлиги.
- Келишилган тартиб-таомиллар фақат буюртмачи томоннинг раҳбарияти ва бошқарув учун масъул шахслари каби ички фойдаланувчилар фойдаланиши учун мўлжалланганлиги.
- Келишилган тартиб-таомиллар ёки натижалар махфий маълумотларни ўз ичига олиши.

Келишилган тартиб-таомиллар ва натижалар (30(n)-30(o) бандларга қаранг)

А55. Агар амалиётчи махфий ёки ёпиқ маълумотларни киритмасдан келишилган тартиб-таомиллар ёки натижаларни тавсифлай олмаса, амалиётчи қуйидагиларни кўриб чиқиши мумкин:

- Ички маслаҳатлашиш (масалан, ташкилот ичида ёки тармоқ ташкилоти ичида);
- Ташқи маслаҳатлашиш (масалан, тегишли профессионал ташкилот ёки бошқа амалиётчи билан); ёки

Ҳуқуқий маслаҳат олиш, ҳар қандай муайян ҳаракат йўналишини танлашнинг профессионал ёки ҳуқуқий оқибатларини тушуниш учун.

А56. Олдин келишилган тартиб-таомиллар бажарилмаганлиги ёки ўзгартирилганлиги факти мўлжалланган фойдаланувчиларнинг келишилган тартиб-таомиллар ва натижаларни кўриб чиқишида муҳим бўлиши мумкин бўлган вазиятлар бўлиши мумкин. Масалан, бу тартиб-таомиллар қонун ёки норматив ҳужжатда белгиланган ҳолларда бўлиши мумкин. Бундай вазиятларда, амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботида топшириқнинг дастлабки шартларида келишилган, бажарилиши мумкин бўлмаган ёки ўзгартирилган тартиб-таомилларни ва нима учун бу юзага келганлигини аниқлаши мумкин.

А57. Амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар топшириқ шартларида келишилган санага ҳавола қилиши мумкин.

Амалиётчининг экспертига ҳавола (31-бандга қаранг)

А58. Баъзи вазиятларда, қонун ёки норматив ҳужжат келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботида келишилган тартиб-таомилалардан бирини бажарган амалиётчининг экспертига ҳаволани талаб қилиши мумкин. Масалан, бундай ҳавола давлат секторида шаффофлик мақсадларида талаб қилиниши мумкин. Амалиётчи шунингдек бошқа вазиятларда, масалан, келишилган тартиб-таомилларни тавсифлашда амалиётчининг экспертига ҳавола қилганда, буни тўғри деб ҳисоблаши мумкин. Шунга қарамай, амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботига киритилган натижалар учун тўлиқ жавобгарликка эга, ва бу жавобгарлик амалиётчининг экспертидан фойдаланиш туфайли камаймайди. Шунинг учун агар келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи амалиётчининг экспертига ҳавола қилса, ҳисобот амалиётчининг жавобгарлиги амалиётчининг экспертига ҳавола туфайли камайганлигини англатмаслиги муҳим.

Келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бошқа топшириқ билан биргаликда бажариш (34-бандга қаранг)

А59. Амалиётчидан келишилган тартиб-таомиллар топшириғи билан биргаликда бошқа топшириқларни бажариш сўралиши мумкин, масалан, келишилган тартиб-таомиллар топшириғидан келиб чиқадиган тавсияларни тақдим этиш. Бундай сўровлар амалиётчидан келишилган тартиб-таомилларни бажариш ва тавсиялар бериш учун битта сўров шаклини олиши мумкин, ва турли топшириқларнинг шартлари битта топшириқ хатида белгиланиши мумкин. Нотўғри тушунишни олдини олиш учун, 34-банд келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи бошқа топшириқлар ҳисоботларидан аниқ фарқланишини талаб қилади. Масалан, тавсиялар:

- Келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботидан алоҳида ҳужжатда тақдим этилиши мумкин; ёки
- Ҳам келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи, ҳам тавсияларни ўз ичига олган ҳужжатга киритилиши мумкин, лекин тавсиялар келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботидан аниқ фарқланади, масалан, келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи ва тавсияларни ҳужжатнинг алоҳида бўлимларига киритиш орқали.

Ҳужжатлаштириш (35-бандга қаранг)

А60. Бажарилган келишилган тартиб-таомилларнинг характери, муддатлари ва қўллаш доирасини ҳужжатлаштириш, масалан, қуйидагиларнинг ёзувини ўз ичига олиши мумкин:

- Келишилган тартиб-таомиллар предмет(лар)нинг аниқловчи хусусиятлари. Аниқловчи хусусиятлар келишилган тартиб-таомиланинг характери ва келишилган тартиб-таомила баҳоланадиган предмет(лар)га қараб турлича бўлади. Масалан:
  - Харид буюртмаларига оид тартиб-таомила учун, амалиётчи ҳужжатларни уларнинг саналари ва ноёб харид буюртма рақамлари билан аниқлаши мумкин.
  - Берилган тўпламдан муайян миқдордан юқори бўлган барча элементларни танлашни талаб қиладиган тартиб-таомил учун, амалиётчи тартиб-таомиланинг қўллаш доирасини ёзиб олиши ва популяцияни аниқлаши мумкин (масалан, муайян давр учун журнал реестридан белгиланган миқдордан юқори бўлган барча журнал ёзувлари, муайян ойлар учун маълум рақамдан юқори қайд этилган соатлар учун барча вақт жадваллари ёки муайян рўйхатдаги ҳар ўнинчи элемент).
  - Муайян ходимлардан сўровлар ўтказишни талаб қиладиган тартиб-таомила учун, амалиётчи сўровлар саналарини, ходимларнинг номлари ва лавозимларини ва берилган аниқ сўровларни ёзиб олиши мумкин.
  - Кузатиш тартиб-таомили учун, амалиётчи кузатилаётган жараён ёки масалани, тегишли шахсларни, уларнинг тегишли жавобгарликларини ва кузатиш қаерда ва қачон амалга оширилганлигини ёзиб олиши мумкин.
- Келишилган тартиб-таомилларни ким бажарганлиги ва бундай тартиб-таомиллар қачон бажарилганлиги.
- Бажарилган келишилган тартиб-таомилларни ким кўриб чиққанлиги ва бундай кўриб чиқишнинг санаси ва қўллаш доираси.

1-илова

(А40-бандга қаранг)

Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи учун намунавий топшириқ хати

Қуйида ушбу ТХХСда кўрсатилган тегишли талаблар ва кўрсатмаларни тасвирлайдиган келишилган тартиб-таомиллар топшириғи учун топшириқ хатининг намунаси келтирилган. Ушбу хат мажбурий эмас ва фақат ушбу ТХХСда кўрсатилган мулоҳазалар билан биргаликда қўлланиладиган қўлланма сифатида мўлжалланган. Уни алоҳида келишилган тартиб-таомиллар топшириқларининг талаблари ва вазиятларига мослаштириш керак бўлади. У битта ҳисобот даври учун келишилган тартиб-таомиллар топшириғига ҳавола қилиш учун тузилган ва агар ушбу ТХХСда тавсифланганидек такрорланувчи топшириққа қўлланилиши мўлжалланган ёки кутилган бўлса, мослаштиришни талаб қилади. Ҳар қандай таклиф қилинган хат мос эканлигини аниқлаш учун ҳуқуқий маслаҳат олиш тўғри бўлиши мумкин.

[Буюртмачи томон]га

Сиз биздан [xyz] маҳсулотларини харид қилиш бўйича келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бажаришни сўрадингиз. Ушбу хат топшириғимизнинг шартлари ва мақсадлари ҳамда биз тақдим этадиган хизматларнинг характери ва чекловлари тўғрисидаги тушунчамизни тасдиқлаш учундир. Бизнинг топшириғимиз 4400-сон Турдош хизматларнинг халқаро стандарти (ТХХС) (Қайта таҳрирланган), келишилган тартиб-таомиллар топшириқларига мувофиқ амалга оширилади. Келишилган тартиб-таомиллар топшириғини бажаришда, биз [тегишли ахлоқий талабларни тавсифланг]га риоя қиламиз, бу бизнинг мустақил бўлишимизни талаб қилмайди.

4400-сон ТХХС (Қайта таҳрирланган) бўйича бажариладиган келишилган тартиб-таомиллар топшириғи биз сиз билан келишган тартиб-таомилларни бажаришимизни ва натижаларни келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботида хабар қилишимизни ўз ичига олади. Натижалар бу бажарилган келишилган тартиб-таомилларнинг факт натижаларидир. Сиз [ва агар тегишли бўлса, бошқа томонлар] тартиб-таомиллар топшириқ мақсади учун тўғри эканлигини тан оласиз. Биз тартиб-таомилларнинг тўғрилиги тўғрисида ҳеч қандай тасдиқлаш бермаймиз. Ушбу келишилган тартиб-таомиллар топшириғи [Масъул томон] келишилган тартиб-таомиллар баҳоланадиган предмет учун жавобгар эканлиги асосида амалга оширилади. Бундан ташқари, ушбу келишилган тартиб-таомиллар топшириғи ишончни таъминловчи топшириқ эмас. Шунга кўра, биз фикр ёки ишонч ҳисоботини ифодаламаймиз.

Биз бажарадиган тартиб-таомиллар фақат сизнинг [xyz] маҳсулотлари харидингиз сизнинг харид сиёсатларингизга мувофиқлигини аниқлашда ёрдам бериш мақсадида бажарилади.[1] Шунга кўра, бизнинг ҳисоботимиз сизга юборилади ва ҳисоботимиз бошқа мақсад учун мос бўлмаслиги мумкин.

Биз қуйидаги тартиб-таомилларни бажаришга ва ишимиздан келиб чиққан аниқланган натижаларни сизга хабар қилишга келишдик:

- [Буюртмачи томон] раҳбариятидан [20X1 йил 1 январь]дан [20X1 йил 31 декабрь]гача [xyz] маҳсулотлари учун имзоланган барча шартномаларнинг рўйхатини ("рўйхат") олиш ва 25,000 доллардан юқори барча шартномаларни аниқлаш.

- Рўйхатда 25,000 доллардан юқори бўлган ҳар бир аниқланган шартнома учун, шартномани тендер ҳужжатлари билан таққослаш ва ҳар бир шартнома [Буюртмачи томон]нинг "Олдиндан малакадан ўтган пудратчилар рўйхати"даги камида 3 пудратчи томонидан тендерда иштирок этганлигини аниқлаш.

- Рўйхатда 25,000 доллардан юқори бўлган ҳар бир аниқланган шартнома учун, имзоланган шартнома бўйича тўланадиган суммани [Буюртмачи томон] томонидан пудратчига охир-оқибат тўланган сумма билан таққослаш ва охир-оқибат тўланган сумма шартномада келишилган сумма билан бир хил эканлигини аниқлаш.

- Тартиб-таомиллар [Сана] ва [Сана] оралиғида бажарилиши керак.

- Бизнинг келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботимиз

Бизнинг топшириғимизнинг бир қисми сифатида, биз келишилган тартиб-таомилларни ва бажарилган тартиб-таомилларнинг натижаларини тавсифловчи ҳисоботимизни чиқарамиз [келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботининг кутилаётган шакли ва мазмунига тегишли ҳаволани киритинг].

Илтимос, топшириғимиз учун тартибларни тан олганингизни ва улар билан келишганингизни кўрсатиш учун ушбу хатнинг илова қилинган нусхасини имзолаб қайтаринг, шу жумладан биз келишган аниқ тартиб-таомиллар, улар бажарилиши ва улар топшириқ мақсади учун тўғри эканлигини кўрсатиш учун.

[Тўлов тартиблари, ҳисоб-китоблар ва бошқа махсус шартлар каби бошқа маълумотларни киритинг, агар ўринли бўлса.]

[1] Бу ҳолатда, топшириқ берувчи томон ҳам мўлжалланган фойдаланувчи ҳисобланади.

[Ташкилот номи]

[Буюртмачи томон номи] номидан тан олинди ва келишилди: [Имзо]

[Исм ва лавозим]

[Сана]

2-илова

(А51-бандга қаранг)

Келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботлари намуналари

1-намуна

Ушбу намунавий келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи мақсадида қуйидаги вазиятлар тахмин қилинади:

- Топшириқ берувчи томон буртмачи ва ягона мўлжалланган фойдаланувчидир. Буюртмачи томон масъул томон эмас. Масалан, тартибга солувчи орган буюртмачи томон ва мўлжалланган фойдаланувчи, ва тартибга солувчи орган томонидан назорат қилинадиган ташкилот масъул томондир.
- Ҳеч қандай истиснолар топилмади.
- Амалиётчи келишилган тартиб-таомилалардан бирортасини бажариш учун амалиётчининг экспертини жалб қилмади.
- Ҳисоботдан фойдаланиш ёки уни тарқатишга чекловлар йўқ.
- Амалиётчи риоя қилиши талаб қилинадиган мустақиллик талаблари йўқ.
- 3-тартиб-таомилада истисноларни хабар қилиш учун $100 миқдоридаги миқдорий чегара буюртмачи томон билан келишилган.

КЕЛИШИЛГАН ТАРТИБ-ТАОМИЛЛАР ХУЛОСАСИ [XYZ] МАҲСУЛОТЛАРИНИ ХАРИД ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

[Манзил]га

Ушбу келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботининг мақсади

Бизнинг ҳисоботимиз фақат [Буюртмачи томон]га ўзининг [xyz] маҳсулотлари харидининг ўз харид сиёсатларига мувофиқлигини аниқлашда ёрдам бериш мақсадида мўлжалланган ва бошқа мақсад учун мос бўлмаслиги мумкин.

Буюртмачи томон ва масъул томоннинг жавобгарликлари

[Буюртмачи томон] келишилган тартиб-таомиллар топшириқ мақсади учун тўғри эканлигини тан олган. [Буюртмачи томон] томонидан аниқланган [Масъул томон] келишилган тартиб-таомиллар баҳоланадиган предмет учун жавобгар ҳисобланади.

Амалиётчининг жавобгарликлари

Биз келишилган тартиб-таомиллар топшириғини 4400-сон Турдош хизматларнинг халқаро стандарти (ТХХС) (Қайта таҳрирланган), *Келишилган тартиб-таомиллар топшириқлари*га мувофиқ амалга оширдик. Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи биз [Буюртмачи томон] билан келишилган тартиб-таомилларни бажаришимизни ва натижаларни, яъни бажарилган келишилган тартиб-таомилларнинг факт натижаларини хабар қилишимизни ўз ичига олади. Биз келишилган тартиб-таомилларнинг тўғрилиги тўғрисида ҳеч қандай тасдиқлаш бермаймиз.

Ушбу келишилган тартиб-таомиллар топшириғи ишончни таъминловчи топшириқ эмас. Шунга кўра, биз фикр ёки ишонч ҳисоботини ифодаламаймиз.

Агар биз қўшимча тартиб-таомилларни бажарганимизда, бизнинг эътиборимизга хабар қилиниши мумкин бўлган бошқа масалалар етиб келиши мумкин эди.

Профессионал ахлоқ ва сифатни бошқариш

Биз [тегишли ахлоқий талабларни тавсифланг] ахлоқий талабларига риоя қилдик. Ушбу топшириқ мақсади учун биз риоя қилишимиз талаб қилинадиган мустақиллик талаблари мавжуд эмас.

Бизнинг ташкилотимиз 1-сон Сифат Бошқарувининг Халқаро Стандартини қўллайди, бу ташкилотдан ахлоқий талаблар, профессионал стандартлар ва қўлланиладиган қонун ва норматив ҳужжат талабларига риоя қилиш бўйича сиёсатлар ёки тартиб-таомилларни ўз ичига олган сифатни бошқариш тизимини лойиҳалаш, амалга ошириш ва ишлатишни талаб қилади.

Тартиб-таомиллар ва натижалар

Биз [Буюртмачи томон] билан [xyz] маҳсулотларини харид қилиш бўйича келишилган қуйида тавсифланган тартиб-таомилларни бажардик.

	Тартиб-таомиллар	**Топилмалар**
1	Раҳбариятдан [Масъул томон] [20X1 йил 1 январь] ва [20X1 йил 31 декабрь] оралиғида [xyz] маҳсулотлари учун имзоланган барча шартномаларнинг рўйхатини ("рўйхат") олиш ва 25,000 доллардан юқори барча шартномаларни аниқлаш.	Биз раҳбариятдан [20X1 йил 1 январь] ва [20X1 йил 31 декабрь] оралиғида имзоланган [xyz] маҳсулотлари учун барча шартномаларнинг рўйхатини олдик. Рўйхатдаги 125 шартномадан биз 25,000 доллардан юқори қийматга эга 37 шартномани аниқладик.
2	Рўйхатда 25,000 доллардан юқори қийматга эга ҳар бир аниқланган шартнома учун, шартномани тендер ҳужжатлари билан таққослаш ва шартнома [Масъул томон]нинг "Олдиндан малакадан ўтган пудратчилар рўйхати"даги камида 3 пудратчи томонидан тендерда иштирок этганлигини аниқлаш.	Биз 25,000 доллардан юқори қийматга эга 37 шартномага тегишли тендер ҳужжатларини текширдик. Биз 37 шартноманинг барчаси [Масъул томон]нинг "Олдиндан малакадан ўтган пудратчилар рўйхати"даги камида 3 пудратчи томонидан тендерда иштирок этганлигини аниқладик.
3	Рўйхатда 25,000 доллардан юқори қийматга эга ҳар бир аниқланган шартнома учун, имзоланган шартнома бўйича тўланадиган суммани [Масъул томон] томонидан пудратчига охир-оқибат тўланган сумма билан таққослаш ва охир-оқибат тўланган сумма шартномада келишилган суммадан $100 доирасида эканлигини аниқлаш.	Биз рўйхатда 25,000 доллардан юқори қийматга эга 37 шартнома учун имзоланган шартномаларни олдик ва шартномалардаги тўланадиган суммаларни [Масъул томон] томонидан пудратчига охир-оқибат тўланган суммалар билан таққосладик. Биз охир-оқибат тўланган суммалар барча 37 шартномада келишилган суммалардан $100 доирасида эканлигини ва ҳеч қандай истиснолар қайд этилмаганлигини аниқладик.

[Амалиётчининг имзоси]

[Амалиётчи ҳисоботининг санаси]

[Амалиётчининг манзили]

2-намуна

Ушбу намунавий келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботи мақсадида қуйидаги вазиятлар тахмин қилинади:

- Буюртмачи томон масъул томондир. Мўлжалланган фойдаланувчи, буюртмачи томондан фарқ қиладиган, буюртмачи томондан ташқари қўшимча буюрмачидир. Масалан, тартибга солувчи орган мўлжалланган фойдаланувчи ва тартибга солувчи орган томонидан назорат қилинадиган ташкилот буюртмачи томон ва масъул томондир.
- Истиснолар топилди.
- Амалиётчи келишилган тартиб-таомилани бажариш учун амалиётчининг экспертини жалб қилди ва ўша экспертга ҳавола келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботига киритилган.
- Ҳисоботдан фойдаланиш ва уни тарқатишга чеклов мавжуд.
- Амалиётчи буюртмачи томоннинг (масъул томон ҳисобланадиган) молиявий ҳисоботнинг аудиторидир. Амалиётчи буюртмачи томон билан амалиётчининг молиявий ҳисобот аудитига қўлланиладиган мустақиллик талабларига риоя қилиши келишилган тартиб-таомиллар топшириғи мақсади учун тўғри эканлигига келишган. Амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар топшириғи мақсади учун молиявий ҳисоботлар аудитига қўлланиладиган мустақиллик талабларига риоя қилишни топшириқ шартларига киритишга келишган.
- Амалиётчи келишилган тартиб-таомиллар топшириқ шартларида келишилган санага ҳаволани киритган.

КЕЛИШИЛГАН ТАРТИБ-ТАОМИЛЛАР ХУЛОСАСИ [XYZ] МАҲСУЛОТЛАРИНИ ХАРИД ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

[Манзил]га

Ушбу келишилган тартиб-таомиллар ҳисоботининг мақсади ва фойдаланиш ҳамда тарқатиш бўйича чеклов

Бизнинг ҳисоботимиз фақат [Мўлжалланган фойдаланувчи]га [Буюртмачи томон]нинг [xyz] маҳсулотлари харидининг [Мўлжалланган фойдаланувчи]нинг харид сиёсатларига мувофиқлигини аниқлашда ёрдам бериш мақсадида мўлжалланган ва бошқа мақсад учун мос бўлмаслиги мумкин. Ушбу ҳисобот фақат [Буюртмачи томон] ва [Мўлжалланган фойдаланувчилар] учун мўлжалланган, ва бошқа томонлар томонидан фойдаланилмаслиги ёки тарқатилмаслиги лозим.

Буюртмачи томоннинг жавобгарликлари

[Буюртмачи томон] келишилган тартиб-таомиллар топшириқ мақсади учун тўғри эканлигини тан олган.

[Буюртмачи томон (шу билан бирга масъул томон)] келишилган тартиб-таомиллар баҳоланадиган предмет учун жавобгар ҳисобланади.

Амалиётчининг жавобгарликлари

Биз келишилган тартиб-таомиллар топшириғини 4400-сон *Турдош хизматларнинг халқаро стандарти (ТХХС)* (Қайта таҳрирланган), келишилган тартиб-таомиллар топшириқларига мувофиқ амалга оширдик. Келишилган тартиб-таомиллар топшириғи биз [Буюртмачи томон] билан келишилган тартиб-таомилларни бажаришимизни ва натижаларни, яъни бажарилган келишилган тартиб-таомилларнинг факт натижаларини хабар қилишимизни ўз ичига олади. Биз келишилган тартиб-таомилларнинг тўғрилиги тўғрисида ҳеч қандай тасдиқлаш бермаймиз.

Ушбу келишилган тартиб-таомиллар топшириғи ишончни таъминловчи топшириқ эмас. Шунга кўра, биз фикр ёки ишонч ҳисоботини ифодаламаймиз.

Агар биз қўшимча тартиб-таомилларни бажарганимизда, бизнинг эътиборимизга хабар қилиниши мумкин бўлган бошқа масалалар етиб келиши мумкин эди.

Профессионал ахлоқ ва сифатни бошқариш

Биз [тегишли ахлоқий талабларни тавсифланг] ахлоқий талабларига ва [тегишли мустақиллик талабларини тавсифланг]га мувофиқ мустақиллик талабларига риоя қилдик.[2]

Бизнинг ташкилотимиз 1-сон Сифат Бошқарувининг Халқаро Стандартини қўллайди, бу ташкилотдан ахлоқий талаблар, профессионал стандартлар ва қўлланиладиган қонун ва норматив ҳужжат талабларига риоя қилиш бўйича сиёсатлар ёки тартиб-таомилларни ўз ичига олган сифатни бошқариш тизимини лойиҳалаш, амалга ошириш ва ишлатишни талаб қилади.

Тартиб-таомиллар ва натижалар

Биз [xyz] маҳсулотларини харид қилиш бўйича [САНА] санасида [Буюртмачи томон] билан топшириқ шартларида келишилган қуйида тавсифланган тартиб-таомилларни бажардик.

	Тартиб-таомиллар	**Топилмалар**
1	Раҳбариятдан [Топшириқ берувчи томон] [20X1 йил 1 январь] ва [20X1 йил 31 декабрь] оралиғида [xyz] маҳсулотлари учун имзоланган барча шартномаларнинг рўйхатини ("рўйхат") олиш ва 25,000 доллардан юқори барча шартномаларни аниқлаш.	Биз раҳбариятдан [20X1 йил 1 январь] ва [20X1 йил 31 декабрь] оралиғида имзоланган [xyz] маҳсулотлари учун барча шартномаларнинг рўйхатини олдик. Рўйхатдаги 125 шартномадан биз 25,000 доллардан юқори қийматга эга 37 шартномани аниқладик.
2	Рўйхатда 25,000 доллардан юқори қийматга эга ҳар бир аниқланган шартнома учун, шартномани тендер ҳужжатлари билан таққослаш ва шартнома [Топшириқ берувчи томон]нинг "Олдиндан малакадан ўтган пудратчилар рўйхати"даги камида 3 пудратчи томонидан тендерда иштирок этганлигини аниқлаш. [Чет тилида] тақдим этилган тендер ҳужжатлари учун, таққослашни бажаришдан олдин амалиётчи томонидан ёлланган таржимон ёрдамида тендер ҳужжатларини	Биз 25,000 доллардан юқори қийматга эга 37 шартномага тегишли тендер ҳужжатларини текширдик. 37 шартномага тегишли тендер ҳужжатларидан 5 таси [чет тилида] тақдим этилган. Биз бу 5 та тендер ҳужжатларини таржима қилишда бизга ёрдам бериш учун таржимонни жалб қилдик. Биз 37 шартномадан 36 таси [Топшириқ берувчи томон]нинг "Олдиндан малакадан ўтган пудратчилар рўйхати"даги камида 3 пудратчи томонидан тендерда

[2] Масалан, агар БХАСК Кодекси тегишли ахлоқий талаблар ҳисобланса ва БХАСК Кодексининг 4А-қисми тегишли мустақиллик талаблари ҳисобланса, ушбу жумла қуйидагича ифодаланиши мумкин: *"Биз Бухгалтерлар учун халқаро ахлоқ стандартлари кенгашининг Профессионал бухгалтерлар учун халқаро ахлоқ кодекси (Халқаро мустақиллик стандартларини ўз ичига олган) (БХАСК Кодекси)даги ахлоқий талабларга ҳамда БХАСК Кодексининг 4А-қисмидаги мустақиллик талабларига риоя қилдик."*

	Тартиб-таомиллар	**Топилмалар**
	таржима қилиш.	иштирок этганлигини аниқладик. Биз 65,000 доллар қийматга эга 1 шартнома тендерда иштирок этмаганлигини аниқладик. Раҳбарият бизга бу шартноманинг тендерда иштирок этмаганлиги сабаби шартнома муддатига етиш учун фавқулодда ҳолат туфайли эканлигини билдирди. Тендер ҳужжатларини таржима қилишда бизга ёрдам бериш учун таржимонни жалб қилиш тартиб-таомилларни бажариш ва натижаларни хабар қилиш бўйича бизнинг жавобгарлигимизни камайтирмайди.
3	Рўйхатда 25,000 доллардан юқори қийматга эга ҳар бир аниқланган шартнома учун, имзоланган шартнома бўйича тўланадиган суммани [Топшириқ берувчи томон] томонидан етказиб берувчига охир-оқибат тўланган сумма билан таққослаш ва охир-оқибат тўланган сумма шартномада келишилган сумма билан бир хил эканлигини аниқлаш.	Биз рўйхатда 25,000 доллардан юқори қийматга эга 37 шартнома учун имзоланган шартномаларни олдик ва шартномалардаги тўланадиган суммаларни [Топшириқ берувчи томон] томонидан етказиб берувчига охир-оқибат тўланган суммалар билан таққосладик. Биз имзоланган шартномалардаги тўланадиган суммалар [Топшириқ берувчи томон] томонидан охир-оқибат тўланган суммалардан 37 шартномадан 26 таси учун фарқланишини аниқладик. Барча бу ҳолларда, раҳбарият бизга суммалардаги фарқ 20X1 йил сентябрда кучга кирган [юрисдикция]даги сотув солиғи ставкасининг 1% ошишига мослаштириш учун эканлигини билдирди.

[Амалиётчининг имзоси]

[Амалиётчи ҳисоботининг санаси]

[Амалиётчининг манзили]

4410-СОН ТУРДОШ ХИЗМАТЛАРНИНГ ХАЛҚАРО СТАНДАРТИ (ТХХС) (ҚАЙТА ТАҲРИРЛАНГАН)

МАЪЛУМОТЛАРНИ ЖАМЛАШ БЎЙИЧА ТОПШИРИҚЛАР

(2013-йил 1-июль ва ундан кейинги санадаги маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ хулосалари учун амал қилади)

МУНДАРИЖА

Банд

Кириш

ТХХСнинг қўллаш доираси 1–4

Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ 5–10

ТХХСнинг ваколати 11–14

Кучга кириш санаси 15

Мақсадлар 16

Таърифлар 17

Талаблар

ТХХСга мувофиқ маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни ўтказиш 18–20

Ахлоқий талаблар 21

Профессионал мулоҳаза 22

Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқларда сифат бошқаруви ва унга эришиш 23

Топшириқни қабул қилиш ва давом эттириш 24–26

Раҳбарият ва бошқарув учун масъул шахслар билан мулоқот 27

Топшириқни бажариш 28–37

Ҳужжатлаштириш 38

Амалиётчининг хулосаси 39–41

Стандартни қўллаш ва бошқа изоҳловчи материаллар

ТХХСнинг қўллаш доираси A1–A11

Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ A12–A18

Ахлоқий талаблар A19–A26

Профессионал мулоҳаза A27–A29

Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқларда сифат бошқаруви ва унга эришиш A30–A32

Топшириқни қабул қилиш ва давом эттириш A33–A45

Раҳбарият ва бошқарув учун масъул шахслар билан мулоқот A46–A47

Топшириқни бажариш A48–A58

Ҳужжатлаштириш A59–A61

Амалиётчининг хулосаси A62–A69

1-илова: Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ учун намунавий топшириқ хати

2-илова: Амалиётчиларнинг маълумотларни жамлаш бўйича намунавий хулосалари

4410-сон Турдош хизматларнинг халқаро стандарти (ТХХС) (Қайта таҳрирланган), *"Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқлар"*, *"Халқаро сифат бошқаруви, аудит, таҳлилий текширув, бошқа ишонч топшириқлари ва турдош хизматлар баёнотлари"*га кириш қисми билан биргаликда ўқилиши лозим.

Кириш

ТХХСнинг қўллаш доираси

1. Ушбу турдош хизматлар халқаро стандарти (ТХХС) амалиётчининг жавобгарликларини, у тарихий молиявий маълумотларни тайёрлаш ва тақдим этишда бошқарувга ёрдам бериш учун жалб қилинганда, ушбу маълумотлар бўйича ҳеч қандай ишончни таъминламасдан ва ушбу ТХХСга мувофиқ хулоса беришни кўриб чиқади. (А1–А2-бандларга қаранг)

2. Ушбу ТХХС тарихий молиявий маълумотларни жамлаш бўйича топшириққа тааллуқлидир. ТХХС тарихий молиявий маълумотлардан бошқа молиявий маълумотлар бўйича маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ ва молиявий бўлмаган маълумотлар бўйича маълумотларни жамлаш бўйича топшириқлар учун қўлланилиши мумкин. Ушбу ТХХСда "молиявий маълумот"га қилинган ҳавола "тарихий молиявий маълумот"ни англатади. (А3–А4-бандларга қаранг)

3. Амалиётчига молиявий маълумотларни тайёрлаш ва тақдим этишда раҳбариятга ёрдам бериш сўралганда, ушбу ТХХСга мувофиқ ишни амалга ошириш зарурлиги юзасидан тегишли эътибор бериш лозим бўлиши мумкин. Ушбу ТХХСни қўллаш мақсадга мувофиқлигини кўрсатувчи омиллар, жумладан ушбу ТХХС бўйича хулоса бериш, қуйидагиларни ўз ичига олади:

   - Молиявий маълумотларни ёритиб бериш қонун ёки меъёрий ҳужжатларга мувофиқ талаб қилиниши ва унинг оммага ошкор қилиниши зарурати.
   - Тузилган молиявий маълумотларнинг мўлжалланган фойдаланувчиларидан ташқари ташқи томонлар амалиётчи билан молиявий маълумотларни боғлаши эҳтимоли бор ва амалиётчининг маълумотлар билан боғлиқ даражаси нотўғри тушунилиши риски мавжуд, масалан:
     - агар молиявий маълумотлар раҳбарият ва бошқарув учун масъул бўлган шахслардан бошқа томонлар тарафидан фойдаланиш учун мўлжалланган бўлса ёки маълумотларнинг мўлжалланган фойдаланувчилари бўлмаган томонларга тақдим этилиши ёки улар томонидан олиниши мумкин бўлса; ва
     - агар амалиётчининг номи молиявий маълумотлар билан аниқланса. (А5-бандга қаранг)

1-сон СБХС билан боғлиқлик[1]

4. Сифат бошқаруви тизимлари ва сиёсатлар ёки тартиб-таомиллари фирманинг жавобгарлигидир. 1-сон СБХС маълумотларни жамлаш бўйича топшириқларга нисбатан профессионал бухгалтерлар ташкилотларида қўлланилади.[2] Ушбу ТХХСнинг маълумотларни жамлаш бўйича алоҳида топшириқлар даражасида сифатни назорат қилишга тааллуқли қоидалари аудиторлик ташкилоти 1 сон СБХС талабларига ёки бундан кам бўлмаган бошқа талабларга риоя этиши шарт эканлигидан келиб чиққан ҳолда ишлаб чиқилган (А6-А11-бандларга қаранг).

Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ

5. Раҳбарият жамоат амалиётидаги профессионал бухгалтердан ташкилотнинг молиявий маълумотларини тайёрлаш ва тақдим этишда ёрдам беришни сўраши мумкин. ТХХСга мувофиқ амалга оширилган маълумотларни жамлаш бўйича топшириқнинг молиявий маълумотлар фойдаланувчилари учун қиймати, амалиётчининг бухгалтерия ва молиявий ҳисобот беришдаги касбий тажрибасини қўллашидан, касбий стандартларга, шу жумладан тегишли ахлоқий талабларга риоя қилишидан ва жамлаш асосида тайёрланган молиявий маълумотлар билан боғлиқ амалиётчининг иштироки характери ва даражаси тўғрисида ахборот беришдан келиб чиқади. (А12–А15-бандларга қаранг)

6. Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ ишончни таъминловчи топшириқ бўлмаганлиги сабабли, маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ амалиётчидан раҳбарият томонидан жамлаш учун тақдим этилган маълумотларнинг аниқлиги ёки тўлиқлигини текширишни ёки молиявий маълумотларни тайёрлаш бўйича аудиторлик фикрни ёки таҳлилий текширув хулосасини билдириш учун далиллар тўплашни талаб қилмайди.

7. Раҳбарият молиявий маълумотлар ва уларнинг тайёрланиши ҳамда тақдим этилиши асослари учун жавобгарликни сақлаб қолади. Бу жавобгарлик молиявий маълумотларни тайёрлаш ва тақдим этиш учун зарур бўлган мулоҳазани раҳбарият томонидан қўллашни ўз ичига олади, жумладан, тегишли ҳисоб сиёсатларини танлаш ва қўллаш ва зарур бўлганда, асосли ҳисоб баҳоларини ишлаб чиқиш. (А12–А13-бандларга қаранг)

8. Ушбу ТХХС раҳбарият ёки бошқарув учун масъул шахсларнинг жавобгарликларини белгиламайди ёки уларнинг жавобгарликларини тартибга солувчи қонун ва қоидалардан юқори турмайди. Ушбу стандартга мувофиқ бажариладиган топшириқ раҳбарият ёки тегишли ҳолларда бошқарув учун масъул шахслар маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни бажариш учун асосий бўлган айрим жавобгарликларни қабул қилганлиги асосида ўтказилади. (А12–А13-бандларга қаранг)

9. Молиявий маълумотларни тўплаш объекти бўлган молиявий маълумотлар турли мақсадлар учун талаб қилиниши мумкин, жумладан:

---

[1] 1-сон Сифат бошқарувининг халқаро стандарти (СБХС), *«Молиявий ҳисоботлар аудити ёки кўриб чиқишини, ёхуд бошқа ишончни таъминлаш ёки турдош хизматлар топшириқларини бажарувчи фирмалар учун сифат бошқаруви»*

[2] 1-сон СБХС, 5-банд

(a) Қонун ёки меъёрий ҳужжатларда белгиланган мажбурий даврий молиявий ҳисобот бериш талабларига риоя қилиш учун; ёки

(b) Қонун ёки меъёрий ҳужжатлар бўйича мажбурий молиявий ҳисобот бериш билан боғлиқ бўлмаган мақсадлар учун, масалан:

- Раҳбарият ёки бошқарув учун масъул шахслар учун, уларнинг махсус мақсадларига мос равишда тайёрланган (масалан, ички фойдаланиш учун молиявий маълумотларни тайёрлаш).
- Шартнома ёки бошқа шаклдаги келишув асосида ташқи томонлар учун амалга ошириладиган даврий молиявий ҳисобот бериш (масалан, грантни тақдим этиш ёки давом эттиришни қўллаб-қувватлаш учун молиялаштирувчи органга тақдим этилган молиявий маълумотлар).
- Транзакцион мақсадларда, масалан, бирлашиш ёки сотиб олиш каби жараёнларда субъектнинг мулкчилик ёки молиялаштириш тузилмасидаги ўзгаришларни қўллаб-қувватлаш учун.

10. Молиявий маълумотларни тайёрлаш ва тақдим этиш учун турли молиявий ҳисобот бериш асослари қўлланилиши мумкин, бу оддий ташкилотга хос бухгалтерия асосидан тортиб, белгиланган молиявий ҳисобот бериш стандартларигача бўлиши мумкин. Молиявий маълумотларни тайёрлаш ва тақдим этиш учун раҳбарият томонидан қабул қилинган молиявий ҳисобот тайёрлаш асоси субъектнинг характери ва маълумотдан фойдаланиш мақсадига боғлиқ бўлади. (А16–А18-бандларга қаранг)

ТХХСнинг ваколати

11. Ушбу ТХХС амалиётчи томонидан ТХХСга риоя қилишдаги мақсадларни ўз ичига олади, бу ТХХС талаблари белгиланган контекстни таъминлайди ва тузиш жараёнида нималарни бажариш лозимлигини тушунишда амалиётчига ёрдам бериш учун мўлжалланган.

12. Ушбу ТХХС "лозим" сўзи орқали ифодаланган талабларни ўз ичига олади, улар амалиётчига белгиланган мақсадларга эришиш имконини бериш учун мўлжалланган.

13. Бундан ташқари, ушбу ТХХС кириш материаллари, таърифлар ва қўллаш ҳамда бошқа тушунтирувчи материалларни ўз ичига олади, улар ТХХСни тўғри тушуниш учун тегишли контекстни таъминлайди.

14. Иловада ва бошқа тушунтирувчи материалларда талабларнинг изоҳлари ва уларни амалга ошириш бўйича кўрсатмалар берилади. Бундай кўрсатма ўзида талабни жорий этмаса-да, талабларни тўғри қўллашга тегишлидир. Иловалар ва бошқа тушунтирувчи материаллар, шунингдек, ушбу ТХХСда кўриб чиқилган масалалар бўйича талабларни қўллашда ёрдам берадиган маълумотларни ҳам тақдим этиши мумкин.

Кучга кириш санаси

15. Ушбу ТХХС 2013 йил 1 июлдан ёки ундан кейинги санадаги тузилган маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ хулосалари учун амал қилади.

Мақсадлар

16. Амалиётчининг ушбу ТХХС доирасидаги маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни бажаришдаги мақсадлари:

(a) Бухгалтерия ва молиявий ҳисобот бўйича тажрибани қўллаб, раҳбариятга молиявий маълумотларни тайёрлаш ва тақдим этишда ёрдам бериш, бунинг учун раҳбарият томонидан тақдим этилган маълумотларга асосланган ҳолда тегишли молиявий ҳисобот асосига мувофиқ иш тутиш; ва

(b) ушбу ТХХС талабларига мувофиқ хулоса бериш.

Таърифлар

17. Қўлланманинг атама ва иборалар луғати[3] (Луғат) ушбу халқаро стандартда таърифланган атамаларни ўз ичига олади ва шунингдек, ушбу халқаро стандартда учрайдиган бошқа атамаларнинг тавсифларини ҳам ўз ичига олади, бу эса бир хил талқин қилишга ёрдам беради. Қуйидаги атамалар ушбу ТХХС мақсадлари учун мазкур маъноларга эга:

(a) Қўлланиладиган молиявий ҳисобот асоси – молиявий маълумотларни тайёрлашда раҳбарият ва, зарур бўлганда, бошқарув учун масъул шахслар томонидан қабул қилинган молиявий ҳисобот асоси, бу ташкилотнинг характери ва молиявий маълумотларнинг мақсади нуқтаи назаридан қабул қилинадиган ёки қонун ёки меъёрий ҳужжатлар талаб қиладиган асос. (А35–А37-бандларга қаранг)

(b) Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ— амалиётчи бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисобот соҳасидаги тажрибани қўлланиладиган молиявий ҳисобот тайёрлаш асосига мувофиқ ташкилотнинг молиявий маълумотларини тайёрлаш ва тақдим этишда раҳбариятга ёрдам бериш учун қўллайдиган ва ушбу ТХХС талаб қилганидек хулоса беришни назарда тутувчи топшириқ. Ушбу ТХХС бўйича "маълумотларни жамлаш", "жамлаш" ва "жамланган" сўзлари шу контекстда қўлланилади.

[3] IFAC томонидан нашр этилган «Халқаро сифат бошқаруви, аудит, кўриб чиқиш, бошқа ишончни таъминлаш ва турдош хизматлар бўйича ҳужжатлар тўплами»даги (Тўплам) IAASB томонидан чиқарилган Халқаро стандартларга оид Атамалар луғати

(c) *Топшириқ раҳбари* – ташкилот томонидан тайинланган, топшириқ ва унинг бажарилиши учун, ҳамда ташкилот номидан чиқариладиган жамлаш ҳисоботи учун масъул бўлган, ва зарур бўлганда, профессионал, ҳуқуқий ёки тартибга солувчи орган томонидан тегишли ваколатларга эга бўлган раҳбар ёки бошқа шахс.

(d) *Топшириқ гуруҳи* – топшириқни бажарувчи барча раҳбарлар ва ходимлар, ҳамда ташкилот ёки тармоқ ташкилоти томонидан ёлланган амалиётчининг ташқи экспертидан ташқари, топшириқда тартиб-таомилларни бажарадиган ҳар қандай бошқа шахслар.

(e) *Бузиб кўрсатиш* – молиявий маълумотда акс этган элементнинг миқдори, таснифи, тақдимоти ёки ёритиб берилиши ва қўлланиладиган молиявий ҳисобот тайёрлаш асосига мувофиқ бўлиши учун элемент талаб қиладиган миқдор, тасниф, тақдимот ёки ёритиб бериш ўртасидаги фарқ. Бузиб кўрсатишлар хато ёки фирибгарликдан келиб чиқиши мумкин.

Молиявий маълумот ҳаққоний тақдимот асосига мувофиқ тайёрланган бўлса, бузиб кўрсатишлар шунингдек амалиётчининг мулоҳазасига кўра, барча муҳим жиҳатларда молиявий маълумотнинг ҳаққоний тақдим этилиши ёки ҳаққоний кўриниш бериши учун зарур бўлган миқдорлар, таснифлар, тақдимот ёки ёритиб беришлардаги тузатишларни ўз ичига олади.

(f) *Амалиётчи* – маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни амалга оширадиган жамоат амалиётидаги профессионал бухгалтер. Бу атама топшириқ раҳбари ёки топшириқ гуруҳининг бошқа аъзоларини ёки, қўлланиладиган бўлса, ташкилотни ўз ичига олади. Ушбу ТХХСда аниқ равишда талаб ёки жавобгарлик топшириқ раҳбари томонидан бажарилиши лозимлигини назарда тутган жойларда, "амалиётчи" эмас, балки "топшириқ раҳбари" атамаси қўлланилади. "Топшириқ раҳбари" ва "ташкилот" тегишли жойларда уларнинг давлат сектори эквивалентларига ҳавола қилинаётгандек ўқилиши лозим.

(g) *Тегишли ахлоқий талаблар* – Топшириқ гуруҳи маълумотларни жамлаш бўйича топшириқларни амалга оширганда қўлланиладиган профессионал ахлоқ тамойиллари ва ахлоқий талаблар. Тегишли ахлоқий талаблар одатда Бухгалтерлар учун халқаро ахлоқ стандартлари кенгашининг Профессионал бухгалтерлар учун халқаро ахлоқ кодексининг (Халқаро мустақиллик стандартларини ўз ичига олган) (БХАСК кодекси) қоидаларини, қатъийроқ бўлган миллий талаблар билан биргаликда, ўз ичига олади. (А21-бандга қаранг)

Талаблар

ТХХС асосда маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни бажариш

18. Амалиётчи ушбу ТХХСнинг бутун матнини, шу жумладан унинг мақсадларини тушуниш ва унинг талабларини лозим даражада қўллаш учун ундан фойдаланиш ва бошқа тушунтириш материалларини тушуниши лозим.

Тегишли талабларга риоя қилиш

19. Амалиётчи ушбу ТХХСнинг ҳар бир талабига риоя қилиши шарт, агар у ёки бу талаб маълумотларни жамлаш бўйича топшириққа тааллуқли бўлмаса, масалан, талабда баён этилган ҳолатлар ушбу топшириққа тааллуқли бўлмаса.

20. Амалиётчи ушбу ТХХС талабларига риоя қилиш фактини кўрсатмаслиги лозим, маълумотларни жамлаш бўйича топшириққа нисбатан қўлланиладиган мазкур стандартнинг барча талабларига риоя қилган ҳоллар бундан мустасно.

Ахлоқий талаблар

21. Амалиётчи тегишли ахлоқий талабларга риоя қилиши лозим. (А19–А26-бандларга қаранг)

Профессионал мулоҳаза

22. Амалиётчи маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни бажаришда профессионал мулоҳазани амалга ошириши лозим. (А27–А29-бандларга қаранг)

Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқларда сифат бошқаруви ва унга эришиш

23. Топшириқ бўйича раҳбар қуйидагилар учун умумий жавобгарликни ўз зиммасига олади:

(a) Ушбу раҳбар ҳар бир маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ бўйича сифат бошқаруви ва унга эришиш ҳамда бутун топшириқ давомида етарли ва лозим даражада иштирок этиш; ва

(b) Мазкур топшириқни фирманинг сифат бошқаруви сиёсати ёки тартиб-таомилларига мувофиқ амалга ошириш: (А30-бандга қаранг)

(i) Фирманинг мижозлар билан муносабатларни ва маълумотларни жамлаш бўйича топшириқларни қабул қилиш ва давом эттиришга доир сиёсати ёки тартиб-таомилларига риоя қилиш; (А31-бандга қаранг)

(ii) Текширувни ўтказиш учун етарли ва муносиб ресурслар ўз вақтида текширув гуруҳига бириктирилган ёки тақдим этилганлигини аниқлаш, текширувнинг хусусияти ва шароитларини, фирманинг сиёсат ёки тартиб-таомилларини ва текширув давомида юзага келиши мумкин бўлган ҳар қандай ўзгаришларни ҳисобга олган ҳолда;

(iii) Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни бажариш учун топшириқ гуруҳининг етарли вақтга эга бўлган ҳолда зарур малака ва қобилиятларга эга эканлигидан қониқиш ҳосил қилиш.

(iv) Топшириқ гуруҳи аъзолари томонидан тегишли ахлоқий талабларни бузиш аломатларига ҳушёр бўлиш ва агар топшириқ раҳбарига топшириқ гуруҳи аъзолари тегишли ахлоқий талабларни бузганлиги ҳақида маълумотлар аён бўлса, тегишли чораларни белгилаш; (А32-бандга қаранг)

(v) Жамоа аъзоларига раҳбарлик қилиш ва назорат қилиш, уларнинг ишини кўриб чиқиш ва профессионал стандартлар ҳамда қўлланиладиган ҳуқуқий ва меъёрий талабларга мувофиқ топшириқни бажариш;

(vi) Мос келадиган ҳамкорлик ҳужжатларини йиғиш, уларни тўғри сақлаш ва сақлаб қолиш учун жавобгарликни ўз зиммасига олиш; ва

(vii) 1-сон СБХС ёки фирманинг сиёсатлари ёки тартиб-таомилларига мувофиқ, топшириқ сифатини баҳолаш кўриб чиқилиши талаб қилинганда, топшириқ сифатини баҳолаш кўриб чиқилиши тугалланмагунча хулоса санасини белгиламаслик.[4]

Топшириқни қабул қилиш ва давом эттириш

Мижозлар билан муносабатларни давом эттириш, топшириқни қабул қилиш ва топшириқ шартларини келишиш

24. Амалиётчи раҳбарият билан ва, агар фарқли бўлса, буюртмачи томон билан топшириқ шартларини келишмаган бўлса, топшириқни қабул қилмаслиги лозим, жумладан:

(a) Молиявий маълумотлардан кутилаётган фойдаланиш ва уни тарқатиш, шунингдек ундан фойдаланиш ёки уни тарқатишга нисбатан қўлланиладиган ҳар қандай чекловлар; (А20, А33–А34, А37–А38-бандларга қаранг)

(b) Қўлланиладиган молиявий ҳисобот тайёрлаш асосини аниқлаш; (А20, А35–А38-бандларга қаранг)

(c) Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ мақсади ва доираси; (А20-бандга қаранг)

(d) Амалиётчининг жавобгарликлари, шу жумладан тегишли ахлоқий талабларга риоя қилиш мажбурияти; (А20-бандга қаранг)

(e) Раҳбариятнинг мажбуриятлари: (А39–А41-бандларга қаранг)

(i) Молиявий маълумотлар ва уларни тайёрлаш ҳамда тақдим этиш, молиявий маълумотларнинг мўлжалланган фойдаланувчилари ва мўлжалланган фойдаланиш нуқтаи назаридан қабул қилинадиган молиявий ҳисоботни тайёрлаш асосига мувофиқ;

(ii) Раҳбарият томонидан маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ учун тақдим этилган ёзувлар, ҳужжатлар, тушунтиришлар ва бошқа маълумотларнинг аниқлиги ва тўлиқлиги; ва

(iii) Молиявий маълумотларни тайёрлаш ва тақдим этишда зарур бўлган мулоҳазалар, шу жумладан, маълумотларни жамлаш бўйича топшириқда амалиётчи ёрдам бериши мумкин бўлган мулоҳазалар; ва (А27-бандга қаранг)

(f) Амалиётчи хулосасининг кутилган шакли ва мазмуни.

25. Амалиётчи топшириқ шартларни амалга оширишдан олдин, уларни топшириқ хати ёки бошқа мос ёзма келишув шаклида қайд этиши лозим. (А42–А44-бандларга қаранг)

Такрорланувчи топшириқлар

26. Такрорланувчи маълумотларни жамлаш топшириқларида, амалиётчи мижоз билан муносабат ёки топшириққа оид фирманинг қарорларидаги ўзгаришларни ўз ичига олган ҳолатларни баҳолаши лозим, ва бу ҳолатда топшириқ шартларини қайта кўриб чиқиш зарурлиги ёки мавжуд топшириқ шартларини раҳбариятга эслатиш лозимлиги юзасидан саволларга жавоб топиши лозим. (А45-бандга қаранг)

Раҳбарият ва бошқарув учун масъул шахслар билан мулоқот

27. Амалиётча маълумотларни жамлаш топшириғи давомида раҳбарият ёки бошқарув учун масъул шахслар билан ўз вақтида мулоқот ўрнатиши лозим, амалиётчининг профессионал мулоҳазасига кўра, раҳбарият ёки бошқарув учун масъул шахсларнинг эътиборини талаб қиладиган даражада долзарб бўлган барча масалаларни муҳокама қилиши лозим. (А46–А47-бандларга қаранг)

Топшириқни амалга ошириш

Амалиётчининг тушуниши

28. Амалиётчи қуйидаги масалаларни етарли даражада тушунишга эришиши лозим, шунда у маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни бажара олади: (А48–А50-бандларга қаранг)

(a) Ташкилотнинг бизнеси ва фаолиятлари, шу жумладан ташкилотнинг бухгалтерия ҳисоби тизими ва бухгалтерия ҳисоби ёзувлари; ва

(b) Тегишли молиявий ҳисобот асосини, шу жумладан унинг ташкилот соҳасида қўлланилиши.

[4] 2-сон СБХС, *«Топшириқ сифатини кўриб чиқиш»*

Молиявий маълумотларни жамлаш

29. Амалиётчи молиявий маълумотларни раҳбарият томонидан тақдим этилган ёзувлар, ҳужжатлар, тушунтиришлар ва бошқа маълумотлар, шу жумладан аҳамиятли мулоҳазалардан фойдаланган ҳолда жамлаши лозим.

30. Амалиётчи молиявий маълумотларни жамлашда ёрдам берган аҳамиятли мулоҳазаларни, раҳбарият ёки тегишли равишда бошқарув учун масъул шахслар билан муҳокама қилиши лозим. (А51-бандга қаранг)

31. Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни якунлашдан олдин, амалиётчи жамланган молиявий маълумотларни ташкилотнинг бизнеси ва фаолиятини тушуниш, ҳамда қўлланиладиган молиявий ҳисобот асосига мувофиқ ўқиши лозим. (А52-бандга қаранг)

32. Агар маълумотларни жамлаш бўйича топшириқда амалиётчи раҳбарият томонидан маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ учун тақдим этилган ҳужжатлар, тушунтиришлар ёки бошқа маълумотлар, шу жумладан аҳамиятли мулоҳазалар, тўлиқ эмаслиги, нотўғри ёки бошқа жиҳатдан қониқарсиз эканлигини билиб қолса, амалиётчи буни раҳбарият эътиборига етказиши ва қўшимча ёки тўғриланган маълумотларни сўраши лозим.

33. Агар амалиётчи раҳбарият томонидан сўралган ҳужжатлар, тушунтиришлар ёки бошқа маълумотлар, шу жумладан муҳим қарорлар тақдим этилмагани сабабли топшириқни якунлай олмаса, амалиётчи топшириқдан воз кечиши ва раҳбарият ҳамда бошқарув учун масъул шахсларга воз кечиш сабабларини маълум қилиши лозим. (А58-бандга қаранг)

34. Агар амалиётчи топшириқ жараёнида қуйидагилардан хабардор бўлса:

    (a) жамланган молиявий маълумотлар тегишли молиявий ҳисобот тайёрлаш асосига етарлича мос келмайди ёки тасвирламайди; (А53-бандга қаранг)

    (b) Жамланган молиявий маълумотларнинг муҳим бузиб кўрсатишлардан холи бўлиши учун уларга ўзгартиришлар киритиш талаб этилади; ёки (А54–А56-бандларга қаранг)

    (c) Жамланган молиявий маълумотлар бошқача ҳолда чалғитувчи ҳисобланади, (А57-бандга қаранг) амалиётчи раҳбариятга тегишли ўзгартиришларни таклиф қилиши лозим.

35. Агар раҳбарият рад этса ёки амалиётчига жамланган молиявий маълумотларга таклиф қилинган ўзгартиришларни киритишга рухсат бермаса, амалиётчи ушбу топшириқдан воз кечиши ва раҳбарият ҳамда бошқарув учун масъул шахсларга воз кечиш сабабларини маълум қилиши лозим. (А58-бандга қаранг)

36. Агар топшириқдан воз кечиш мумкин бўлмаса, амалиётчи вазиятда қўлланиладиган касбий ва ҳуқуқий мажбуриятларни аниқлаши лозим.

37. Амалиётчи раҳбарият ёки бошқарув учун масъул шахслар дан, тегишли ҳолда, жамланган молиявий маълумотларнинг якуний версияси учун жавобгарликни ўз зиммасига олганликлари ҳақида тасдиқ олиши лозим. (А68-бандга қаранг)

Ҳужжатлаштириш

38. Амалиётчи қуйидагиларни топшириқ ҳужжатларига киритиши лозим: (А59–А61-бандларга қаранг)

    (a) Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқда юзага келган аҳамиятли масалалар ва ушбу масалалар амалиётчи томонидан қандай ҳал қилингани;

    (b) Раҳбарият томонидан тақдим этилган ҳисоб ёзувлар, ҳужжатлар, тушунтиришлар ва бошқа маълумотлар билан жамланган молиявий маълумотларнинг қандай мос келиши ҳақидаги ёзув; ва

    (c) Раҳбарият ёки бошқарув учун масъул шахслар ўз жавобгарликини тан олган ҳолда, жамланган молиявий маълумотларнинг якуний версиясининг нусхаси ва амалиётчининг хулосаси. (А68-бандга қаранг)

Амалиётчининг хулосаси

39. Амалиётчи хулосасининг долзарб мақсади жамлаш топшириғининг характери ва амалиётчининг топшириқдаги роли ва жавобгарликларини аниқ баён қилишдир. Амалиётчи хулосаси молиявий маълумотлар бўйича ҳеч қандай шаклда фикр ёки хулоса билдириш воситаси эмас.

40. Жамлаш топшириғи учун тайёрланган амалиётчининг хулосаси ёзма шаклда бўлиши ва қуйидаги элементларни ўз ичига олиши лозим: (А62–А63, А70-бандларга қаранг)

    (a) хулоса сарлавҳаси;

    (b) йўналтирилган шахс, топшириқ шартларига мувофиқ; (А64-бандга қаранг)

    (c) Раҳбарият томонидан тақдим этилган маълумотларга асосланиб, амалиётчи молиявий маълумотларни мувофиқлаштиргани ҳақидаги баёнот;

    (d) Раҳбарият ёки тегишли ҳолларда бошқарув учун масъул шахсларнинг мажбуриятлари, маълумотларни жамлаш бўйича топшириқдаги иштироклари ва молиявий маълумотларга нисбатан жавобгарликлари қуйидагиларни ўз ичига олади:

    (e) Қўлланиладиган молиявий ҳисобот тузиш асосини аниқлаш ва агар махсус мақсадли молиявий ҳисобот тузиш асоси қўлланилса, ушбу махсус мақсадли молиявий ҳисобот тузиш асосига тавсиф ёки тавсифга ҳавола бериш;

    (f) Молиявий маълумотларни аниқлаш, агар у бир нечта элементдан иборат бўлса, ҳар бир элементнинг номи ва молиявий маълумотлар санаси ёки у тегишли бўлган давр;

(g) Молиявий маълумотларни жамлашда амалиётчининг жавобгарликлари тавсифи, шу жумладан, ушбу ТХХСга мувофиқ топшириқ бажарилганлиги ва амалиётчининг тегишли ахлоқий талабларга риоя қилганлиги;

(h) ТХХСга мувофиқ маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ нима эканлигини тавсифи;

(i) Тушунтиришлар:

(i) маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ ишончни таъминловчи топшириқ бўлмаганлиги сабабли, амалиётчи жамлаш учун раҳбарият томонидан тақдим этилган маълумотларнинг аниқлиги ёки тўлиқлигини текшириш талаб қилинмайди; ва

(ii) Шунингдек, амалиётчи молиявий маълумотлар тегишли молиявий ҳисобот асосига мувофиқ тайёрланганми ёки йўқлиги ҳақида аудит фикри ёки таҳлилий текширув хулосасини билдирмайди.

(j) Агар молиявий маълумот махсус мақсадли молиявий ҳисобот асосида тайёрланган бўлса, тушунтирувчи банд: (А65–А67-бандларга қаранг)

(i) Молиявий маълумотлар тайёрланиш мақсадини ва зарур бўлса, мўлжалланган фойдаланувчиларни тавсифлайди ёки бу маълумотларни ёритиб берувчи молиявий маълумотдаги изоҳга ҳавола қилади; ва

(ii) Хулоса ўқувчиларининг эътиборини молиявий маълумотлар махсус мақсадли асосга мувофиқ тайёрланганлигига ва натижада бу маълумотлар бошқа мақсадлар учун мос бўлмаслиги мумкинлигига қаратади;

(k) Амалиётчи хулосасининг санаси;

(l) Амалиётчининг имзоси; ва

(m) Амалиётчининг манзили.

41. Амалиётчи хулосани ушбу ТХХС асосида маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни якунлаган санада хулоса санаси билан белгилаши лозим. (А68-бандга қаранг)

***

Стандартни қўллаш ва бошқа изоҳловчи материаллар

ТХХСнинг қўллаш доираси

Умумий жиҳатлар (1-бандга қаранг)

А1. А1. Раҳбарият ёки ташкилотнинг бошқаруви учун масъул бўлган шахслардан бошқа буюртмачи томонидан жалб қилинган ҳолда маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ, ушбу ТХХС зарур бўлган ҳолларда мослаштирилиши мумкин.

А2. А2. Ташкилотнинг молиявий маълумотларини тайёрлаш ва тақдим этишда раҳбариятга ёрдам бериш жараёнида амалиётчининг хизматлар ёки фаолиятларда иштирок этиши турли шаклларда бўлиши мумкин. Амалиётчи мазкур ТХХС бўйича ташкилотга бундай хизматлар ёки фаолиятларни тақдим этиш учун жалб қилинганда, амалиётчининг молиявий маълумотлар билан боғлиқлиги ушбу ТХХС талаб қилган шаклдаги жалб қилиш учун тақдим этилган амалиётчининг хулосаси орқали билдирилади. Амалиётчи хулосасида амалиётчининг ушбу ТХХСга мувофиқлигини очиқ тасдиғи мавжуд.

Тарихий молиявий маълумотлардан бошқа маълумотларни жамлаш бўйича топшириқларга қўллаш (2-бандга қаранг)

А3. Ушбу ТХХС амалиётчи раҳбариятга тарихий молиявий маълумотларни тайёрлаш ва тақдим этишда ёрдам берадиган топшириқларни қамраб олади. Шу билан бирга, ТХХС бошқа молиявий маълумотларни тайёрлаш ва тақдим этишда раҳбариятга ёрдам бериш учун амалиётчи жалб қилинганда ҳам, зарур бўлганда, қўлланилиши мумкин. Мисоллар қуйидагиларни ўз ичига олади:

- Проформа молиявий маълумот.
- Молиявий режалар ёки прогнозларни ўз ичига олган истиқболли молиявий маълумотлар.

А4. Амалиётчилар, шунингдек, раҳбариятга молиявий бўлмаган маълумотларни, масалан, иссиқхона газлари баёнотлари, статистик ҳисоботлар ёки бошқа маълумотлар ҳисоботларини тайёрлаш ва тақдим этишда ёрдам бериш бўйича топшириқларда ҳамкорлик қилишлари мумкин. Ушбу шароитларда, амалиётчи зарур бўлган ҳолда мослаштирилган ҳолда, ушбу ТХХСни ушбу турдаги топшириқларга тегишли равишда қўллаши мумкин.

ТХХС қўлланилишига тегишли мулоҳазалар (3-бандга қаранг)

А5. Ушбу ТХХСнинг мажбурий қўлланилиши миллий шароитларда амалиётчилар томонидан ташкилотнинг молиявий маълумотларини тайёрлаш ва тақдим этиш билан боғлиқ хизматларни бажаришда (масалан, жамоатчиликка тақдим этиш учун зарур бўлган тарихий молиявий ҳисоботларни тайёрлаш билан боғлиқ ҳолларда) белгиланиши мумкин. Агар мажбурий қўллаш қонун ёки қоида, ёки тегишли профессионал стандартлар ёки бошқа ҳолатларда кўрсатилмаган бўлса, амалиётчи шунга қарамай, ушбу ТХХСни қўллаш ҳолатга мос келади, деб хулоса қилиши мумкин.

СБХСлар билан боғлиқлик (4-бандга қаранг)

A6. 1-сон СБХС фирманинг мажбуриятлари билан боғлиқ бўлиб, у турдош хизматлар бўйича топшириқларини, шу жумладан маълумотларни жамлаш бўйича топшириқлар учун сифат бошқаруви тизимини ишлаб чиқиш, жорий қилиш ва ишлатишни ўз ичига олади. 1-сон СБХС шунингдек, топшириқни сифатини кўриб чиқишга тегишли бўлган сиёсат ёки тартибларни ўрнатиш бўйича фирманинг мажбуриятини ҳам ўз ичига олади. 2-сон СБХС эса топшириқ сифатини кўриб чиқувчини тайинлаш ва топшириқ сифатини кўриб чиқишнинг бажарилиши ва ҳужжатлаштирилиши билан боғлиқ.[5][6][7]

A7. 1-сон СБХС га кўра, фирманинг мақсади шундай тизимни ишлаб чиқиш, жорий этиш ва ишлатишдан иборатки, у турдош хизматлар, шу жумладан маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ учун сифат бошқаруви тизимини таъминлайди ва фирмага қуйидагилар бўйича асосли ишонч беради:

(a) Фирма ва унинг ходимлари ўз мажбуриятларини профессионал стандартлар ва амалга ошириладиган ҳуқуқий ва меъёрий талабларга мувофиқ бажарадилар ва мазкур стандартлар ва талабларга мувофиқ ишларни олиб борадилар; ва

(b) Фирма ёки топшириқ раҳбарлари томонидан чиқарилган топшириқ ҳисоботлари шароитларга мос келади.[8]

A8. 1-сон СБХС ни маълумотларни жамлаш бўйича топшириқларга нисбатан қабул қилмаган юрисдикция, бундай топшириқлар билан шуғулланувчи фирмаларда сифат бошқаруви бўйича талабларни белгилаши мумкин. Ушбу ТХХСнинг топшириқ даражасида сифат бошқарувига оид қоидалари, сифат бошқаруви талаблари камида 1-сон СБХС талаблари каби талабчанлик асосида ишлаб чиқилган. Бу 1-сон СБХС талабларини қондирувчи талаблар фирмага мажбуриятлар юклаганда амалга оширилади. 1-сон СБХСга риоя қилиш, бошқалар қаторида, фирманинг сифат бошқаруви тизими қуйидаги саккизта компонентни қамраб олишини талаб қилади:[9]

(a) Фирманинг рискни баҳолаш жараёни;

(b) Бошқарув ва етакчилик;

(c) Тегишли ахлоқий талаблар;

(d) Мижозлар билан муносабатларни қабул қилиш ва давом эттириш ҳамда махсус топшириқлар;

(e) Топшириқни бажариш;

(f) Ресурслар;

(g) Маълумот ва мулоқот ўрнатиш; ва

(h) Мониторинг ва бартараф этиш жараёни.

A9. Фирманинг сифат бошқаруви тизими доирасида, раҳбарият, топшириқ гуруҳи топшириққа тегишли сифат бошқаруви сиёсати ёки тартибларини амалга ошириш учун масъулдирлар.

A10. Оддий ҳолатда, топшириқ гуруҳи фирманинг сифат бошқаруви тизимига таянишлари мумкин, агар:

- Топшириқ гуруҳининг тушуниши ёки амалий тажрибаси шуни кўрсатадики, фирманинг сиёсатлари ёки тартиб-таомиллари топшириқнинг характери ва шароитларини самарали ҳал қила олмайди; ёки
- Фирма ёки бошқа томонлар тарафидан тақдим этилган маълумотлар, бундай сиёсат ёки тартиб-таомилларнинг самарадорлиги ҳақида таклиф беради.

Масалан, топшириқ гуруҳи фирманинг сифат бошқаруви тизимига қуйидагилар бўйича таянишлари мумкин:

- Ходимларни ишга қабул қилиш ва расмий ўқитиш орқали уларнинг малакаси ва қобилиятлари.
- Мижозлар билан муносабатларни сақлаш, маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни қабул қилиш ва давом эттириш ҳамда маълумотларни жамлаш бўйича топшириқлар бўйича фирманинг сиёсатлари ёки тартиб-таомиллари орқали амалга оширилади.
- Фирманинг мониторинг ва бартараф этиш жараёни орқали ҳуқуқий ва меъёрий талабларга риоя қилиш.

Фирманинг сифат бошқаруви тизимида аниқланган камчиликларни[10] ҳисобга олган ҳолда, улар бартараф этилишига таъсир қилиши мумкин бўлган ҳолатларда, топшириқ раҳбари фирма томонидан ушбу камчиликларни бартараф этиш учун кўрилган чора-тадбирларни кўриб чиқиши мумкин.

A11. Фирманинг сифат бошқаруви тизимидаги камчилик, албатта, маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ профессионал стандартлар ва қўлланиладиган ҳуқуқий ва меъёрий талабларга мувофиқ бажарилмаганини ёки амалиётчининг хулосаси мос эмаслигини англатмайди.

Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ

"Раҳбарият" ва "Бошқарув учун масъул шахслар" атамаларидан фойдаланиш (5, 7–8-бандларга қаранг)

A12. Раҳбарият ва бошқарув учун масъул шахсларнинг тегишли жавобгарликлари турли юрисдикцияларда ва турли хил турдаги субъектлар ўртасида фарқ қилади. Бу фарқлар амалиётчига раҳбарият ва бошқарув учун масъул

---

5 1-сон СБХС, 1-банд
6 1-сон СБХС, 2(a)-банд
7 1-сон СБХС, 2(b)-банд
8 1-сон СБХС, 14-банд
9 1-сон СБХС, 6-банд
10 1-сон СБХС, 16(a)-банд

шахслар билан боғлиқ ушбу ТХХС талабларини қўллаш тарзига таъсир қилади. Шунингдек, ушбу ТХХС бўйлаб турли жойларда қўлланилган “раҳбарият ва, зарур бўлганда, бошқарув учун масъул шахслар ” ибораси турли ташкилот муҳитларида турли раҳбарият ва бошқарув тузилмалари ва келишувлари бўлиши мумкинлигини амалиётчига эслатиш учун мўлжалланган.

A13. Молиявий маълумотларни тайёрлаш ва ташқи молиявий ҳисобот бериш билан боғлиқ турли жавобгарликлар раҳбарият ёки бошқарув учун масъул шахсларга қуйидаги омилларга кўра юкланади:

- Ташкилотнинг ресурслари ва тузилмаси.
- Тегишли қонунда ёки норматив ҳужжатда кўрсатилганидек ёки агар ташкилот тартибга солинмаса, ташкилот учун белгиланган бошқарувнинг бирон-бир расмий механизмларида ёки ҳисобдорлик келишувларида (масалан, ташкилот таъсис этилган шартномаларда, уставда ёки бошқа ҳужжатда кўрсатилганидек) раҳбарият ва ташкилотда бошқарув учун масъул шахсларнинг тегишли роллари.

Кўплаб кичик ташкилотларда, ташкилотни бошқариш ва унинг бошқарув роллари ажратилмаган ёки ташкилотни бошқариш учун масъул бўлганлар ҳам ташкилотни бошқаришда иштирок этишлари мумкин. Аксарият бошқа ҳолатларда, айниқса катта ташкилотларда, бошқарув ташкилотнинг бизнеси ёки фаолиятларини амалга ошириш ва улар ҳақида ҳисобот бериш учун масъул бўлади, бошқарувни назорат қилиш эса бошқарув юклатилган шахслар томонидан амалга оширилади. Катта ташкилотларда бошқарув учун масъул шахслар кўпинча ташкилотнинг молиявий маълумотларини тасдиқлаш учун жавобгарликни ўз зиммасига олади ёки қабул қилади, айниқса, у ташқи томонлар тарафидан фойдаланиш учун мўлжалланган бўлса. Катта ташкилотларда, одатда бошқарув учун масъул шахсларнинг кичик бир гуруҳи, масалан, аудиторлик қўмитаси, муайян назорат вазифалари учун масъул қилинади. Баъзи юрисдикцияларда, муайян доирага мувофиқ равишда ташкилотнинг молиявий ҳисоботларини тайёрлаш бошқарув учун масъул шахсларнинг ҳуқуқий жавобгарлиги ҳисобланади, бошқа юрисдикцияларда эса бу раҳбариятнинг жавобгарлигидир.

Молиявий маълумотларни тайёрлаш ва тақдим этиш билан боғлиқ бошқа фаолиятларда иштирок этиш (5-бандга қаранг)

A14. Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқнинг кўлами топшириқнинг шароитларига қараб ўзгариши мумкин. Шу билан бирга, ҳар бир ҳолатда бу раҳбариятга молиявий ҳисобот тизимига мувофиқ равишда ташкилотнинг молиявий маълумотларини тайёрлаш ва тақдим этишда ёрдам беришни ўз ичига олади, раҳбарият томонидан тақдим этилган маълумотларга асосланади. Баъзи маълумотларни жамлаш бўйича топшириқларда, раҳбарият молиявий маълумотларни ўзини ишлаб чиқиш ёки дастлабки шаклда тайёрлаган бўлиши мумкин.

A15. Амалиётчи раҳбарият номидан, топшириқ мажбуриятидан ташқари, бошқа айрим фаолиятларни ҳам амалга ошириши мумкин. Масалан, амалиётчига субъектнинг асосий бухгалтерия маълумотларини йиғиш, таснифлаш ва умумлаштириш, ҳамда маълумотларни бухгалтерия ёзувлари шаклида қайта ишлаш ва синов баланси тайёрлашгача бўлган жараёнда ишлаш сўралиши мумкин. Синов баланси кейинчалик ушбу ТХХСга мувофиқ амалга оширилган маълумотларни жамлаш бўйича топшириқнинг объекти бўлган молиявий маълумотларни жамлаш учун амалиётчи томонидан фойдаланиладиган асосий маълумот сифатида ишлатилади. Бу кўпинча яхши ривожланган бухгалтерия тизимларига эга бўлмаган кичик ташкилотлар ёки бухгалтерия ҳисоботларини тайёрлашни ташқи провайдерларга топширишни афзал кўрадиган ташкилотлар учун хосдир. Ушбу ТХХС ташкилотнинг молиявий ҳисоботларини жамлашдан олдин бошқа соҳаларда раҳбариятга ёрдам бериш учун амалиётчи томонидан бажарилиши мумкин бўлган қўшимча фаолиятларни қамраб олмайди.

Молиявий ҳисобот тайёрлаш асослари (10-бандга қаранг)

A16. Молиявий маълумотлар қуйидагиларни қондириш учун мўлжалланган молиявий ҳисобот асосига мувофиқ тайёрланиши мумкин:

- Кенг кўламли фойдаланувчиларнинг умумий молиявий маълумотларга бўлган эҳтиёжлари (яъни, "умумий мақсадли молиявий ҳисобот асоси"); ёки
- Махсус фойдаланувчиларнинг молиявий маълумотларга бўлган эҳтиёжлари (яъни, "махсус мақсадли молиявий ҳисобот асоси"). Молиявий ҳисобот тузишнинг тегишли меъёрий асослари талаблари молиявий маълумотларнинг шакли ва мазмунини белгилайди. Молиявий молиявий ҳисобот асоси баъзи ҳолларда "ҳисобот асоси" деб ҳам аталиши мумкин.

A17. Кенг тарқалган умумий мақсадли молиявий ҳисобот бериш асосларига мисоллар:

- Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартлари (МҲХС) ва оммавий- листингда бўлган субъектларга татбиқ этиладиган миллий молиявий ҳисобот стандартлари.
- Кичик ва ўрта бизнес ташкилотлари учун Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартлари (КЎБТ учун МҲХС) ва кичик ва ўрта корхоналарга татбиқ этиладиган миллий молиявий ҳисобот стандартлари.

A18. Молиявий маълумотларнинг аниқ мақсадига қараб қўлланилиши мумкин бўлган махсус мақсадли молиявий ҳисобот бериш асосларига мисоллар:

- Молиявий маълумотларни тайёрлаш учун муайян юрисдикцияда солиққа риоя қилиш мажбуриятларини бажариш мақсадида қўлланиладиган солиқ асосидаги бухгалтерия ҳисоби.
- Молиявий ҳисоботни тайёрлаш учун белгиланган молиявий ҳисобот асосларидан фойдаланиш талаб қилинмайдиган субъектлар учун:

- Молиявий маълумотларнинг мўлжалланган фойдаланиши ва субъектнинг шароитларига мос келадиган ҳисобот асоси (масалан, нақд пул асосидаги ҳисоботдан фойдаланиш, дебиторлик ва кредиторлик қарзлари каби танланган ҳисоботлар билан бирга, баланс ва молиявий натижалар ҳисоботини олиб келади; ёки молиявий маълумотлар тайёрланган махсус мақсадга мослаштирилган белгиланган молиявий ҳисобот асосидан фойдаланиш).
- Касса усулидаги бухгалтерия ҳисоби, тушумлар ва тўловлар тўғрисидаги ҳисоботни келтириб чиқаради (масалан, нақд пул тушумларининг тўловлар устидан ортиқчасини ижара мулки эгаларига тақсимлаш мақсадида; ёки клубнинг майда касса фондидаги ҳаракатларни қайд этиш учун).

Ахлоқий талаблар (21-бандга қаранг)

A19. БХАСК кодекси асосий ахлоқий тамойилларини белгилайди, улар қуйидагилардан иборат:

(a) Ҳалоллик;

(b) Холислик;

(c) Профессионал малака ва эҳтиёткорлик;

(d) Махфийлик; ва

(e) Профессионал хулқ-атвор.

Асосий ахлоқий тамойиллар профессионал бухгалтердан кутилган хулқ-атвор стандартларини белгилайди.

БХАСК кодекси профессионал бухгалтерга асосий тамойилларга риоя қилишда таҳдидларни аниқлаш, баҳолаш ва бартараф этишда қўлланилиши лозим бўлган ёндашувни белгилайдиган концептуал асосни таъминлайди. Аудит, кўриб чиқишлар ва бошқа ишончни таъминловчи топшириқларда, БХАСК Кодекси ушбу топшириқларга нисбатан мустақилликка таҳдидларни концептуал асосда қўллаш орқали белгиланган халқаро мустақиллик стандартларини белгилайди.

Ахлоқий мулоҳазалар: Амалиётчи ва ахборот билан боғлиқлик (21, 24(a)–(d) бандларга қаранг)

A20. БХАСК кодексига мувофиқ,[11] ҳалоллик тамойилини қўллашда, профессионал бухгалтер қуйидаги ҳолларда ҳисоботлар, декларациялар, маълумотлар билан онгли равишда боғланмаслиги талаб қилинади:

(a) Муҳим бузиб кўрсатишлар ёки чалғитувчи баёнотни ўз ичига олганда;

(b) Бепарволик билан берилган баёнотлар ёки маълумотларни ўз ичига олганда; ёки

(c) Талаб қилинадиган маълумотларни четлаб ўтиш ёки тушириб қолдирилганда, бундай четлаб ўтиш ёки тушириб қолдириш чалғитувчи бўлиши мумкин.

Профессионал бухгалтер бундай маълумотлар билан боғлиқ бўлганини билганида, БХАСК кодексига кўра, бухгалтер ушбу маълумотлардан ажралиши учун чоралар кўриши талаб этилади.

Мустақиллик (17(g), 21-бандларга қаранг)

A21. БХАСК кодексининг *Халқаро мустақиллик стандартлари* маълумотларни жамлаш бўйича топшириққа татбиқ этилмаслигига қарамай, миллий ахлоқ кодекслари ёки қонунлар ёки қоидалар мустақилликка оид талаблар ёки ёритиб бериш қоидаларини белгилаши мумкин.

Қонун ва қоидаларга риоя қилинмаслиги ёки шубҳаланиш ҳолатларини ташкилотдан ташқаридаги тегишли органга хабар бериш

A22. Қонун, қоида ёки тегишли ахлоқий талаблар:

(a) Амалиётчига қонун ва қоидаларга риоя қилинмаганлиги ёки шубҳаланилган ҳолатларни ташкилотдан ташқаридаги тегишли органга хабар беришни талаб қилиши.

(b) Жавобгарликларни белгилаш, уларга кўра, муайян шароитларда ташкилотдан ташқаридаги тегишли органга ҳисобот бериш мақсадга мувофиқ бўлиши мумкин.[12]

A23. Қонунлар ва қоидаларга риоя қилинмаслиги ёки шубҳаланилган ҳолатларни ташкилотдан ташқаридаги тегишли органга хабар бериш айрим ҳолатларда талаб қилиниши ёки мақсадга мувофиқ бўлиши мумкин, чунки:

(a) Қонун, қоида ёки тегишли ахлоқий талаблар амалиётчига хабар беришни талаб қилади;

(b) Амалиётчи аниқланган ёки гумон қилинган маълумотларни жамлашга жавоб бериш учун тегишли ахлоқий талабларга мувофиқ ҳисобот бериш мос ҳаракат эканлигини аниқлайди; ёки

(c) Қонун, қоида ёки тегишли ахлоқий талаблар амалиётчига бундай қилиш ҳуқуқини беради.

A24. Ушбу ТХХСнинг 28-бандига кўра, амалиётчидан маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни бажариш учун зарур бўлган даражадан ортиқ қонун ва қоидаларни тушуниш даражаси кутилмайди. Шу билан бирга, қонун, қоида ёки тегишли ахлоқий талаблар амалиётчидан аниқланган ёки гумон қилинган маълумотларни жамлашга жавоб беришда билим, профессионал мулоҳаза ва тажрибани қўллашни талаб қилиши мумкин. Қонунбузарликни аниқлаш масаласи охир-оқибат суд ёки бошқа тегишли адлия органи томонидан ҳал қилинади.

[11] БХАСК Кодекси, R111.2-банд

[12] Қаранг, масалан, БХАСК Кодексининг R360.36–R360.38-бандлари.

A25. Баъзи ҳолатларда, қонунлар ва қоидаларга риоя қилинмаслиги ёки шубҳаланиш ҳолатлари ҳақида ташкилотдан ташқаридаги тегишли органга хабар бериш амалиётчи томонидан қонун, қоида ёки тегишли ахлоқий талаблар бўйича махфийлик мажбурияти туфайли тақиқланиши мумкин. Бошқа ҳолатларда, ташкилотдан ташқаридаги тегишли органга аниқланган ёки гумон қилинган маълумотларни жамлашни хабар қилиш тегишли ахлоқий талаблар доирасида махфийлик мажбуриятини бузиш деб ҳисобланмайди.[13]

A26. Амалиётчи ички маслаҳатлашувни (масалан, фирма ёки тармоқ фирмаси доирасида) кўриб чиқиши, муайян ҳаракат йўналишини танлашнинг касбий ёки ҳуқуқий оқибатларини тушуниш учун ҳуқуқий маслаҳат олиши ёки махфий асосда регулятор ёки профессионал орган билан маслаҳатлашиши мумкин (агар бундай қилиш қонун ёки қоидалар томонидан тақиқланмаган ёки махфийлик мажбуриятини бузмаса).[14]

Профессионал мулоҳаза (22, 24(e)(iii)-бандларга қаранг)

A27. Профессионал мулоҳаза юритиш тўғри маълумотларни жамлаш топшириқ олиб бориш учун муҳим аҳамиятга эга. Бу ахлоқий талабларни ва ушбу ТХХС талабларини талқин қилиш, шунингдек, маълумотларни жамлаш топшириқни бажариш давомида хабардор қарорлар қабул қилиш зарурати, топшириқ фактлари ва шароитларига тегишли билим ва тажрибани қўллашни талаб қилади. Профессионал мулоҳаза зарур, айниқса, ушбу топшириқ ташкилот раҳбариятига қуйидаги қарорлар бўйича ёрдам бериш киритилганда:

- Молиявий маълумотларнинг мўлжалланган фойдаланиш ва унинг мўлжалланган фойдаланувчилари нуқтаи назаридан, субъектнинг молиявий маълумотларини тайёрлаш ва тақдим этиш учун фойдаланиладиган молиявий ҳисобот асоси қабул қилиниши мумкинлиги.
- Қўлланиладиган молиявий ҳисобот асоси қўлланилиши, жумладан:
  - Ушбу асосда тегишли ҳисоб сиёсатларини танлаш;
  - Ҳисоб баҳоларини ишлаб чиқиш молиявий маълумотларни ушбу асосда тайёрлаш ва тақдим этиш учун зарур; ва
  - Молиявий маълумотларни тегишли молиявий ҳисобот асосига мувофиқ тайёрлаш ва тақдим этиш.

Амалиётчининг раҳбариятга кўрсатадиган ёрдами доимо шундай асосда тақдим этиладики, раҳбарият ёки тегишли равишда бошқарув учун масъул шахслар молиявий маълумотларда акс этган муҳим қарорларни тушунишлари ва ушбу қарорлар учун жавобгарликни қабул қилишлари лозим.

A28. Профессионал мулоҳаза, ушбу ТХХС ва бухгалтерия ҳамда ахлоқий стандартлар томонидан берилган контекстда, тегишли тайёргарлик, билим ва тажрибани қўллашни ўз ичига олади, маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ шароитида мос ҳаракат йўналишлари бўйича асосли қарорлар қабул қилиш учун.

A29. Алоҳида топшириқларда профессионал фикр юритиш амалиётчига унинг топшириқ бўйича ҳисоботи санасига қадар маълум бўлган фактлар ва ҳолатларга асосланади, жумладан:

- Ташкилот учун амалга оширилган бошқа топшириқларни бажариш орқали олинган билимлар, агар мумкин бўлса (масалан, солиқ хизматлари).
- Амалиётчининг субъектнинг бизнеси ва операцияларини, шу жумладан унинг бухгалтерия тизимини ва субъект фаолият юритадиган саноатда қўлланиладиган молиявий ҳисобот асосини тушуниш.
- Молиявий маълумотларни тайёрлаш ва тақдим этишда раҳбариятнинг фикр юритиши қанчалик даражада талаб қилинишини.

Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ сифатини бошқариш ва эришиш (23(b)-бандга қаранг)

A30. Топшириқ раҳбари ва топшириқ гуруҳининг бошқа аъзоларига тегишли хабарлар, ҳар бир топшириқ сифатини бошқариш ва унга эришиш учун умумий жавобгарликни олишда, топшириқ сифатига эришишнинг аҳамиятини таъкидлайди:

(a) Профессионал стандартлар ва меъёрий-ҳуқуқий талабларга мувофиқ топшириқни бажариш;

(b) Фирманинг сиёсатлари ёки тартиб-қоидаларига мувофиқ амал қилиш; ва

(c) Ушбу ТХХСга асосида топшириқ бўйича амалиётчи хулосасини чиқариш.

Мижозни қабул қилиш ва ҳамкорликни давом эттириш ҳамда маълумотларни жамлаш топшириқлари (23(b)(i)-бандга қаранг)

A31. 1-сон СБХС фирмадан мижозни қабул қилиш ёки ҳамкорликни давом эттириш тўғрисидаги мулоҳазаларнинг тўғрилигини таъминлаш учун сифат мақсадларини белгилашни талаб қилади. Бу мулоҳазалар маълумотларни жамлаш бўйича топшириқнинг хусусияти ва шароитлари ҳамда мижознинг (шу жумладан, раҳбарият ва зарур бўлганда, бошқарув учун масъул шахслар) ҳалоллиги ва ахлоқий қийматлари ҳақида олинган маълумотларга асосланиши лозим.

[13] Масалан, БХАСК Кодексининг R114.1–114.3 A2 ва R360.37-бандларига қаранг.
[14] Масалан, БХАСК Кодексининг 360.39 A1-бандига қаранг.

Топшириққа тегишли ахлоқий талабларга риоя қилиш (23(b)(iii)-бандга қаранг)

A32. 1-сон СБХС фирманинг тегишли ахлоқий талабларга нисбатан мажбуриятларни бажаришга қаратилган сифат мақсадларини белгилаш бўйича жавобгарликларини белгилайди. Ушбу ТХХС топшириқ гуруҳининг тегишли ахлоқий талабларга риоя қилиш бўйича жавобгарликларини белгилайди.[15]

Топшириқни қабул қилиш ва давом эттириш

Молиявий маълумотдан фойдаланиш мақсадини аниқлаш (24(a)-бандга қаранг)

A33. Молиявий маълумотлардан мақсадли фойдаланиш амалдаги қонунчилик, қоидалар ёки субъектнинг молиявий маълумотларини тақдим этишга оид бошқа келишувларга асосланиб, субъектнинг ички ёки ташқи томонларининг, яъни мўлжалланган фойдаланувчилар бўлган молиявий маълумотларга бўлган эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда аниқланади. Мисоллар сифатида субъект томонидан етказиб берувчилар, банклар ёки бошқа молия ёки молиялаштириш провайдерлари каби ташқи томонлар билан битимлар ёки молиялаштириш аризаларини амалга ошириш муносабати билан тақдим этилиши талаб қилинадиган молиявий маълумотлар келтирилиши мумкин.

A34. Молиявий маълумотларнинг мўлжалланган фойдаланишини аниқлаш амалиётчи томонидан раҳбариятнинг ёки, тегишли бўлса, бошқарув учун масъул шахсларнинг махсус мақсадларини тушунишни ҳам ўз ичига олади, улар маълумотларни жамлаш бўйича топшириқларни сўраб, хизмат қилишни мўлжаллаган ва агар фарқли бўлса, буюртмачи томоннинг мақсадларини ҳам тушунишни ўз ичига олади. Масалан, грант молиялаштирувчи ташкилот, грант бериш ёки мавжуд грантни давом эттиришни қўллаб-қувватлаш учун, ташкилотнинг айрим фаолият ёки операциялари ҳақида маълумот олиш мақсадида, профессионал бухгалтер томонидан тайёрланган молиявий маълумотларни белгиланган шаклда тақдим этишни талаб қилиши мумкин.

Қўлланиладиган молиявий ҳисобот асосини аниқлаш (17(a), 24(b)-бандга қаранг)

A35. Молиявий маълумот учун раҳбарият қабул қиладиган молиявий ҳисобот асоси тўғрисидаги қарор, келишилган топшириқ шартлар доирасида маълумотдан фойдаланиш мақсади ва қўлланиладиган қонун ёки меъёрий ҳужжатлар талаблари контекстида қабул қилинади.

A36. Қуйидагилар молиявий ҳисобот асосида қабул қилиниши мумкинлигини кўриб чиқиш мақсадга мувофиқлигини кўрсатувчи омиллар мисолларидир:

- Ташкилотнинг характери ва унинг тартибга солинган шакли, масалан, у фойда олишга қаратилган бизнес корхонаси, давлат сектори ташкилоти ёки нотижорат ташкилот эканлиги.
- Молиявий маълумотларнинг мўлжалланган фойдаланиши ва мўлжалланган фойдаланувчилари. Масалан, молиявий маълумотлар кенг доирадаги фойдаланувчилар томонидан фойдаланиш учун мўлжалланган бўлиши мумкин ёки, бошқа томондан, раҳбарият ёки муайян ташқи фойдаланувчилар томонидан маълумотларни жамлаш бўйича топшириқнинг шартларини келишиш доирасида белгиланган муайян мақсад учун фойдаланиш учун мўлжалланган бўлиши мумкин.
- Қўлланиладиган молиявий ҳисобот асоси тегишли қонун ёки меъёрий ҳужжатларда, ёки учинчи томон билан тузилган шартнома ёки бошқа шаклдаги келишувда белгиланган ёки кўрсатилган бўладими, ёки ташкилот томонидан ихтиёрий равишда қабул қилинган бошқарув ёки ҳисобдорлик тартибларининг бир қисми сифатида.
- Молиявий ҳисобот тузилиши ва тақдим этилиши лозим бўлган молиявий маълумотларнинг характери ва шакли, масалан, тўлиқ молиявий ҳисоботлар тўплами, алоҳида молиявий ҳисобот ёки шартнома ёки бошқа келишув шаклидаги томонлар ўртасида келишилган бошқа форматда тақдим этилган молиявий маълумотлар.

Махсус мақсад учун мўлжалланган молиявий маълумотлар учун тегишли омиллар (24 (a)–(b) бандларга қаранг)

A37. Томонлар одатда муайян мақсад учун мўлжалланган молиявий маълумотларнинг табиати ва шаклини мўлжалланган фойдаланувчилар билан келишиб оладилар, масалан, шартнома ёки лойиҳа грантининг молиявий ҳисобот бериш қоидаларида белгиланганидек ёки субъектнинг операциялари ёки фаолиятини қўллаб-қувватлаш учун зарур бўлганидек. Тегишли шартнома ваколатли ёки тан олинган стандартларни белгилайдиган орган ёки қонун ёки регламент томонидан белгиланган умумий мақсадли молиявий ҳисобот бериш доираси каби белгиланган молиявий ҳисобот бериш доирасидан фойдаланишни талаб қилиши мумкин. Шунингдек, шартнома тарафлари ўзларининг махсус эҳтиёжларига мос келадиган ўзгартиришлар ёки мослаштиришлар билан умумий мақсадли доирадан фойдаланишга келишиб олишлари мумкин. Бундай ҳолда, молиявий ҳисобот беришнинг тегишли асоси молиявий маълумотда ва амалиётчининг хулосасида ўзгартирилган молиявий ҳисобот асосига эмас, балки белгиланган шартноманинг молиявий ҳисобот бериш қоидаларига мувофиқ тасвирланиши мумкин. Бундай ҳолларда, тўпланган молиявий маълумотлар кенгроқ миқёсда мавжуд бўлиши мумкинлигига қарамай, қўлланиладиган молиявий ҳисобот бериш доираси махсус мақсадли доира бўлиб, амалиётчи ушбу ТХХСнинг тегишли хулоса бериш талабларига риоя қилиши шарт.

A38. Молиявий ҳисобот беришнинг қўлланиладиган асоси махсус мақсадли молиявий ҳисобот асоси бўлганда, ушбу ТХХС бўйича амалиётчидан молиявий маълумотларнинг мўлжалланган фойдаланиш ёки тарқатилишига бўлган

[15] 1-сон СБХС, 29-банд

ҳар қандай чекловларни топшириқ хатда қайд этиш талаб қилинади ва амалиётчининг хулосасида молиявий маълумотлар махсус мақсадли молиявий ҳисобот асосидан фойдаланган ҳолда тайёрланганлиги ва натижада бошқа мақсадлар учун мос бўлмаслиги мумкинлиги баён этилиши лозим.

Раҳбариятнинг жавобгарликлари (24(е)-бандга қаранг)

A39. Ушбу ТХХС бўйича, амалиётчидан раҳбариятнинг ёки тегишли ҳолларда бошқарув учун масъул шахслар нинг молиявий маълумотлар ва тузиш жараёнига оид жавобгарликлари бўйича келишувини олиш талаб қилинади, бу эса маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ учун олдиндан шарт ҳисобланади. Кичик ташкилотларда, раҳбарият ёки тегишли ҳолларда бошқарув учун масъул шахслар, қўлланиладиган қонун ёки меъёрий ҳужжатлардан келиб чиқадиган жавобгарликлар ҳақида яхши хабардор бўлмасликлари мумкин. Раҳбариятнинг розилигини хабардорлик асосида олиш учун, амалиётчи раҳбариятнинг жавобгарликлари бўйича розилигини олишдан олдин, ушбу жавобгарликларни раҳбарият билан муҳокама қилиш зарур бўлиши мумкин.

A40. Агар раҳбарият маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ доирасида ўз жавобгарлигини тан олмаса, амалиётчи ушбу мажбуриятни бажара олмайди ва қонун ёки қоидаларга мувофиқ талаб қилинмаса, амалиётчининг мажбуриятни қабул қилиши тўғри эмас. Амалиётчи барибир мажбуриятни қабул қилиши лозим бўлган ҳолатларда, амалиётчи ушбу масалаларнинг аҳамияти ва уларнинг топшириққа таъсири ҳақида раҳбарият билан мулоқот қилиши лозим бўлиши мумкин.

A41. Амалиётчига маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ учун барча тегишли маълумотларни аниқ, тўлиқ ва ўз вақтида тақдим этишда раҳбариятга таяниш ҳуқуқи берилади. Раҳбарият томонидан тақдим этилган маълумот шакли турли иш шароитларида турлича бўлади. Кенг миқёсда, бу молиявий ахборотни тегишли молиявий ҳисобот асосида тузишга оид ёзувлар, ҳужжатлар, тушунтиришлар ва бошқа маълумотларни ўз ичига олади. Таъминланган маълумот, масалан, раҳбариятнинг тасдиқлари, ниятлари ёки режалари ҳақидаги маълумотларни ўз ичига олиши мумкин, бу эса тегишли молиявий ҳисобот асосида маълумотларни тузиш учун зарур бўлган ҳисоб баҳоларини ишлаб чиқишни талаб қилади.

Топшириқ хати ёки бошқа ёзма келишув шакли (25-бандга қаранг)

A42. Раҳбарият, ва агар бошқа томонлар иштирок этса, уларнинг ҳам, шунингдек, амалиётчининг манфаатлари учун, амалиётчи маълумотларни жамлаш бўйича топшириқларни бажаришдан олдин раҳбариятга ва, агар мумкин бўлса, иштирок этувчи томонларга топшириқ хати юбориши лозим, бу маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ бўйича тушунмовчиликларни олдини олишга ёрдам беради. Топшириқ хати амалиётчининг мажбуриятни қабул қилишини тасдиқлайди ва қуйидаги масалаларни тасдиқлайди:

- Мазкур топшириқнинг мақсадлари ва доираси, шу жумладан, топшириқда иштирок этувчи томонларнинг бу топшириқ ишончни таъминлайдиган топшириқ эмаслигини тушунишлари.
- Молиявий маълумотларнинг мўлжалланган фойдаланиши ва тарқатилиши, ва унинг фойдаланиши ёки тарқатилишига қўйилган чекловлар (агар мавжуд бўлса).
- Раҳбариятнинг маълумотларни жамлаш бўйича топшириқдаги жавобгарликлари.
- Амалиётчи жавобгарликларининг даражаси, шу жумладан, амалиётчи молиявий маълумотлар бўйича аудит фикри ёки кўриб чиқиш хулосасини билдирмаслиги.
- Мазкур топшириқни бажариш учун амалиётчи томонидан тақдим этиладиган хулосанинг шакли ва мазмуни.

Топшириқ хатининг шакли ва мазмуни

A43. Топшириқ хати шакли ва мазмуни ҳар бир топшириқ учун турлича бўлиши мумкин. Бундан ташқари, бу билан талаб қилинган масалаларга қўшимча равишда, ТХХС, масалан, топшириқ хатида қуйидагиларга ҳавола қилиши мумкин:

- Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ бўйича бошқа амалиётчилар ва экспертларнинг иштирок этишига оид келишувлар.
- Агар илк топшириқ бўлса, олдинги амалиётчи билан келишувлар тузилиши лозим.
- Раҳбарият ёки тегишли равишда бошқарув учун масъул шахслардан, амалга оширилаётган топшириқда амалиётчига оғзаки равишда етказилган маълумот ёки тушунтиришларни ёзма равишда тасдиқлаш сўралиши мумкинлиги эҳтимоли.
- Амалдаги қонун ва қоидаларни ҳисобга олган ҳолда, маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ мақсадларида фойдаланилган маълумотларга эгалик қилиш, топшириқ учун тақдим этилган субъектнинг ҳужжатлари ва маълумотлари ҳамда амалиётчининг топшириқ ҳужжатлари ўртасидаги фарқни аниқлаш.
- Раҳбариятдан, ва агар бошқа томон бўлса, улардан ҳам, топшириқ хати олинганлигини тасдиқлаш ва унда баён этилган топшириқ шартларига розилик билдириш сўралади.

Намунавий топшириқ хати

A44. Ушбу ТХХСнинг 1-иловасида маълумотларни жамлаш бўйича топшириқлар учун намунавий топшириқ хати келтирилган.

Такрорланувчи топшириқлар (26-бандга қаранг)

A45. Амалиётчи ҳар бир даврда янги топшириқ хати ёки бошқа ёзма келишув юбормасликка қарор қилиши мумкин. Бироқ, қуйидаги омиллар маълумотларни жамлаш топшириғи шартларини қайта кўриб чиқиш ёки, лозим бўлса, раҳбарият ёки буюртмачи томонга мавжуд шартларни эслатиш мақсадга мувофиқлигини кўрсатиши мумкин:

- Раҳбарият ёки буюртмачи томон, тегишли ҳолларда, топшириқ мақсади ва кўламини нотўғри тушунаётганлигини кўрсатувчи ҳар қандай белги.
- Топшириқнинг ҳар қандай қайта кўриб чиқилган ёки махсус шартлари.
- Ташкилотнинг яқиндаги юқори раҳбарияти ўзгариши.
- Ташкилотнинг мулкчиликда аҳамиятли ўзгариш.
- Юридик ёки меъёрий талаблардаги ўзгаришлар субъектга таъсир қилади.
- Қўлланиладиган молиявий ҳисобот асосидаги ўзгариш.

Раҳбарият ва бошқарув учун масъул шахслар билан мулоқот ўрнатиш (27-бандга қаранг)

A46. Мулоқат ўрнатиш учун мос вақт маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ шароитларига қараб ўзгариб туради. Тегишли ҳолатлар масаланинг аҳамияти ва характери, шунингдек, раҳбарият ва бошқарув учун масъул бўлган шахслар томонидан амалга оширилиши кутилган ҳар қандай ҳаракатларни ўз ичига олади. Масалан, агар раҳбарият ёки бошқарув учун масъул шахслар амалиётчига қийинчиликни енгиб ўтишда ёрдам беришлари мумкин бўлса, топшириқда учраган аҳамиятли қийинчиликни имкон қадар тезроқ етказиш мақсадга мувофиқ бўлиши мумкин.

A47. Тегишли ахлоқий талаблар қонунлар ва қоидаларга риоя қилинмаслиги ёки шубҳаланилган ҳолатларни раҳбариятнинг тегишли даражасига ёки бошқарув учун масъул шахсларга хабар бериш талабини ўз ичига олиши мумкин. Баъзи юрисдикцияларда қонун ёки меъёрий ҳужжатлар амалиётчи томонидан раҳбарият ва бошқарув учун масъул бўлган шахслар билан маълум масалаларни муҳокама қилишни чеклаши мумкин. Қонун ёки қоида алоқа ёки бошқа ҳаракатни махсус равишда тақиқлаши мумкин, бу тегишли орган томонидан аниқланган ёки гумон қилинган ноқонуний ҳаракатни текширишга салбий таъсир кўрсатиши мумкин, жумладан, субъектни огоҳлантириш, масалан, амалиётчи пул ювишга қарши қонунчиликка мувофиқ аниқланган ёки гумон қилинган маълумотларни жамлашни тегишли органга хабар қилиш талаб қилинганда. Бу шароитларда, амалиётчи томонидан кўриб чиқиладиган масалалар мураккаб бўлиши мумкин ва амалиётчи ҳуқуқий маслаҳат олишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаши мумкин.

Топшириқни бажариш

Амалиётчининг тушуниши (28-бандга қаранг)

A48. Ташкилотнинг бизнеси ва унинг фаолияти, шу жумладан ташкилотнинг бухгалтерия тизими ва бухгалтерия ёзувларини тушунишга эришиш, маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ давомида доимий равишда содир бўладиган жараёндир. Тушуниш амалиётчи молиявий маълумотларни жамлашда профессионал мулоҳаза юритишни амалга оширадиган маълумотлар доирасини белгилайди.

A49. Амалиётчининг ташкилотнинг бизнеси ва операциялари ҳақидаги тушунчасининг кенглиги ва чуқурлиги раҳбарият томонидан эгалланган тушунчадан камроқдир. Бу амалиётчига топшириқ шартлари бўйича молиявий маълумотларни жамлаш имконини берадиган даражада йўналтирилган.

A50. Амалиётчи ташкилотнинг бизнеси ва операцияларини ҳамда тегишли молиявий ҳисобот асосини тушуниш учун кўриб чиқиши мумкин бўлган масалаларга қуйидагилар киради:

- Ташкилотнинг ўлчами ва унинг операцияларининг мураккаблиги.
- Молиявий ҳисобот асосининг мураккаблиги.
- Ташкилотнинг молиявий ҳисобот бериш мажбуриятлари ёки талаблари, улар қўлланиладиган қонунлар ва меъёрий ҳужжатлар асосида, учинчи томон билан тузилган шартнома ёки бошқа шаклдаги келишув доирасида ёки ихтиёрий молиявий ҳисобот бериш тартиботлари доирасида мавжуд бўлиши.
- Ташкилотнинг раҳбарият ва бошқарув тузилмасининг ишлаб чиқилганлик даражаси ҳисобот тизимларини бошқариш ва назорат қилиш бўйича, ташкилотнинг молиявий маълумотларини тайёрлашни таъминлайди.
- Ташкилотнинг молиявий ҳисобот ва ҳисобот тизимлари ва уларга боғлиқ назоратларнинг ишлаб чиқилганлик даражаси ва мураккаблиги.
- Ташкилотнинг активлари, мажбуриятлари, даромадлари ва харажатларининг характери.

Молиявий маълумотларни жамлаш

Профессионал мулоҳазалар (30-бандга қаранг)

A51. Баъзи маълумотларни жамлаш бўйича топшириқларда, амалиётчи раҳбариятга муҳим қарорлар билан боғлиқ ёрдам кўрсатмайди. Бошқа топшириқларда, амалиётчи бундай ёрдамни кўрсатиши мумкин, масалан, зарур бўлган ҳисоб баҳолари ёки раҳбариятга мос ҳисоб сиёсатларини кўриб чиқишда ёрдам бериш билан боғлиқ ҳолларда. Ёрдам кўрсатилган жойда, муҳокама зарур, шунда раҳбарият ва бошқарув учун масъул бўлган шахслар,

зарур бўлганда, молиявий маълумотларда акс этган аҳамиятли мулоҳазаларни тушунишлари ва ушбу мулоҳазалар учун ўз жавобгарликларини қабул қилишлари мумкин.

Молиявий маълумотларни ўқиш (31-бандга қаранг)

A52. Амалиётчи томонидан молиявий маълумотларни ўқиб чиқиш, маълумотларни жамлаш топшириғига тегишли бўлган ахлоқий мажбуриятларни бажаришда амалиётчига ёрдам беришга қаратилган.

Молиявий маълумотларга ўзгартиришлар киритиш таклифи

Молиявий ҳисоботни тайёрлаш учун қўлланиладиган молиявий ҳисобот тузиш асосига ҳавола ёки унинг тавсифи (34(a)-бандга қаранг)

A53. Қўлланиладиган молиявий ҳисобот асоси белгиланган молиявий ҳисобот асоси бўлиб, ундан сезиларли даражада четлашишлар бўлиши мумкин бўлган ҳолатлар бўлиши мумкин. Агар жамланган молиявий маълумотдаги тегишли молиявий ҳисобот асосига оид тавсифда белгиланган асосдан аҳамиятли четлашишлар мавжуд бўлса, амалиётчи ушбу асосга қилинган мурожаат ушбу топшириқ шароитида адаштирувчи бўлиши мумкинлигини кўриб чиқиши лозим бўлиши мумкин.

Муҳим бузиб кўрсатиш учун тузатиш, ва маълумотларни адаштирувчи бўлмаслиги учун (34 (b)–(c) бандга қаранг)

A54. Амалиётчининг муҳимликни кўриб чиқиши тегишли молиявий ҳисобот асоси доирасида амалга оширилади. Айрим молиявий ҳисобот бериш асослари молиявий маълумотларни тайёрлаш ва тақдим этиш асосида а муҳимлик концепциясини муҳокама қилади. Гарчи молиявий ҳисобот бериш асослари муҳимликни турли хил атамаларда муҳокама қилиши мумкин бўлса-да, улар одатда қуйидагиларни тушунтирадилар:

- муҳим бузиб кўрсатишлар, шу жумладан тушириб қолдиришлар, агар улар алоҳида ёки умумий ҳолда, молиявий маълумотлар асосида қабул қилинган фойдаланувчиларнинг иқтисодий қарорларига таъсир кўрсатиши мумкин бўлса, муҳим деб ҳисобланади;
- Муҳимлик ҳақидаги мулоҳазалар атрофдаги ҳолатларни ҳисобга олган ҳолда қабул қилинади ва бузиб кўрсатишнинг ҳажми ёки характери, ёки иккаласининг комбинацияси билан таъсирланади; ва
- Молиявий маълумот фойдаланувчилари учун муҳим бўлган масалалар бўйича ҳукмлар, фойдаланувчилар гуруҳи сифатида умумий молиявий маълумот эҳтиёжларини ҳисобга олган ҳолда қабул қилинади. Бузиб кўрсатишларнинг эҳтимолий таъсири, эҳтиёжлари жуда фарқли бўлиши мумкин бўлган айрим алоҳида фойдаланувчиларга ҳисобга олинмайди.

A55. Агар тегишли молиявий ҳисобот асосида мавжуд бўлса, бундай муҳокама амалиётчига маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ учун муҳимликни тушунишда маълумот манбасини таъминлайди. Агар мавжуд бўлмаса, юқоридаги мулоҳазалар амалиётчига маълумот манбасини тақдим этади.

A56. Молиявий маълумот фойдаланувчиларининг эҳтиёжлари тўғрисидаги амалиётчининг тасаввури амалиётчининг муҳимликка бўлган қарашини таъсир қилади. Бу контекстда, амалиётчи фойдаланувчиларни тахмин қилиш учун асослидир:

- Бизнес ва иқтисодий фаолиятлар ҳамда бухгалтерия ҳисоби бўйича етарли билимга эга бўлиш, молиявий маълумотларни етарли даражада диққат билан ўрганишга тайёр бўлиш;
- Молиявий маълумотлар тайёрланади ва тақдим этиладиган даражаларга мувофиқ равишда тайёрланади ва тақдим этилади;
- Ҳисоб баҳолари, мулоҳаза ва келажакдаги воқеаларни ҳисобга олиш асосида миқдорларни ўлчашда мавжуд бўлган ноаниқликларни тан олиш; ва
- Молиявий маълумотлар асосида оқилона иқтисодий қарорлар қабул қилиш.

A57. Молиявий ҳисобот беришнинг қўлланиладиган асослари молиявий маълумотлар фаолиятнинг узлуксизлиги асосида тайёрланганлигини назарда тутиши мумкин. Агар амалиётчи ташкилотнинг фаолиятини давом эттириш қобилиятига нисбатан ноаниқликлар мавжудлигини аниқласа, у тегишли молиявий ҳисобот асосида мосроқ тақдимотни таклиф қилиши ёки ташкилотнинг фаолиятини давом эттириш қобилиятига оид тегишли ёритиб беришни таклиф қилиши мумкин. Бу тегишли асосга мувофиқ бўлиш ва молиявий маълумотларнинг адаштирувчи бўлишини олдини олиш учун амалга оширилади.

Топшириқдан воз кечиш учун амалиётчини талаб қиладиган шартлар (33, 35-бандларга қаранг)

A58. Ушбу ТХХС талаблари билан белгиланган ҳолатларда, агар топшириқдан воз кечиш зарур бўлса, раҳбарият ва бошқарув учун масъул шахсларга воз кечиш сабабларини маълум қилиш жавобгарлиги амалиётчининг ахлоқий мажбуриятларини тушунтириш имкониятини беради.

Ҳужжатлаштириш (38-бандга қаранг)

A59. Ушбу ТХХС томонидан талаб қилинадиган ҳужжатлар бир қатор мақсадларга хизмат қилади, жумладан қуйидагилар:

- Келажакдаги маълумотларни жамлаш топшириқ доир масалаларнинг давомий аҳамиятини қайд этиш.
- Мос равишда, топшириқ гуруҳини ўз иши учун жавобгар бўлишини таъминлаш, шу жумладан, маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни якунлашни қайд этиш.

A60. Амалиётчи, шунингдек, иш ҳужжатларига ташкилотнинг синов баланси, аҳамиятли бухгалтерия ёзувлари ёки маълумотларни жамлашни амалга ошириш учун фойдаланилган бошқа маълумотларнинг нусхасини киритишни ҳам кўриб чиқиши мумкин.

A61. Молиявий маълумотларни жамлаш бўйича топшириқда, жамланган молиявий маълумотларнинг асосий ҳужжатлар, тушунтиришлар ва раҳбарият томонидан тақдим этилган бошқа маълумотлар билан мувофиқлигини қайд этишда, амалиётчи, масалан, ташкилотнинг умумий бухгалтерия ҳисобварағи қолдиқларини тузилган молиявий маълумотлар билан жамлашни кўрсатувчи жадвални сақлаши мумкин, бу жумладан, ҳар қандай тузатувчи журнал ёзувлари ёки раҳбарият билан келишилган бошқа ўзгартиришларни ўз ичига олади.

Амалиётчининг хулосаси (40-бандга қаранг)

A62. Ёзма ҳисобот қоғоз шаклида ва электрон воситалар орқали чиқарилган хулосаларни ўз ичига олади.

A63. Агар амалиётчи тўпланган молиявий маълумот ва амалиётчининг хулосаси молиявий ҳисобот каби бошқа маълумотларни ўз ичига олган ҳужжатда жойлаштирилишини билса, тақдимот шакли имконият берса, молиявий маълумот тақдим этилган саҳифа рақамларини кўрсатишни ўйлаб кўриши мумкин. Бу фойдаланувчиларга амалиётчининг хулосаси тегишли бўлган молиявий маълумотларни аниқлашга ёрдам беради.

Хулоса йўналтирилган шахслар (40-бандга қаранг)

A64. Қонун ёки меъёрий ҳужжат муайян юрисдикцияда амалиётчининг хулосаси кимга йўналтирилиши лозимлигини белгилаши мумкин. Амалиётчининг хулосаси одатда амалиётчини жалб қилган томонга, одатда ташкилотнинг раҳбариятига, топшириқ шартлари асосида йўналтирилади.

Махсус мақсадли молиявий ҳисобот асосида тайёрланган молиявий маълумотлар (40-бандга қаранг)

A65. Ушбу ТХХС бўйича, агар молиявий маълумот махсус мақсадли молиявий ҳисобот асосида тайёрланган бўлса, амалиётчининг хулосаси ҳисобот ўқувчиларининг эътиборини молиявий маълумотда қўлланилган махсус мақсадли молиявий ҳисобот асосига қаратиши ва шунинг учун молиявий маълумот бошқа мақсадлар учун мос бўлмаслиги мумкинлигини баён қилиши талаб этилади. Бу қўшимча банд билан тўлдирилиши мумкин, у фақатгина мўлжалланган фойдаланувчилар учун амал қилувчи амалиётчининг хулосасининг тарқатилиши ёки фойдаланилиши, ёки иккаласини ҳам чеклайди.

A66. Махсус мақсад учун тайёрланган молиявий маълумотлар, мўлжалланган фойдаланувчилардан бошқа томонлар тарафидан олиниши мумкин, улар маълумотни унинг мўлжалланган мақсадидан бошқа мақсадларда фойдаланишни исташлари мумкин. Масалан, регулятор айрим субъектлардан махсус мақсадли молиявий ҳисобот асосида тайёрланган молиявий ҳисоботларни тақдим этишни талаб қилиши мумкин ва ушбу молиявий ҳисоботлар жамоатчилик ёзувида бўлиши лозим. Мазкур молиявий ҳисоботларнинг мўлжалланган фойдаланувчилардан бошқа томонлар учун кенгроқ мавжуд бўлиши, уларни умумий мақсадли молиявий ҳисоботларга айлантирмайди. Амалиётчи баёнотлари амалиётчининг хулосасида киритилиши лозим бўлиб, ўқувчиларнинг эътиборини молиявий ҳисоботлар махсус мақсадли молиявий ҳисобот асосида тайёрланганлигига қаратиш учун зарурдир ва шу сабабли бошқа мақсадлар учун мос бўлмаслиги мумкин.

Амалиётчининг хулосасининг тарқатилиши ва фойдаланилишига қўйилган чекловлар.

A67. Амалиётчи ўз хулосасини молиявий маълумотларнинг белгиланган фойдаланувчилари учун мўлжалланганлигини кўрсатишни мақсадга мувофиқ деб ҳисоблаши мумкин. Махсус юрисдикциянинг қонуни ёки қоидаларига боғлиқ равишда, бу фақат мўлжалланган фойдаланувчиларга амалиётчининг хулосасини тарқатиш ёки фойдаланишни чеклаш орқали амалга оширилиши мумкин.

Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни якунлаш ва амалиётчининг хулосасига сана қўйиш (37, 38, 41-бандларга қаранг)

A68. Ташкилот ичида молиявий маълумотларни раҳбарият ёки тегишли ҳолда бошқарув учун масъул шахслар томонидан тасдиқлаш жараёни, маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни бажаришда амалиётчи учун муҳим ҳисобланади. Молиявий маълумотларнинг табиати ва мақсадига қараб, раҳбарият ёки бошқарув учун масъул шахслар амал қилиши лозим бўлган ёки тегишли қонун ва қоидаларда белгиланган молиявий маълумотлар ёки ташкилотнинг молиявий ҳисоботларини тайёрлаш ва якунлаш учун белгиланган тасдиқлаш жараёни бўлиши мумкин.

Намунавий ҳисоботлар (40-бандга қаранг)

A69. Ушбу ТХХСнинг 2-иловаси ҳисоботнинг талаб қилинган элементларини ўз ичига олган амалиётчиларнинг тузилган хулосаларининг намуналарини ўз ичига олади.

1-илова

(А44-бандга қаранг)

Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ учун топшириқ хатининг намунаси

Қуйидаги матн ушбу ТХХСда келтирилган тегишли талаблар ва кўрсатмаларни акс эттирувчи маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ учун топшириқ хатининг намунасидир. Бу хат мажбурий эмас, балки ушбу ТХХСда кўрсатилган мулоҳазалар билан биргаликда фойдаланиш мумкин бўлган кўрсатма сифатида мўлжалланган. Уни алоҳида маълумотларни жамлаш бўйича топшириқларнинг талаблари ва вазиятларига мувофиқ мослаштириш лозим бўлади. У индивидуал ҳисобот даври учун молиявий ҳисоботларни жамлашга ҳавола қилиш учун тузилган ва агар ушбу ТХХСда тавсифланганидек такрорланувчи топшириққа қўлланиш мўлжалланган ёки кутилаётган бўлса, мослаштиришни талаб қилади. Ҳар қандай таклиф этилаётган топшириқ хат мувофиқ эканлигини таъминлаш учун ҳуқуқий маслаҳат олиш тўғри бўлиши мумкин.

Ушбу топшириқ хати қуйидаги вазиятларни намойиш этади:

- Молиявий ҳисобот компания раҳбарияти (АВС Компания) томонидан фақат ўз фойдаланиши учун тузилиши лозим, ва молиявий ҳисоботлардан фойдаланиш раҳбарият билан чекланади. Амалиётчининг хулосасини тарқатиш ва ундан фойдаланиш ҳам раҳбарият билан чекланади.
- Жамланган молиявий ҳисобот фақат компаниянинг 20X1 йил 31 декабрдаги ҳолатига кўра баланс ҳисоботини ва шу санада тугаган йил учун молиявий натижалари тўғрисидаги ҳисоботни, изоҳларсиз ўз ичига олади. Раҳбарият молиявий ҳисоботлар тавсифланганидек ҳисоблаш асосида тайёрланишини белгилаган.

***

АВС Компанияси Раҳбариятига[1]:

[*Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқнинг мақсади ва кўлами*]

Сиз биздан қуйидаги хизматларни тақдим этишни сўрагансиз:

Сиз тақдим этадиган маълумотлар асосида, биз сизга АВС Компанияси учун қуйидаги молиявий ҳисоботини тайёрлаш ва тақдим этишда ёрдам берамиз: АВС Компаниясининг 20X1 йил 31 декабрдаги ҳолатига кўра баланс ҳисоботи ва шу санада тугаган йил учун молиявий натижалари тўғрисидаги ҳисобот, тарихий қиймат асосида, барча нақд пул операцияларини акс эттириб, савдо кредиторлик қарзлари, шубҳали қарзлар учун захирани чегириб ташлаган ҳолда савдо дебиторлик қарзлари, ўртача қиймат асосида ҳисобга олинган товар-моддий захиралар, ҳисобот санасидаги жорий даромад солиқлари қарзи, ва аҳамиятли узоқ муддатли активларни тарихий қийматда капиталлаштириш ҳамда уларни тўғри чизиқли усулда баҳоланган фойдали хизмат муддати давомида амортизация қилиш. Бу молиявий ҳисобот ушбу топшириқ хатида баён қилинган ҳисоб асосини тавсифловчи изоҳдан ташқари тушунтирувчи изоҳларни ўз ичига олмайди.

Молиявий ҳисобот фойдаланиладиган мақсад 20X1 йил 31 декабрь молиявий ҳисобот санасидаги ташкилотнинг молиявий ҳолатини ва шу санада тугаган йил учун молиявий натижаларини кўрсатувчи тўлиқ йиллик молиявий маълумотларни тақдим этишдир. Молиявий ҳисоботлар фақат сизнинг фойдаланишингиз учун бўлади ва бошқа томонларга тарқатилмайди.

Бизнинг жавобгарликларимиз

Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ сизга молиявий маълумотларни тайёрлаш ва тақдим этишда ёрдам бериш учун бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисобот соҳасида қўллашни ўз ичига олади. Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ ишончни таъминлайдиган топшириғи бўлмагани сабабли, биздан сиз маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ учун тақдим этган маълумотларнинг аниқлиги ёки тўлиқлигини текшириш, ёки аудиторлик фикрини ёки кўриб чиқиш хулосасини ифодалаш учун далилларни йиғиш талаб қилинмайди. Шунга кўра, биз молиявий ҳисобот сиз белгилаган ҳисоб асосига мувофиқ тайёрланганлиги тўғрисида, юқорида тавсифланганидек, аудиторлик фикрини ёки кўриб чиқиш хулосасини ифодаламаймиз.

Биз маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни 4410-сон турдош хизматларнинг халқаро стандарти (ТХХС) (Қайта таҳрирланган), Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқлар, асосида бажарамиз. 4410-сон ТХХС (Қайта таҳрирланган) ушбу топшириқни амалга оширишда, биз тегишли ахлоқий талабларга, шу жумладан ҳалоллик, холислик ва профессионал малака ва лозим даражада эътиборлилик тамойилларига риоя қилишимизни талаб қилади. Бу мақсадда, биздан Бухгалтерлар учун халқаро ахлоқ стандартлари кенгашининг *Профессионал Бухгалтерлар учун Халқаро Ахлоқ Кодекси (Халқаро Мустақиллик Стандартларини ўз ичига олган)* (БХАСК Кодекси)га риоя қилиш талаб этилади.

[1] Ушбу намунавий топшириқ хати давомида «Сиз», «биз», «бизга», «раҳбарият», «бошқарув учун масъул шахслар» ва «амалиётчи»га ишоралар ҳолатларга мувофиқ қўлланилади ёки ўзгартирилади.

Сизнинг жавобгарликларингиз

Бажариладиган маълумотларни жамлаш топшириғи сиз бизнинг ролимиз сизга молиявий ҳисоботни молиявий ҳисобот учун қабул қилган молиявий ҳисобот асосингизга мувофиқ тайёрлаш ва тақдим этишда ёрдам бериш эканлигини тан олишингиз ва тушунишингиз асосида амалга оширилади. Шунга кўра, сиз 4410-сон ТХХС (Қайта таҳрирланган) асосида маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни бажаришимиз учун фундаментал бўлган қуйидаги умумий жавобгарликларга эгасиз:

(a) Молиявий ҳисобот ва уларни молиявий ҳисоботнинг мўлжалланган фойдаланиш мақсади ва мўлжалланган фойдаланувчиларни ҳисобга олган ҳолда мақбул бўлган молиявий ҳисобот асосига мувофиқ тайёрлаш ва тақдим этиш учун жавобгарлик.

(b) Молиявий ҳисоботларни жамлаш мақсадида сиз бизга тақдим этадиган ёзувлар, ҳужжатлар, тушунтиришлар ва бошқа маълумотларнинг аниқлиги ва тўлиқлиги учун жавобгарлик.

(c) Молиявий ҳисоботни тайёрлаш ва тақдим этишда зарур бўлган мулоҳазалар учун жавобгарлик, шу жумладан биз маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ давомида ёрдам бериши мумкин бўлганлари учун.

Бизнинг жамлаш ҳисоботимиз

Топшириғимизнинг бир қисми сифатида, биз томонимиздан жамланган молиявий ҳисоботга иловада бизнинг ҳисоботимизни чиқарамиз, бу ҳисоботда молиявий ҳисобот ва биз ушбу маълумотларни жамлаш топшириғи учун бажарган иш тавсифланади [иловага қаранг]. Ҳисоботда шунингдек молиявий ҳисоботдан фойдаланиш ушбу топшириқ хатида белгиланган мақсад билан чекланганлиги, ҳамда бизнинг маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ учун тақдим этилган ҳисоботимиздан фойдаланиш ва уни тарқатиш сиз, ABC Компанияси раҳбарияти билан чекланганлиги қайд этилади.

Ушбу хатнинг илова нусхасини имзолаб қайтаринг, бу шу ерда тавсифланган молиявий ҳисоботларни жамлаш бўйича топшириғимиз учун келишувларни тан олганингизни ва розилигингизни, ҳамда бизнинг тегишли жавобгарликларимизни кўрсатади.

[*Бошқа тегишли маълумотлар*]

[*Тўлов келишувлари, ҳисоб-китоблар ва бошқа муайян шартлар каби бошқа маълумотларни, агар тегишли бўлса, киритинг.*]

XYZ & Co.

ABC Компанияси раҳбарияти номидан тан олинди ва келишилди

(имзоланди)

.....

Исми ва лавозими

Сана

2-илова

(А69-бандга қаранг)

Амалиётчиларнинг маълумотларни жамлаш хулосалари намуналари

Умумий мақсадли молиявий ҳисоботлар учун маълумотларни жамлаш топшириғи

- 1-намуна: Умумий мақсадли молиявий ҳисобот асосидан фойдаланган ҳолда молиявий ҳисоботни жамлаш бўйича топшириқ учун амалиётчининг хулосаси.

Махсус мақсад учун тайёрланган молиявий ҳисоботлар учун маълумотларни жамлаш топшириғи

- 2-намуна: Ўзгартирилган умумий мақсадли молиявий ҳисобот асосидан фойдаланган ҳолда молиявий ҳисоботни жамлаш бўйича топшириқ учун амалиётчининг хулосаси.

Фойдаланиш ёки молиявий маълумотни тарқатиш мўлжалланган фойдаланувчилар билан чекланган махсус мақсад учун тайёрланган молиявий маълумотлар учун маълумотларни жамлаш бўйича топшириқлар

- 3-намуна: шартномада белгиланган ҳисоб асосидан фойдаланган ҳолда молиявий ҳисоботларни жамлаш бўйича топшириқ учун амалиётчининг хулосаси.
- 4-намуна: Ташкилот раҳбарияти томонидан раҳбариятнинг ўз мақсадлари учун зарур бўлган молиявий маълумотлар учун танланган ҳисоб асосидан фойдаланган ҳолда молиявий ҳисоботни жамлаш бўйича топшириқ учун амалиётчининг хулосаси.
- 5-намуна: [*тартибга маълумотларни жамлаш мақсади учун талаб қилинадиган маълумотларга тегишли ҳаволани киритинг*] бўлган элемент, ҳисоб ёки модданинг молиявий маълумотларини мувофиқлиги бўйича топшириқ учун амалиётчининг хулосаси.

1-намуна: Умумий мақсадли молиявий ҳисобот бериш асосидан фойдаланган ҳолда молиявий ҳисоботни жамлаш бўйича топшириқ учун амалиётчининг хулосаси.

- **Ташкилотнинг молиявий ҳисоботлари Кичик ва ўрта корхоналар учун Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартини (КЎК учун МҲХС) қўллаган ҳолда тайёрланиши лозимлигини белгиловчи қўлланиладиган қонун бўйича талаб қилинадиган умумий мақсадли молиявий ҳисоботлар.**

АМАЛИЁТЧИНИНГ МАЪЛУМОТЛАРНИ ЖАМЛАШ БЎЙИЧА ҲИСОБОТИ

[*АВС Компанияси раҳбариятига*]

Биз АВС Компаниясининг иловадаги молиявий ҳисоботларини сиз тақдим этган маълумотлар асосида туздик. Бу молиявий ҳисоботлар АВС Компаниясининг 20Х1 йил 31 декабрдаги ҳолатига кўра молиявий ҳолат тўғрисидаги ҳисоботни, шу санада тугаган йил учун молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботни, капиталдаги ўзгаришлар тўғрисидаги ҳисоботни ва пул маблағлари ҳаракати тўғрисидаги ҳисоботни, ҳамда муҳим ҳисоб сиёсатлари қисқача баёни ва бошқа тушунтирувчи маълумотларни ўз ичига олади.

Биз ушбу маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни 4410-сон Турдош хизматларнинг халқаро стандарти (Қайта таҳрирланган), *“Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқлар”*, асосида бажардик.

Биз бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисобот соҳасидаги амалиётчилигимизни сизга ушбу молиявий ҳисоботларни Кичик ва ўрта бизнес ташкилотлари учун Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандартига (КЎБТ учун МХҲС) мувофиқ тайёрлаш ва тақдим этишда ёрдам бериш учун қўлладик. Биз тегишли ахлоқий талабларга, шу жумладан ҳалоллик, холислик, профессионал малака ва лозим даражада эътиборлилик тамойилларига риоя қилдик.

Ушбу молиявий ҳисобот ва уларни тузиш учун ишлатилган маълумотларнинг аниқлиги ва тўлиқлиги сизнинг жавобгарлигингиздир. Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ ишонч топшириғи бўлмагани сабабли, биздан сиз ушбу молиявий ҳисоботни жамлаш учун тақдим этган маълумотларнинг аниқлигини ёки тўлиқлигини текшириш талаб қилинмайди. Шунга кўра, биз ушбу молиявий ҳисоботларни КЎК учун МХҲС га мувофиқ тайёрланганлиги тўғрисида аудиторлик фикрини ёки кўриб чиқиш хулосасини ифодаламаймиз.

[Амалиётчининг имзоси]

[Амалиётчининг хулосасининг санаси]

[Амалиётчининг манзили]

2-намуна: Модификацияланган умумий мақсадли молиявий ҳисобот асосидан фойдаланган ҳолда молиявий ҳисоботни жамлаш бўйича топшириқ учун амалиётчининг хулосаси.

- **Раҳбарият томонидан ўзгартирилган асосда қабул қилинган умумий мақсадли молиявий ҳисобот асосидан фойдаланган ҳолда тайёрланган молиявий ҳисобот**
- **Қўлланиладиган молиявий ҳисобот асоси Кичик ва ўрта бизнес ташкилотлари учун Молиявий ҳисоботнинг халқаро стандарти (КЎБТ учун МҲХС) бўлиб, асосий воситанинг ҳисоби ундан истисно қилинган, бу асосий восита тарихий қийматда эмас, балки қайта баҳолаш қийматида баҳоланган.**
- **Молиявий ҳисоботдан фойдаланиш ёки уларни тарқатиш чекланмаган.**

АМАЛИЁТЧИНИНГ МАЪЛУМОТЛАРНИ ЖАМЛАШ БЎЙИЧА ҲИСОБОТИ

[*АВС Компанияси раҳбариятига*]

Биз АВС Компаниясининг иловадаги молиявий ҳисоботини сиз тақдим этган маълумотлар асосида туздик. Бу молиявий ҳисобот АВС Компаниясининг 20X1 йил 31 декабрдаги ҳолатига кўра молиявий ҳолат тўғрисидаги ҳисоботни, шу санада тугаган йил учун молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисоботни, капиталдаги ўзгаришлар тўғрисидаги ҳисоботни ва пул маблағлари ҳаракати тўғрисидаги ҳисоботни, ҳамда муҳим ҳисоб сиёсатлари қисқача баёни ва бошқа тушунтирувчи маълумотларни ўз ичига олади.

Биз ушбу маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни 4410-сон Турдош хизматларнинг халқаро стандарти (Қайта таҳрирланган), *“Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқлар”,* асосида бажардик.

Биз бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисобот соҳасидаги амалиётчилигимизни сизга ушбу молиявий ҳисоботларни молиявий ҳисоботларга Х-изоҳда тавсифланган ҳисоб асосида тайёрлаш ва тақдим этишда ёрдам бериш учун қўлладик. Биз тегишли ахлоқий талабларга, шу жумладан ҳалоллик, холислик, профессионал малака ва лозим даражада эътиборлилик тамойилларига риоя қилдик.

Ушбу молиявий ҳисобот ва уларни тузиш учун ишлатилган маълумотларнинг аниқлиги ва тўлиқлиги сизнинг жавобгарлигингиздир. Маълумотларни жамлаш топшириғи ишонч топшириғи бўлмагани сабабли, биздан сиз ушбу молиявий ҳисоботни тузиш учун тақдим этган маълумотларнинг аниқлигини ёки тўлиқлигини текшириш талаб қилинмайди. Шунга кўра, биз ушбу молиявий ҳисоботлар Х-изоҳда тавсифланган ҳисоб асосига мувофиқ тайёрланганлиги тўғрисида аудиторлик фикрини ёки кўриб чиқиш хулосасини ифодаламаймиз.

Х-изоҳда айтилганидек, молиявий ҳисоботлар Кичик ва ўрта бизнес ташкилотлари учун Халқаро молиявий ҳисобот стандарти (ҚЎБТ МҲХС)) асосида тайёрланган ва тақдим этилган, асосий воситалар бундан мустасно, асосий воситалар молиявий ҳисоботда тарихий қийматда эмас, балки қайта баҳолаш қийматда баҳоланган. Молиявий ҳисобот молиявий ҳисоботга Y-изоҳда тавсифланган мақсадда тайёрланган. Шунга кўра, ушбу молиявий ҳисобот бошқа мақсадлар учун мос бўлмаслиги мумкин.

[Амалиётчининг имзоси]

[Амалиётчининг хулосасининг санаси]

[Амалиётчининг манзили]

3-намуна: Шартномада белгиланган ҳисоб асосидан фойдаланган ҳолда молиявий ҳисоботларни тузиш бўйича топшириқ учун амалиётчининг хулосаси.

- **Шартнома қоидаларига риоя қилиш учун тайёрланган, шартномада белгиланган ҳисоб асосини қўллаган ҳолда тайёрланган молиявий ҳисоботлар.**
- **Амалиётчи ташкилотнинг раҳбариятидан ёки бошқарув учун масъул шахсларидан бошқа томон томонидан жалб қилинган.**
- **Молиявий ҳисоботлар фақат шартномада кўрсатилган томонлар тарафидан фойдаланиш учун мўлжалланган.**
- **Амалиётчининг хулосасини тарқатиш ва ундан фойдаланиш шартномада кўрсатилган молиявий ҳисоботларнинг мўлжалланган фойдаланувчилари билан чекланган.**

АМАЛИЁТЧИНИНГ МАЪЛУМОТЛАРНИ ЖАМЛАШ БЎЙИЧА ҲИСОБОТИ

[Топшириқни тайинловчи томонга[1]]

Биз ABC Компаниясининг ("Компания") иловадаги молиявий ҳисоботини Компания раҳбарияти ("раҳбарият") томонидан тақдим этилган маълумотлар асосида туздик. Бу молиявий ҳисобот [*Шартномада белгиланган ҳисоб асоси бўйича тайёрланган молиявий ҳисоботларнинг барча элементларини ва улар тегишли бўлган давр/санани кўрсатинг*] ни ўз ичига олади.

Биз ушбу маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни 4410-сон Турдош хизматларнинг халқаро стандарти (Қайта таҳрирланган), *"Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқлар"*, асосида бажардик.

Биз бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисобот соҳасидаги амалиётчилигимизни раҳбариятга ушбу молиявий ҳисоботларни молиявий ҳисоботларга Х-изоҳда тавсифланган ҳисоб асосида тайёрлаш ва тақдим этишда ёрдам бериш учун қўлладик. Биз тегишли ахлоқий талабларга, шу жумладан ҳалоллик, холислик, профессионал малака ва лозим даражада эътиборлилик тамойилларига риоя қилдик.

Ушбу молиявий ҳисобот ва уларни тузиш учун ишлатилган маълумотларнинг аниқлиги ва тўлиқлиги раҳбариятнинг жавобгарлигидир.

Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ ишонч топшириғи бўлмагани сабабли, биздан раҳбарият томонидан ушбу молиявий ҳисоботларни тузиш учун тақдим этилган маълумотларнинг аниқлигини ёки тўлиқлигини текшириш талаб қилинмайди. Шунга кўра, биз ушбу молиявий ҳисобот Х-изоҳда тавсифланган ҳисоб асосига мувофиқ тайёрланганлиги тўғрисида аудиторлик фикрини ёки кўриб чиқиш хулосасини ифодаламаймиз.

Х-изоҳда айтилганидек, молиявий ҳисобот Компаниянинг XYZ Limited билан [тегишли шартнома/келишув санасини киритинг] санадаги шартномасининг ("Шартнома") Z-бандида тавсифланган асосда тайёрланган ва тақдим этилган, ҳамда молиявий ҳисоботларга Y-изоҳда тавсифланган мақсадда. Шунга кўра, ушбу молиявий ҳисобот фақат Шартномада кўрсатилган томонлар тарафидан фойдаланиш учун мўлжалланган ва бошқа мақсадлар учун мос бўлмаслиги мумкин.

Бизнинг тузиш ҳисоботимиз фақат Шартномада кўрсатилган томонлар учун мўлжалланган ва бошқа томонларга тарқатилмаслиги лозим.

[Амалиётчининг имзоси]

[Амалиётчининг хулосасининг санаси]

[Амалиётчининг манзили

[1] Муқобил равишда, тегишли шартномада кўрсатилган тегишли мурожаат қилинувчи шахс

4-намуна: Ташкилот раҳбарияти томонидан раҳбариятнинг ўз мақсадлари учун зарур бўлган молиявий маълумотлар учун танланган ҳисоб асосидан фойдаланган ҳолда молиявий ҳисоботни тузиш бўйича топшириқ учун амалиётчининг хулосаси.

- **Махсус мақсадли молиявий ҳисобот асосидан фойдаланган ҳолда тайёрланган, фақат компания раҳбарияти томонидан раҳбариятнинг ўз мақсадлари учун фойдаланиш учун мўлжалланган молиявий ҳисобот.**
- **Молиявий ҳисобот маълум ҳисобланган харажат ва даромадларни ўз ичига олади ва фақат баланс ҳисоботи, молиявий натижалар тўғрисидаги ҳисобот ҳамда молиявий ҳисобот учун қўлланиладиган ҳисоб асосига ҳавола қилувчи битта изоҳдан иборат.**
- **Молиявий ҳисобот фақат раҳбарият томонидан фойдаланиш учун мўлжалланган.**
- **Амалиётчининг хулосасини тарқатиш ва ундан фойдаланиш раҳбарият билан чекланган.**

АМАЛИЁТЧИНИНГ МАЪЛУМОТЛАРНИ ЖАМЛАШ БЎЙИЧА ҲИСОБОТИ

[АВС Компанияси Раҳбариятига]

Биз АВС Компаниясининг иловадаги молиявий ҳисоботини сиз тақдим этган маълумотлар асосида туздик. Бу молиявий ҳисобот АВС Компаниясининг 20X1 йил 31 декабрдаги ҳолатига кўра баланс ҳисоботини ва шу санада тугаган йил учун молиявий натижалари тўғрисидаги ҳисоботни ўз ичига олади.

Биз ушбу маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни 4410-сон Турдош хизматларнинг халқаро стандарти (Қайта таҳрирланган), *“Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқлар”,* асосида бажардик.

Биз бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисобот соҳасидаги амалиётчилигимизни сизга ушбу молиявий ҳисоботни молиявий ҳисоботга Х-изоҳда тавсифланган ҳисоб асосида тайёрлаш ва тақдим этишда ёрдам бериш учун қўлладик. Биз тегишли ахлоқий талабларга, шу жумладан ҳалоллик, холислик, профессионал малака ва лозим даражада эътиборлилик тамойилларига риоя қилдик.

Ушбу молиявий ҳисобот ва уларни тузиш учун ишлатилган маълумотларнинг аниқлиги ва тўлиқлиги сизнинг жавобгарлигингиздир. Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ ишонч топшириғи бўлмагани сабабли, биздан сиз ушбу молиявий ҳисоботни тузиш учун тақдим этган маълумотларнинг аниқлигини ёки тўлиқлигини текшириш талаб қилинмайди. Шунга кўра, биз ушбу молиявий ҳисобот Х-изоҳда тавсифланган ҳисоб асосига мувофиқ тайёрланганлиги тўғрисида аудиторлик фикрини ёки кўриб чиқиш хулосасини ифодаламаймиз.

Х-изоҳда ушбу молиявий ҳисобот тайёрланган асос баён қилинган, ва уларнинг мақсади Ү-изоҳда тавсифланган. Шунга кўра, ушбу молиявий ҳисобот фақат сизнинг фойдаланишингиз учун мўлжалланган ва бошқа мақсадлар учун мос бўлмаслиги мумкин.

Бизнинг жамлаш ҳисоботи миз фақат сизга АВС Компаниясининг раҳбарияти сифатидаги вазифангизда фойдаланиш учун мўлжалланган, ва бошқа томонларга тарқатилмаслиги лозим.

[Амалиётчининг имзоси]

[Амалиётчининг хулосасининг санаси]

[Амалиётчининг манзили]

5-намуна: [*тартибга маълумотларни жамлаш мақсади учун талаб қилинадиган маълумотларга тегишли ҳаволани киритинг*] бўлган элемент, ҳисоб ёки модданинг молиявий маълумотларини тузиш бўйича топшириқ учун амалиётчининг хулосаси.

- **Махсус мақсад учун тайёрланган молиявий маълумот, яъни тартибга солувчи орган томонидан белгиланган молиявий ҳисобот талабларига мувофиқ, тартибга солувчи орган томонидан белгиланган, молиявий маълумотнинг шакли ва мазмунини белгиловчи қоидаларга мувофиқ.**
- **Қўлланиладиган молиявий ҳисобот асоси маълумотларни жамлаш концепциясидир.**
- **Молиявий маълумот муайян фойдаланувчиларнинг эҳтиёжларини қондириш учун мўлжалланган ва молиявий маълумотдан фойдаланиш ўша фойдаланувчилар билан чекланган.**
- **Амалиётчининг хулосасини тарқатиш мўлжалланган фойдаланувчилар билан чекланган.**

АМАЛИЁТЧИНИНГ МАЪЛУМОТЛАРНИ ЖАМЛАШ БЎЙИЧА ҲИСОБОТИ

[АВС Компанияси Раҳбариятига[2]]

Биз АВС Компаниясининг 20X1 йил 31 декабрдаги ҳолатига кўра иловадаги [*тузилган молиявий маълумотни аниқланг*] жадвалини ("Жадвал") сиз тақдим этган маълумотлар асосида туздик.

Биз ушбу маълумотларни жамлаш бўйича топшириқни 4410-сон Турдош хизматларнинг халқаро стандарти (Қайта таҳрирланган), *"Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқлар",* асосида бажардик.

Биз бухгалтерия ҳисоби ва молиявий ҳисобот соҳасидаги амалиётчилигимизни сизга Жадвални [*тегишли норматив ҳужжатнинг номини ёки ҳаволасини киритинг*] томонидан белгиланганидек тайёрлаш ва тақдим этишда ёрдам бериш учун қўлладик. Биз тегишли ахлоқий талабларга, шу жумладан ҳалоллик, холислик, профессионал компетентлик ва лозим даражада эътиборлилик тамойилларига риоя қилдик.

Ушбу Жадвал ва уни тузиш учун ишлатилган маълумотларнинг аниқлиги ва тўлиқлиги сизнинг жавобгарлигингиздир.

Маълумотларни жамлаш бўйича топшириқ ишонч топшириғи бўлмагани сабабли, биздан сиз Жадвални тузиш учун тақдим этган маълумотларнинг аниқлигини ёки тўлиқлигини текшириш талаб қилинмайди. Шунга кўра, биз Жадвал [*тегишли норматив ҳужжатда белгиланган қўлланиладиган молиявий ҳисобот бериш концепциясининг номини ёки ҳаволасини киритинг*]га мувофиқ тайёрланганлиги тўғрисида аудиторлик фикрини ёки кўриб чиқиш хулосасини ифодаламаймиз.

Х-изоҳда айтилганидек, Жадвал [*тегишли норматив ҳужжатда белгиланган қўлланиладиган молиявий ҳисобот бериш концепциясининг номини ёки ҳаволасини киритинг*] томонидан белгиланган асосда тайёрланган ва тақдим этилган, АВС Компаниясининг [тегишли норматив ҳужжатнинг номини ёки ҳаволасини киритинг] га мувофиқлиги мақсадида. Шунга кўра, Жадвал фақат ўша мақсад билан боғлиқ ҳолда фойдаланиш учун мўлжалланган ва бошқа мақсадлар учун мос бўлмаслиги мумкин.

Бизнинг жамлаш ҳисоботи миз фақат АВС Компанияси ва F Тартибга солувчиси томонидан фойдаланиш учун мўлжалланган ва АВС Компанияси ёки F Тартибга солувчисидан бошқа томонларга тарқатилмаслиги лозим.

[Амалиётчининг имзоси]

[Амалиётчининг хулосасининг санаси]

[Амалиётчининг манзили]

[2] Муқобил равишда, қўлланиладиган молиявий ҳисобот тузиш талабларида кўрсатилган тегишли мурожаат қилинувчи шахс